

Handläggare
Linda Yacoub

Telefon: 08-50820032

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Verksamhetsberättelse VB 2015 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar följande:

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelsen med bokslut 2015 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär ombudgetering med 12,5 mnkr för parkinvesteringsmedel.
3. Stadsdelsnämnden godkänner förskolans kvalitetsredovisning 2015.
4. Beloppsgränsen för poster som har periodiserats manuellt fastställs till 20 000 kronor per tillfälle.
5. Nämnden beslutar att ackumulerat netto 45,4 mnkr avseende resultatenheterna överförs till 2016.
6. Nämnden anser skrivelse om demokrati- och utvecklingsmedel från (M), (L), (KD) besvarad, Dnr 1.1.-705/2015.

Lena Lundström Stoltz
StadsdelsdirektörUlrika Klemets
Ekonomichef

Ärendets beredning

Verksamhetsberättelsen har tagits fram av ekonomiavdelningen i samarbete med övriga avdelningar. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 26 januari. Pensionärsrådet och rådet för funktionshinderfrågor behandlar ärendet den 29 januari respektive den 1 februari.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	8
1. Ett Stockholm som håller samman	8
1.1 Alla barn i Stockholm har jämlika uppväxtvillkor	9
1.2 Utbildningen har hög kvalitet och elever får tid för lärande	11
1.3 Alla barn har lika möjligheter i förskolan och skolan	15
1.4 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	16
1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar	25
1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	29
1.7 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	30
1.8 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	32
2. Ett klimatsmart Stockholm.....	38
2.1 Stockholm är klimatneutralt	38
2.2 Transporter i Stockholm är hållbara	40
2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten	41
2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil.....	41
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	43
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	43
3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm	44
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva.....	45
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	48
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	49
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	50
4.1 Stockholm är fritt från diskriminering.....	51
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	53
4.3 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till mänskliga rättigheter och barnkonventionen	57
4.4 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	58
4.5 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	60
4.6 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande	65
4.7 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	67
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	69

Uppföljning av ekonomi.....	71
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	71
Resultatenheter	86
Investeringar.....	86
Ombudgeteringar.....	88
Medel för lokaländamål.....	88
Analys av balansräkning	88
Övrigt	90
Synpunkter och klagomål.....	90
Övrigt.....	92

Bilagor

Bilaga 1: Ekonomiblanketter

Bilaga 2: BR och RR 2015

Bilaga 3: Nyckeltal 2015 – utsändes senare

Bilaga 4: Uppföljning av internkontrollplan 2015

Bilaga 5: Uppföljning av aktiviteter för delaktighet 2015

Bilaga 6: Kvalitetsredovisning förskola EÅV 2015

Bilaga 7: Uppföljning av jämställdhet- och mångfaldsplan 2015

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena under 2015. Förvaltningen bedömer att merparten av nämndens egna mål samt årsmål för indikatorerna har uppnåtts under året. Förvaltningen arbetar vidare med de nämndmål och indikatorer som inte uppfyllts helt. Samtliga aktiviteter har genomförts under året.

Ett Stockholm som håller samman

Andelen barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd har minskat. Detta som ett resultat av att en stor del barnfamiljer har blivit självförsörjande.

Stadsdelens sex öppna förskolor har varit välbesökta mötesplatser, med ett pedagogiskt och socialt innehåll och har erbjudit samhällsinformation och möjligheter till nätverksskapande. Föräldrautbildningar har erbjudits.

I förskolan har barnens förmåga och vilja att ta ansvar och utöva inflytande tagits tillvara. Stockholm stads brukarundersökning för förskolan visar en hög nöjdhetsgrad gällande omsorg och pedagogisk verksamhet. Omsorg på obekvämt arbetstid har erbjudits via en nattöppen förskola.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla. Förebyggande och främjande insatser motverkar ohälsa och ojämlika villkor. Dessa insatser utgörs bland annat av samverkan mellan olika aktörer, familjebehandling, pedagogiska insatser och ungdomsmottagning. Individ- och familjeomsorgen har som mål att tidigt fånga upp flickor och pojkar i riskzonen. Sociala insatsgrupper har möjliggjort för förvaltningen att arbeta med flickor och pojkar i kriminalitet och drogberoende, eller ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet. RCC, Rågsveds Community Center och ÖCC, Östberga Community Center, hjälper unga vuxna utan sysselsättning in i studier eller in på arbetsmarknaden.

Stadsdelen har tio öppna mötesplatser för äldre. Dessa mötesplatser är viktiga sociala träffpunkter, där möjlighet ges till social samvaro, meningsfulla aktiviteter samt gemensamma måltider. Brukarnas behov och önskemål sätts i fokus, äldre erbjuds äldreomsorg av god kvalitet. Förvaltningen arbetar med jämställdhetsintegrering av biståndsbeslut.

Förvaltningen har erbjudit en stadsmiljö som upplevs som ren, trygg och tillgänglig för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Stadsdelens medborgare har kunnat vistats i parkerna och upplevt en trygg och välkomnande miljö.

Ett varierat utbud av aktiviteter inom kultur, hälsa och fritid har erbjudits.

Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningens verksamheter främjar möjligheterna för brukare att välja en miljövänlig livsstil. Antalet elbilar har utökats inom förvaltningen. Stadsdelsförvaltningen använder enbart miljöbilar, dessa tankas med avsett miljöbränsle.

De öppna förskolorna har arbetat med Kemikaliesmarta öppna förskolor och flertalet av stadsdelens förskolor har inventerat och rensat ut olämpligt material ur kemikaliesynpunkt.

En inventering av kunskap och kompetens och möjlighet till aktiva miljöval inom förvaltningen har genomförts.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden prognostiserar ett nettoöverskott om 0,4 mnkr efter resultatöverföringar. Individ och familj, vuxna, förskola och fritid, administrationen, funktionshinder samt egen regi uppvisar överskott.

Underskott återfinns främst inom individ- och familjeomsorg, barn och unga, ekonomiskt bistånd samt beställarna inom äldreomsorg.

Inom förvaltningen prioriteras samverkan med högskolor och universitet. Förvaltningen har exempelvis anställt socionomstudenter från socialhögskolan som semestervikarier samt tagit emot praktikanter från socionomutbildningarna. Samtliga verksamheter tar emot praktikanter och studerande från utbildningsanordnare.

Arbete och utveckling med företagarrådet samt fördjupat samarbete med Stockholm Business Region pågår, liksom samverkan med bostadsbolag, fackförvaltningar samt övriga stadsdelsförvaltningar.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Ett Stockholm fritt från diskriminering innefattar bland annat ett utvecklingsarbete kring att kvinnor och män, flickor och pojkar bemöts på lika villkor, att beslutsfattandet jämställdhetsintegreras. Förvaltningen har deltagit i stadens pilotprojekt avseende genusbudgetering.

Flickor och pojkar ska respektera varandra, visa empati och hänsyn samt ta ansvar utifrån sin mognad och ålder. Förskolornas verksamhet bygger på delaktighet och gemenskap och lika-behandlingsplanerna utgör en viktig grund i arbetet.

Förvaltningen arbetar med att utveckla arbetsformer för ökad delaktighet, inflytande och social sammanhållning framförallt i utsatta områden. En utredning pågår om inrättande av medborgarkontor i en eller flera stadsdelar inom stadsdelsområdet.

Barn och unga har erbjudits ett brett utbud av kultur i olika former. Inom verksamheterna uppmärksammas traditioner och högtider, både svenska traditioner och traditioner och högtider från andra kulturer på olika sätt.

Nämndens arbete under året

Nämnden har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt nedan.

Ledamöter	Ersättare
Ulf Walther (S) ordförande	Hanna Jokio (S)
Gustav Johansson (M) vice ordförande	Bo Hansson (S)
Kristina Öberg (S)	Moa Neuman (S)
Jimmy Lindgren (S)	Cecilia Jaukkuri (MP)
Parvin Araghi (S)	Yousef Khobeyeb Arfaoui (MP)
Sarah Johansson (MP) t.o.m. 2015-05-25	Sonja Wallbom (V)
Gabriel Liljenström (MP)	Victoria Kawesa (Fi) t.o.m. 2015-10-19
Roger Orwén (MP) fr.o.m. 2015-09-07	Lisa Palm (Fi) fr.o.m. 2015-10-19
Lars Sterneby (V)	Tina Aspe (M)
Henrik Virro (M)	Björn Wredberg (M)

Ledamöter	Ersättare
Erika Wing (M)	Vakant (M) t.o.m. 2015-04-19
Jonas Nilsson (M)	Cherine Khalil (M) fr.o.m. 2015-04-20
Kristiina Katajikko (M)	Elisabet Abelson (L)
Peter Backlund (L)	Erica Tjerneld (C) t.o.m. 2015-10-19, Christina Peterson (C) fr.o.m. 2015-10-19 .
	Vakant (KD) t.o.m.2015-01-25
	Claes Karlsson (KD) fr.o.m. 2015-01-26

Nämnden har under året haft 11 sammanträden. De har varit öppna för allmänheten och hållits i förvaltningens lokaler på Slakthusplan 4.

Nämndens sammanträden har föregåtts av ett öppet möte veckan före sammanträdesdagen då stadsdelens invånare inbjudits för att ställa frågor och diskutera med politikerna i stadsdelsnämnden. Nämnden och närvarande invånare har fått information om flera av nämndens egna verksamheter, stadsbyggnadsfrågor och pågående planarbeten m.m.

Nämnden har anordnat parkernas dag i Dalen, arrangerat medborgardialog i Östberga, anordnat Rågsvedsdagen samt hållit fyra möten med företagarrådet.

Nämnden har beslutat om deltagande i ett nationellt nätverk för medborgardialog i komplexa samhällsfrågor. Nämnden har genomfört en gemensam utbildningsdag med Axel Danielsson, konsult med inriktning på styrning och ledning av kommuner och landsting, om samspelet mellan politiker och tjänstemän.

Förutom verksamhetsplan, tertialrapporter och verksamhetsberättelse, svar på medborgarförslag och remisser har nämnden beslutat om föreningsbidrag till föreningar som kompletterar och stödjer nämndens ordinarie verksamhet inom områdena barn och ungdomar, äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och socialpsykiatri samt missbruk. Nämnden har därutöver beslutat om fördelning av ytterligare medel till vissa föreningar från den så kallade föreningsmiljonen, av kommunfullmäktiges särskilt tilldelade och riktade demokratimedel, att användas för att stärka den lokala demokratin och invånarnas demokratiska deltagande.

Nämnden har beslutat om att delta i gemensamma upphandlingar samt upphandling av parkdrift för Årsta och Vantör. Nämnden har beslutat om inriktning och genomförande av ett flertal förskolor.

Sociala delegationen, sammansatt av fem ledamöter och fyra ersättare ur nämnden har vid 31 sammanträden beslutat i ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild person.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd och nämndens råd för funktionshinderfrågor har sammanträtt regelbundet under året för att behandla frågor som hör till respektive råds intresseområde.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena. Kommunfullmäktiges mål att alla barn i Stockholm har jämlika uppväxtvillkor uppnås till viss del genom att andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd minskar som ett resultat av att en stor del barnfamiljer som har blivit självförsörjande har fått arbete. Ingen barnfamilj har vräkts, vilket bland annat är hänförligt till Bosamteamet som arbetar med att söka kontakt med alla personer som riskerar att bli bostadslösa.

De öppna förskolorna har genom sitt pedagogiska och sociala innehåll fungerat som en länk mellan småbarnsföräldrar och samhället. Omsorg på obekväm arbetstid har kunnat erbjudas vårdnadshavare med regelbundet behov.

Nämnden bidrar till att uppnå målet att utbildningen har hög kvalitet och elever får tid för lärande genom att flickor och pojkar i förskolan uppmuntras till att utveckla sina förmågor och sitt lärande inom språk, matematik, naturvetenskap, teknik och estetik verksamhet. Flickor och pojkar är delaktiga och har inflytande i projekt, lek och skapande. Fritidsverksamheten utgår till stor del från flickor och pojkars behov och önskemål avseende bland annat aktiviteter och materialinköp.

Målet att tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla uppnås genom förebyggande och främjande insatser som motverkar ohälsa och ojämlika villkor. Insatserna utgörs av bland annat familjebehandling, pedagogiska insatser och ungdomsmottagning. Individ- och familjeomsorgen har som mål att tidigt fånga upp barn och ungdomar i riskzonen. Sociala insatsgrupper möjliggör för förvaltningen att arbeta med ungdomar i kriminalitet och drogberoende eller ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet. RCC och ÖCC har haft som mål att bland annat skapa trygghet och gemenskap samt hjälpa unga vuxna utan sysselsättning in i studier eller in på arbetsmarknaden.

Nämnden har bidragit till målet att Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. Förvaltningen har erbjudit en stadsmiljö som upplevs som ren, trygg och tillgänglig för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Vidare har nämnden bidragit till målet att Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla rörelseaktiviteter i förskolan samt meningsfulla och hälsosamma aktiviteter inom fritidsverksamheten. Dagliga tillfällen till rörelse och lek i huvudsak utomhus har erbjudits på bland annat stadsdelens parklekar. Ett varierat utbud av aktiviteter inom kultur, hälsa och fritid har erbjudits även brukare inom egen regi.

Kommunfullmäktiges mål att alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet uppnås genom arbete med värdegrund och arbetssätt som sätter brukarens behov och önskemål i fokus. Förvaltningen har löpande arbetat med jämställda biståndsbeslut under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd minskar, vilket förklaras av att en stor del barnfamiljer har blivit självförsörjande genom att de har fått arbete.

Förvaltningens hyresrådgivning har fått in ca 500 meddelanden om uppsägningar under året, varav en stor del varit barnfamiljer. Dock har ingen barnfamilj vräkts. Ett Bosamteam har bildats med representanter från fler avdelningar. Genom regelbundna träffar och genomgång av ärenden har verksamheten förbättrats under året.

Arbetet med att belysa barnens situation i utredningar om rätt till ekonomiskt bistånd och missbruksvården har förbättrats, men är fortfarande ett utvecklingsområde.

Verksamheten i förvaltningens öppna förskolor har haft både ett pedagogiskt samt ett social innehåll och har fungerat som en länk mellan småbarnsföräldrar och samhället. Verksamheten har bland annat innefattat Östbergas språkcaféer, sagostunder på fredagar samt projekten *svenska med baby* och *unga föräldrar*. Förvaltningen har under året erbjudit omsorg på obekvämt arbetstid för totalt 17 barn.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	4,3 %	4,6 %	4,2 %	3,6 %	VB 2015
Analys					
Andelen barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd har legat på en jämn nivå sedan tertialrapport 1 2014, även antalet har legat på en ganska konstant nivå, 4,5 - 4,6 %. Vi årets slut har både antalet och andelen minskat något medan antalet barn i stadsdelsområdet har ökat. Det genomsnittliga värdet för staden som helhet är 3,1 %. Att målvärdet för stadsdelsområdet är högre än genomsnittet för staden beror på demografiska faktorer.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden förbättra möjligheten att få barnomsorg på obekvämt arbetstid.	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska göra en särskild informations-satsning kring kollo på andra språk än svenska	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska öka den uppsökande verksamheten för att öka andelen barn inskrivna på förskolan.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar i Enskede-Årsta-Vantör har jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andel flickor och pojkar som lever i familjer med ekonomisk eller social utsatthet minskar. Barnfamiljer med eget kontrakt på bostad, som hotas av vräkning, kan behålla sin bostad. Öppna förskolan är en öppen mötesplats för småbarnsfamiljer, med en bred verksamhet utifrån behoven i närområdet samt önskemål från föräldrar. Stadsdelen erbjuder vid behov barnomsorg på obekvämlig arbetstid.

Analys

Andelen flickor och pojkar som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd minskar successivt. Förvaltningens bedömning är att de flesta barnfamiljer som blivit självförsörjande har fått arbete, varav en del fått kommunal visstidsanställning. Färre har fått ersättning genom ersättning från Försäkringskassan, A-kassa eller börjat studera. En fördröjning av att uppnå målet självförsörjning sker genom jobbstimulansen, som innebär att bara 75 % av lönen räknas in vid beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd, under en period av max två år. Enligt de uppgifter som finns tillgängliga utbetalades jobbstimulansen under september och oktober enbart till kvinnor. Det saknas statistik som utvisar hur många som är fortsatt aktuella för ekonomiskt bistånd med anledning av jobbstimulansen.

En hel del av de familjer som blir kvar som bidragstagare är familjer med utländsk härkomst, som inte varit så länge i landet och som har bristande kunskaper i svenska språket, som är en mycket viktig nyckel till arbetslivet. De har därför svårare att få arbete.

Under året har förvaltningens hyresrådgivning fått in 497 meddelanden om uppsägningar, varav 209 avseende barnfamiljer. Av barnfamiljerna var 86 aktuella inom förvaltningen sedan tidigare. Av uppsägningarna har 63 lett till hot om avhysning, varav 16 gällande barnfamiljer. Ingen barnfamilj har vräkt under året.

Hyresrådgivaren har aktivt tagit kontakt med alla barnfamiljer via brev, telefonsamtal och/eller hembesök. Under året har ett Bosamteam bildats, med representanter från olika enheter och avdelningar. Förvaltningens handlingsplan för att förebygga avhysningar har reviderats under året.

Arbetet med att belysa barnens situation i utredningar om rätt till ekonomiskt bistånd och inom missbruksvården går framåt, men är fortfarande ett utvecklingsområde. Under 2015 har ett arbete pågått i staden med fokus på att utveckla rutiner för hur man ska använda barnkonsekvensanalyser inom arbetet med ekonomiskt bistånd. Förvaltningen har haft representanter med i det arbetet, som beräknas bli klart under våren 2016. Både verksamheten med ekonomiskt bistånd och missbruksvård har i verksamhetsplanerna för 2016 särskilda mål avseende att belysa barnens situation.

Förvaltningens sex öppna förskolor har bedrivit verksamhet med såväl ett pedagogiskt som socialt innehåll och fungerar som en länk mellan småbarnsföräldrar och samhället. Förskolorna har under året erbjudit utflykter och bjudit in olika gäster. Under 2015 har Dalen haft öppet vissa fredagar för familjer med tvillingbarn.

Läsprojektet som startade 2014 har fortsatt under året med bland annat Östbergas språkcaféer samt sagostunder på fredagar. *Svenska med baby* har fortsatt sitt samarbete med Rågsveds öppna förskola och *unga föräldrar* i Högdalen.

Förvaltningen har erbjudit omsorg på obekvämlig arbetstid för de vårdnadshavare som har ett regelbundet behov. Inom stadsdelsområdet erbjuds denna verksamhet på förskolan Terrassen i Stureby och totalt har 17 barn varit inskrivna under året, varav endast fyra barn på kvällar/nätter. Förvaltningen har även erbjudit två skolbarn plats på Terrassen, varav ett barn endast helger och det andra barnet kvällar och helger.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel besökare i öppna förskolan som anser att alla barn oavsett kön ges lika möjligheter till lärande och utveckling	90 %		90 %		2015
 Andel besökare i öppna förskolan som känner att de har inflytande i verksamheten	90 %		90 %		2015
 Antal barnfamiljer med eget kontrakt på bostad som vräks	0		0		2015

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Utbildningen har hög kvalitet och elever får tid för lärande

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förskolorna har medvetet arbetat för att flickor och pojkar utvecklar sina förmågor och sitt lärande inom språk, matematik, naturvetenskap, teknik och estetik verksamhet.

Flickor och pojkars delaktighet och inflytande har tagits tillvara i förskolorna och samt synliggjort deras intressen, tankar och idéer i projekt, lek och skapande. Tillgängliga pedagogiska miljöer skapar möjligheter för flickor och pojkar att göra aktiva val samt utifrån sin egen förmåga delta i förskolans beslutsprocesser. Pedagogerna har lyft fram matematiken i vardagen, och genom utvecklade arbetsätt låtit barnen undersöka och lösa problem inom teknik och naturvetenskap.

Föräldrars nöjdhet avseende utveckling och lärande i förskolan har i utvärderingar ökat med 4 procentenheter till 82 % under 2015.

Fritidens verksamheter har arbetat flexibelt genom att utgå från flickor och pojkars behov och önskemål avseende bland annat aktiviteter och materialinköp.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnden	2015
  Andel förskollärare av antal anställda	38,07 %	37,2 %	38 %	39 %	2015
  Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	0 %		1 %	fastställs 2015	2015
Analys Många förskollärare har via sin arbetsplats genomgått olika typer av fortbildningsinsatser kring genuspedagogik/normkritik men få har 7,5 högskolepoäng eller motsvarande i ämnet.					
  Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	1,56 %		0 %	0 %	2015
Analys Arbetsmarknadsläget gör att det fortfarande finns svårigheter med att rekrytera nya förskollärare. Trots flera annonser ute så har antalet sökande inte varit tillräckligt många och i vissa fall inga alls. Aktuell förskola kommer att ta fram en handlingsplan för hur de går till väga för att öka andelen förskollärare.					
  Andel nöjda föräldrar	87 %	85 %	85 %	85 %	2015
  Antal barn per grupp	16 barn/avd.	15,4 barn/avd.	16	16	2015
Analys Antalet barn är redovisat som ett snitt över året.					
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,65 st	4,69 st	4,9	4,9	2015
Analys Antal barn är redovisat som ett snitt över året.					
  Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,66	1,74	3,6	3,7	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden utveckla uppföljningen av personal och bemanning i såväl kommunala som fristående förskolor	2015-01-01	2015-12-31	
  Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans utreda vilka krav man kan ställa på kommunala och fristående förskolor för att öka andelen förskollärare	2015-01-01	2015-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan och skolan.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar utvecklar sina förmågor och sitt lärande

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Flickor och pojkar utvecklar sina förmågor i meningsfulla sammanhang där lust och nyfikenhet styr. Vårdnadshavarna känner delaktighet och har förtroende för förskolans verksamhet.

Analys

Matematik, språk, naturvetenskap, estetisk verksamhet och teknik är i förskolan kopplade till varandra och bildar i verksamheten en helhet för barnen som personalen tagit tillvara i vardagliga händelser, lek och i teman/projekt. Pedagogerna har uppmuntrat flickor och pojkars matematiska tänkande genom att ge barnen tillfällen att undersöka och lösa problem i vardagen. Många av förskolorna är certifierade i hållbar utveckling.

Andelen nöjda vårdnadshavare i brukarundersökning för förskolan för delområdet *Utveckling och lärande* uppmättes till 82 % 2015 (flickor 83 %, pojkar 82 %) i jämförelse med 78 % år 2014.

Personalen har gjort en självvärdering inom olika områden som sammanfattas till Kvalitetsindikatorn. Resultaten för språk och kommunikation blev 3,7, för matematik 3,4 och för naturvetenskap och teknik 3,5. Det sammanvägda målvärdet var 3,6 vilket uppnåddes fullt ut då det sammanvägda resultatet blev 3,66.

Det språkutvecklande arbetet utgår från stadsdelens gemensamma språkprogram. Kontinuerliga utbildningsinsatser av stadsdelens språkpedagog samt stadsdelsövergripande nätverk har bidragit till kompetens avseende det området. Ett pågående läsprogram "Stockholm läser" i samarbete med biblioteken har medfört ett planerat och ökat sagoläsande på förskolorna och en större medvetenhet hos pedagogerna i val av litteratur.

Förskolorna har arbetat aktivt med att få vårdnadshavare att känna delaktighet och ha förtroende för förskolans verksamhet. Andelen nöjda vårdnadshavare i brukarundersökning för förskolan för delområdet *Samverkan med hemmet* uppmättes till 84 % 2015 (flickor 85 %, pojkar 84 %) i jämförelse med 82 % år 2014.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel föräldrar som är nöjda med förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling	82 %		80 %		2015
● Andel föräldrar som är nöjda med förskolans samverkan med hemmet	84 %		83 %		2015
● Andel föräldrar/ vårdnadshavare som tycker att pojkar och flickor ges lika möjligheter att utvecklas	90 %		90 %		2015

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Den pedagogiska miljön i förskolorna ska utformas och organiseras så den är stimulerande för barnen, stödjer deras lärande och utveckling samt ger dem möjlighet att ta egna initiativ.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Inom varje förskoleområde ska en årlig kartläggning göras av vilka modersmål som talas av barn och personal.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Stadsdelens språkprogram ska användas i förskolorna som grund för det språkutvecklande arbetet	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar är delaktiga och har inflytande

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Flickor och pojkar är delaktiga och har ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll.

Analys

I förskolan har barnens intressen tagits tillvara i både planerade och spontana projekt och aktiviteter. Barnens tankar och idéer har synliggjorts i lek, projektarbeten, i samtal och deras eget skapande. Tillgängliga pedagogiska miljöer har gett barnen möjlighet att göra egna aktiva val och de deltar i förskolans beslutsprocesser utifrån sin egen förmåga. Ett exempel från förskolornas arbete med delaktighet och inflytande är arbetet med reflektionsmöten tillsammans med barnen, där barnen får utvärdera veckans verksamhet och som sedan ligger till grund för fortsatt planering av innehållet i verksamheten.

En viktig utgångspunkt för fritidens verksamhet har varit att arbeta flexibelt utifrån ungdomarnas behov och att aktivt efterfråga ungdomarnas önskemål avseende bland annat aktiviteter, materialanskaffning och i viss mån inredning. Det dagliga samtalet mellan personalen och ungdomarna har kompletterats med förslagslådor uppsatta i verksamheterna och genom stormöten där ungdomar och personal deltagit. Ungdomarna har även fått möjlighet att via Facebook ge förslag på punkter att diskutera på nästkommande möte.

Enligt genomförd enkät upplever totalt 96 %, 95 % flickor och 97 % pojkar, att de har inflytande och är delaktiga i fritidsgårdarnas verksamhet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel föräldrar som är nöjda med förskolans förmåga att stödja barns inflytande och delaktighet	89 %		85 %		2015

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Alla barn har lika möjligheter i förskolan och skolan

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Utvärderingen av handlingsplanen för övergång mellan förskola till skola har gjorts. Resultatet visar att samverkan generellt har förbättrats. Samverkan kring barn med särskilda behov har fungerat bra.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kulturnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar är utifrån sina individuella förutsättningar förberedda inför övergången från förskola till skola

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla flickor och pojkar är förberedda inför att börja förskoleklass. Flickor och pojkar i behov av särskilt stöd får sina behov tillgodosedda och är så långt det är möjligt inkluderade i ordinarie barngrupper.

Analys

En handlingsplan avseende övergången från förskola till skola togs fram 2014 av stadsdelsförvaltningen i samverkan med utbildningsförvaltningen och ligger till grund för samarbetet och överlämningen av blivande skolbarn till förskoleklassen. Under våren gjordes en utvärdering av handlingsplanen och samarbetet kring övergången förskola-skola av förskolecheferna och rektorerna i stadsdelsområdet. Utvärderingen visade att samverkan har i stort fungerat relativt väl men att det kan förbättras ytterligare. Samverkan kring barn med särskilda behov fungerade väl. Utifrån svaren i utvärderingen kan ett konstaterande göras att samarbetet mellan förskolan och skolan har förbättrats jämfört med föregående år och att utmaningen framöver för alla är att stärka samarbetet ytterligare och få en kontinuitet i samarbetet utifrån den gemensamma handlingsplanen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Personalens bedömning av att barnen är förberedda inför övergången från förskola till skola	98 %		90 %		2015

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Barn med funktionsnedsättningar ska företrädesvis inkluderas i de ordinarie förskolegrupperna	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Förskolans personal ska ges utbildning kring barn med funktionsnedsättning, inkluderande arbetssätt och i förekommande fall hjälpmedel	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Vid övergången från förskola till skola ska särskild samverkan ske med berörda parter så att funktionsnedsatta barn får en bra övergång	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda förebyggande och främjande insatser som motverkar ohälsa och ojämlika villkor. Att ge råd, stöd och behandling samt insatser på hemmaplan ingår i det förebyggande arbetet och prioriteras högt inom individ- och familjeomsorgen i syfte att tidigt fånga upp barn och ungdomar i riskzonen. Förvaltningens förebyggande och främjande insatser innefattar bland annat familjebehandling, pedagogiska insatser samt ungdomsmottagning och föräldramottagning.

Genom sociala insatsgrupper (SIG) har förvaltningen arbetat med ungdomar i kriminalitet och drogberoende eller ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet. Arbetet har utökats till att omfatta kvinnor och män 19-29 år.

Inom fritidsverksamheten har fritidsgårdarna haft ett nära samarbete med fältassistenter, polis och socialtjänst samt varit kontaktpersoner mot skolor i syfte att skapa trygghet. RCC och ÖCC har under året arbetat för att bland annat skapa trygghet och gemenskap samt hjälpa kvinnor och män utan sysselsättning in i studier eller in på arbetsmarknaden.

Arbetet med att insatser ska hålla hög kvalitet och ge goda resultat har innefattat ett bra bemötande och en hög tillgänglighet.

I syfte att öka möjligheten för kvinnor och män att leva ett självständigt liv har socialpsykiatri arbetat med ett medinflytandeprojekt för brukare med målet att stärka deras känsla av kunskap om sina rättigheter och stimulera dem till att ta initiativ i verksamheten.

Bostadssituationen har varit en viktig fråga inom ekonomiskt bistånd och missbruksvården. Enheten för missbruksvård har gjort ett studiebesök till Helsingborgs kommun för att få inspiration samt ta del av erfarenheter och metoder avseende bostadsfrågan. Genom förvaltningens Boresurs har personer som har olika former av korttidsboende kunnat få stöd i att söka någon form av boende med eget kontrakt.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	79,62 %	79,53 %	84 %	84 %	VB 2015
Analys Årsmålet uppnås inte och är i paritet med förra årets resultat. I de mätningar som skett under året till tertialrapport 1 och 2 har resultatet ökat för varje mätning och kan möjligen ses som en positiv trend. Det har varit ett ökat ärendeintag under året vilket medför att medarbetarna har svårigheter att arbeta grundligt i varje ärende och arbeta motiverande med brukarna. I vissa fall kan det därför vara bra att ett ärende återkommer då brukarna möjligen blivit mer motiverade till insatser.					
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatrin	59,15 %		90 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Att årsmålet inte uppnåtts kan förklaras av att det oftast tar lång tid att motivera den enskilde att ta emot stöd vilket gör att det inte alltid går att utföra de insatser som den enskilde har bedömts vara i behov av enligt erhållit biståndsbeslut.					
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	22,63 %		45 %	35 %	VB 2015
Analys En förklaring till det låga värdet kan vara att utredarna på enheten snabbt avslutar de ärenden där brukarna "försvinner" och slutar höra av sig, under en period. Detta för att undvika att ärenden ligger öppna länge utan egentlig insats. Ofta återkommer brukarna, i ett senare skede. Resultatet påvisar ett behov av en ordentlig genomlysning av hur verksamheten arbetar med sina insatser. Värdet för staden som helhet ligger på 27,6 %.					
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatrin som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	79 %	79 %	80 %	80 %	2015
Analys Målvärdet uppnåddes inte fullt ut men motsvarar samma nivå som värdet 2014, 79,1 %. Värdet är dock högre än snittet för staden 76,8%. Arbetet med att skapa delaktighet för brukarna i utredningsprocessen sker fortlöpande genom frågor i uppföljningsmodulen i DUR. Vid samtal med brukarna tillämpas metoden Motiverande Intervju (MI). Värdegrundsarbetet följs fortlöpande där bemötandefrågor är en viktig del. Metodutveckling och ärendedragningar genomförs fortlöpande för samsyn i utredningar och bedömningar. Här ingår även utvecklingsarbetet gällande jämställda beslut där en särskild checklista med frågeställningar har utarbetats och tillämpas.					
  Andel ungdomar anmälda för brott som tillsammans med föräldrar eller vårdnadshavare kallats till samtal med socialtjänsten inom 48 timmar	0 %	73,63 %	100 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Det finns inget resultat att analysera då statistiken inte är tillförlitlig.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri	92,98 %		50 %	tas fram av nämnden	2015
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	33 %	25 %	25 %	25 %	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur arbetet med sociala insatsgrupper för målgruppen 20-29 år ska organiseras och hur det långsiktigt ska finansieras.	2015-01-01	2015-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med Arbetsförmedlingen och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på åtgärder för att säkerställa att nyanlända ges lika rätt och tillgång till sociala insatser som andra.	2015-01-01	2015-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att starta fler familjecentraler, med fokus på ytterstaden.	2015-01-01	2015-12-31	
  Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning.	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska förstärka det sociala arbetet exempelvis genom att förbättra arbetsvillkoren för socialsekreterarna.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förebyggande och främjande insatser motverkar ohälsa och ojämlika förhållanden

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barn, unga och vuxna i riskzon upptäcks tidigt, får stöd och länkas vidare till relevanta samarbetspartners. Föräldrautbildningarna leder till hjälp och förbättringar i föräldraskapet. Relationen mellan föräldrar och barn stärks. Andel flickor och pojkar som känner framtidstro och trygghet ökar. Andelen flickor som besöker fritidsverksamheten ökar.

Analys

Det förebyggande arbetet med att ge råd, stöd och behandling samt insatser på hemmaplan har hög prioritet inom individ och familjeomsorgen för att tidigt fånga upp flickor och pojkar som befinner sig i riskzonen. Familjebehandling, pedagogiska insatser, föräldramottagning, föräldrautbildningar samt ungdomsmottagning är olika exempel på förebyggande och stödjande insatser som förvaltningen tillhandahåller.

Under året har nio ABC-utbildningar för föräldrar avslutats och två är ännu pågående. Tre kometkurser har också hållits, den ena för föräldrar till barn 3-11 år, en för föräldrar med barn 12-18 år samt en kometgrupp för somalisktalande föräldrar. Samtliga föräldrar som deltagit i ABC eller Komet kan rekommendera utbildningen till andra föräldrar. Brev har skickats ut inför lov och riskhelger till alla föräldrar som har barn som går i åk 7-9 i Enskede-Årsta-Vantör med information och råd om risksituationer, tobak, alkohol och narkotika. Breven har distribuerats genom skolorna, både kommunala och fristående, samt via webb och polisens Facebook. Under våren fick alla i år 2 och 3 på gymnasiet ett brev med information och råd inför studentfirandet. Inför skolavslutningen i juni hölls en antilångningskampanj i samarbete med alla stadens stadsdelsförvaltningar, länsstyrelsen och CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning) där målgruppen var unga vuxna som köper ut alkohol.

Sociala insatsgrupper (SIG) är ett komplement till myndighetsutövningen som arbetar med unga med kriminalitet och drogberoende, eller som riskerar att hamna i kriminalitet. Förvaltningen har under året haft SIG för både gruppen ungdomar 13-18 år och unga vuxna 19-29 år. Under året har SIG för ungdomar haft tolv pågående ärenden, alla har varit pojkar. Resultatet för de som varit aktuella inom SIG varierar, till exempel har någon flyttat utomlands för att bryta sin kriminella livsstil, för en annan eskalerade kriminaliteten vilket medförde att han omhändertogs enligt LVU och placerades på institution och ett par andra har flyttats över till SIG inom vuxenavdelningen. SIG för gruppen unga vuxna startade under våren, då två lotsar rekryterades. Arbetet med målgruppen startade efter sommaren. En arbetsmodell med ett processtöd är framtagen och ska utvärderas under 2016. Två handläggare på Mottagningsenheten vuxna är direkt kopplade till projektet och handlägger/utreder de inskrivna i SIG som söker bistånd avseende ekonomi eller missbruk. Sammanlagt tolv unga vuxna har varit inskrivna under 2015. Några resultat kan ännu inte redovisas.

Ungdomsmottagningen träffar under året alla skolelever i årskurs 8 inom upptagningsområdet samt de ungdomar som bor i hem för ensamkommande flyktingbarn. Ungdomsmottagningen uppnådde ett mycket gott resultat i brukarenkäten med hög nöjdhet. Av de tillfrågade var det 97 % som ansåg att personalen var kunnig och 98 % ansåg att de fått bra eller mycket bra bemötande. Utvecklingsområden är att locka fler pojkar till mottagningen samt att förbättra tillgängligheten något då tillgängligheten är det område ungdomar i viss mån kritiserat i brukarundersökningen.

Fritidsgårdarnas personal har haft ett nära samarbete med fältassistenter för att få en bättre helhetsbild av ungdomarnas villkor och de miljöer de vistas i. När det förelegat oro kring vissa ungdomar har vårdnadshavarna kontaktats och i vissa fall fått hjälp till kontakt med relevanta insatser.

Fältassistenter har deltagit vid skolornas (årskurs 7-9 samt vid önskemål, årskurs 6) föräldramöten för att berätta om sitt arbete och informera föräldrar i behov av stöd om vilka utbildningar som kan erbjudas.

Satsningar för att öka antalet flickor som besöker fritidsgårdarna har genomförts. Personalen har utifrån flickornas önskemål köpt in material, delvis gjort om inredningen och anordnat flera aktiviteter som efterfrågats. Parkleken i Rågdalen har haft öppet en kväll i veckan endast för flickor för att kunna erbjuda de flickor som inte tillåts vistas i den ordinarie verksamheten ett alternativ. Mammor har även välkomnats till parkleken vid dessa kvällar för att bygga ett förtroende mellan verksamheten och familjerna.

Fältassistenter har märkt av att den psykiska ohälsan bland unga har ökat. Utifrån de aktuella fallen har fältgruppen haft täta kontakter med exempelvis skolpersonal och vårdnadshavare och vid behov andra insatser som socialtjänsten.

Rågsved Community Center har fortsatt sitt arbete för att motverka utanförskap och hjälpa unga vuxna (18-24 år) utan sysselsättning in i studier eller in på arbetsmarknaden. De har arbetat för att nå målgruppen genom coaching, inspiration och motiverande aktiviteter. RCC har totalt genomfört 768 coachande samtal under året. Utifrån sin lokala kännedom om närområdet och genom sina kontakter på arbetsmarknaden har de verkat för att möta varje individ utifrån dennas förutsättningar och specifika situation. Antalet unga vuxna som sökt sig till RCC har ökat, deras bakgrund har inte sällan varit av komplicerad karaktär. Fler nyanlända har besökt centret vilket inneburit en ny utmaning för personalen med avseende på språk och kommunikation. En annan besöksgrupp som i större utsträckning än tidigare söker stöd och hjälp är kriminellt belastade personer och personer som umgås i kriminella kretsar. Personalen bedömer att denna grupp utgör 40 % av det totala besökarantalet.

Östberga Community Center öppnade på nytt i maj och har fram till slutet av november haft mellan 15 och 55 besökare per kväll, totalt 2 797 besök under denna period. Verksamheten har varit öppen under tre kvällar per vecka och koncentrerats till tre delar: 1) Främjande av gemenskap och trygghet för boende i området 2) Kulturella upplevelser och aktiviteter 3) Stöd för unga vuxna som saknar sysselsättning i form av arbete eller studier. Lokalen har också varit tillgänglig för boende i Östberga. Exempelvis har föreningar fått möjlighet att låna lokalen för sin interna verksamhet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel besökare som är nöjda med fritidsgårdarnas verksamhet	90 %		90 %		2015
 Andel flickor som tycker att de har inflytande och är delaktiga på fritidsgården	95 %		90 %		2015
 Andel pojkar som besöker ungdomsmottagningen	16 %		30 %		2015
Analys Andelen pojkar på mottagningen ökar men uppnår inte till 30 % som är förväntat resultat för alla delar av verksamheten. Av andelen besökare till kurator är 27 % pojkar och till den medicinska personalen är 15 % pojkar. Till den medicinska personalen har det varit en ökning av andelen pojkar med 3 % jämfört med 2014.					
 Andel pojkar som tycker att de har inflytande och är delaktiga på fritidsgården	97 %		90 %		2015
 Andel som besökt ungdomsmottagningen och som upplever att de fått ett bra stöd	97 %		98 %		2015
Analys Enligt den brukarundersökning som genomförts under hösten är de flesta besökare mycket nöjda med ungdomsmottagningens verksamhet och bemötande. Årsmålet är högt satt och det uppnåddes i princip då 97 % ansåg att personalen var kunnig och att de fått bra råd medan 98 procent ansåg att de fått ett bra eller mycket bra bemötande.					
 Andel som kan rekommendera föräldrautbildningen ABC till andra	100 %		90 %		2015
Analys Samtliga tillfrågade föräldrar kan rekommendera ABC till andra föräldrar.					
 Andel som kan rekommendera föräldrautbildningen Komet till andra	100 %		90 %		2015
 Andel som tycker att hjälpen/rådgivningen hos budget- och skuld-rådgivningen har inneburit en förbättring	90 %		90 %		2015

Nämndmål:

Insatserna håller hög kvalitet och ger goda resultat

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Kvinnor och män upplever ett bra bemötande. De är delaktiga i sin utredning och kan påverka insatsernas utformning. De är nöjda med planeringen, genomförandet och uppföljningen av sina insatser. De förstår sitt beslut samt känner till överklagandeprocessen. Personer som nämnden har hälso- och sjukvårdsansvar för, får utifrån en individuell bedömning en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård inklusive rehabilitering. Beviljade insatser leder till en förbättrad eller bibehållen situation för individen. Akuta insatser och placeringar leder till att barnet får det skydd den bedöms vara i behov av. Andel flickor och pojkar, kvinnor och män som har behov av stöd från socialtjänsten minskar.

Analys

Arbetet inom förvaltningens budget- och skuldrådgivning har under året omfattat 207 besök på den öppna mottagningen och 202 aktuella ärenden. Trenden är att andelen som söker skuldsanering ökar, och är nu cirka en tredjedel av samtliga aktuella ärenden. Resultatet från brukarundersökningen visar stor nöjdhet med den hjälp man fått av budget- och skuldrådgivarna.

Inom missbruksvården har ett stort fokus under året legat på öppenvårdens framtid och utveckling, att utveckla en mer effektiv samt heltäckande öppenvård. Under hösten beslutades att samlokalisera de olika öppenvårdsinsatserna inom Öppenvård Sydost, som drivs i samverkan med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar. Detta då det framkommit att de olika verksamheternas geografiska spridning varit till nackdel för arbetet.

Brukarundersökningen som gjorts inom förvaltningens missbruksvård visar på stor nöjdhet med det stöd som getts. Den uppföljning som gjorts av resultaten av förvaltningens egna öppenvårdsinsatser visar att 56 % av männen fullföljt enligt plan och 44 % av kvinnorna. Gällande öppenvårdsbehandlingen på Pelaren så visar resultaten på att målen uppfylls för både kvinnor och män.

För att bättre kunna tillgodose behoven hos personer med komplexa vårdbehov omvandlades Gullmarsplans beroendemottagning till Samteamet i och med årsskiftet 2014/2015. Verksamheten vänder sig till personer med psykisk ohälsa, missbruk/beroende och en varaktig funktionsnedsättning som behöver samordnade och samtidiga insatser.

Samteamet drivs tillsammans med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar, Capio Maria och Psykiatri södra Stockholm. Samteamet har under året arbetat med 23 ärenden, varav 21 fortfarande är aktuella vid årets slut. Kön fördelningen är 14 män och sju kvinnor.

Erfarenheten från årets arbete är att målgruppen kräver mycket motivationsarbete och flexibilitet i kontakten samt att arbetet tar mycket tid i anspråk. Uppföljning av vilka resultat som uppnåtts inom verksamheten kommer att påbörjas under 2016.

En trend inom missbruksvården har under året varit ett ökat antal anmälningar enligt LVM (lag om vård av missbrukare i vissa fall). En förklaring till ökningen kan vara en ökande benägenhet att göra anmälningar hos andra vårdgivare.

En annan förklaring kan vara det ökade livshotande missbruket, som forskning under året fastslagit som en oroväckande trend i samhället. Verksamheten har under året arbetat aktivt med att söka upp personer som LVM-anmälts och motivera till frivilliga insatser. Erfarenheten är att det är mer verkningsfullt med en planering på frivillig basis, än en tvångsvård. Behandlingsresultaten från LVM-vård uppvisar inte goda, varaktiga resultat.

Brukarundersökningen som genomförts på avdelningen Barn och unga, med flest svar från brukare inom öppenvård och ungdomsmottagning, visar på mycket gott resultat med bland annat att 97 % ansåg att personalen var kunnig och gav bra råd och stöd.

Avdelningen har under året förbättrat sig tydligt avseende att ha barnen i fokus och ha samtal med barn i utredningar samt vid uppföljande av insatser. Andel utredningsplaner som upprättas är på för låg nivå och årsmålet uppnås inte. Utredningsplaner syftar till att skapa struktur i utredningen och ge tydlighet och förutsägbarhet för familjerna och utgör därmed ett viktigt förbättringsområde. Bakgrunden till att utredningsplaner relativt sällan upprättas beror på hög arbetsbelastning och att arbetet ofta är akutstyrt.

Egen regis utförarenheter inom socialpsykiatri har haft ett högt resultat på den egna undersökningen bland annat inom området nöjdhet och att stödet inneburit en positiv skillnad för brukaren. Enheten har utökats med ytterligare en verksamhet, en gruppbostad som öppnade 2015-10-01 med tolv lägenheter. För att förbättra kvalitén på stödet som ges till enhetens brukare arbetar personalgruppen aktivt med resultatet från enhetens egen brukarenkät som genomförs två gånger om året.

I stadens brukarundersökning inom socialpsykiatri tillfrågades totalt 431 brukare om insatserna boendestöd, gruppboende, sysselsättning, HVB och stödboende. Undersökningen handlar i första hand om insatsen, men några påståenden handlar om handläggningen. Dessa är "utredningen av mitt stöd var bra", "jag är nöjd med min handläggares bemötande" och "jag har fått information om möjligheten att välja". Svarefrekvensen var 46 % (197 brukare). 70 % av de som svarat har instämt helt eller delvis om att utredningen var bra. Drygt 84 % var nöjda med handläggarens bemötande och 63 % har svarat att de fått information om möjligheten att välja utförare.

Sedan augusti 2014 har ett projekt pågått som finansieras av statliga pengar från socialstyrelsen. Dessa så kallade PRIO-medel ingår i en nationell satsning för utveckling av stödet till personer med psykisk funktionsnedsättning. En uppsökare arbetar bland annat med vråkningsförebyggande arbete och söker aktivt upp personer som fått rättelsebrev med anledning av störningar. Ett förvaltningsövergripande samarbete, som kallas Bosam, har påbörjats i syfte att förhindra hemlöshet. Målsättningen är att förvaltningen aktivt ska söka kontakt med alla personer som riskerar att bli bostadslösa. En ny handlingsplan har antagits av nämnden i oktober 2015 i syfte för att motverka hemlöshet.

Till beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har 55 störningsanmälningar inkommit under perioden januari-november 2015. Enhetens uppsökare har varit behjälplig i ärenden där risk funnits för uppsägning. Flertalet av dessa ärenden har inte föranlett någon åtgärd då behov av stöd ej funnits eller att störningarna upphört. 15 ärenden har aktualiserats för biståndsbedömda insatser. Samverkan med Farsta och Skarpnäck sker gällande Personliga ombud för region Östra söderort. Förvaltningen finansierar en av tjänsterna som personligt ombud. Under 2015 har personliga ombud haft kontakt med totalt 31 personer från Enskede-Årsta-Vantör (motsvarar 21,8 % av det totala antalet personer).

Majoriteten av personer som personligt ombud har kontakt med är kvinnor. Redovisning uppdelat per kön kan ej lämnas på detta.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel inom socialpsykiatri som tycker att de blivit bemötta på ett bra sätt när de träffat en biståndshandläggare	86 %		87 %		2015
Analys Resultatet är detsamma som 2014 då värdet var 86 %. Arbetet med bemötandefrågor pågår fortlöpande.					
 Andel inom socialpsykiatri som upplever att personalen är bra på att uppmuntra dem till att göra saker själva	89 %		89 %		2015
 Andel kvinnor som fullföljer öppenvårdsbehandling (Pelaren)	40 %		40 %		VB 2015
Analys Av sammanlagt 20 kvinnor har åtta fullgjort behandlingen, fem är fortfarande inskrivna och sju har avbrutit.					
 Andel kvinnor som tycker att stödet de fått beviljat av Enheten för utredning och öppenvård vuxna har inneburit en förändring till det bättre	90 %		90 %		2015
 Andel män som fullföljer öppenvårdsbehandling (Pelaren)	49 %		40 %		VB 2015
Analys Av 57 män har 28 fullföljt behandlingen och 16 har avbrutit.					
 Andel män som tycker att stödet de fått beviljat av Enheten för utredning och öppenvård vuxna har inneburit en förändring till det bättre	94 %		90 %		2015
 Andel omsorgspersonal med grundutbildning (boendestöd socialpsykiatri)	100 %		90 %		2015
 Andel utredningar där barn och unga kommit till tals	93 %		90 %		VB 2015
Analys Tendensen är tydlig i att antalet barnsamtal ökat under året. Barn och ungdomar ska komma till tals i utredningar och vid uppföljningar av insatser. Deras åsikter och synpunkter ska respekteras och beaktas. Inom öppenvården har det under hösten 2015 skett ett utvecklingsarbete kring barnsamtal, metoder och barns upplevelse av insatser.					
 Andel utredningsplaner som upprättas, av totalt antal utredningar (Utredningsenheten)	39 %		75 %		VB 2015
Analys Utredningsenheten har inte nått det satta årsmålet. Utredningsplaner syftar till att skapa tydlighet och struktur för både medarbetare och familj. Orsaken till det låga resultatet är sannolikt en effekt av hög arbetsbelastning och att enheten har tvingats prioritera mer akuta situationer.					

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Utförarenheten för Socialpsykiatri ska säkerställa att den enskilde haft möjlighet att vara delaktig vid utformandet av insatserna	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Utförarenheten Socialpsykiatri ska säkerställa att genomförandeplanerna är uppdaterade. Beställarenheten ska granska att genomförandeplanen stämmer överens med beställda insatser.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män har möjlighet att leva ett självständigt liv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kvinnor och män har ett varaktigt och självständigt boende. De får insatser som stärker förmågan till ett självständigt liv och upplever självständighet utifrån sin förmåga. Kvinnors och mäns användning av droger minskar.

Analys

Socialpsykiatrins boendestöds resultat i stadens brukarundersökning har förbättrats jämfört med 2014. 100 % av brukarna känner sig trygg i sitt stödboende. 103 av 104 tillfrågade brukare, i enhetens egen brukarundersökning, upplever att insatsen inneburit en positiv skillnad för dem.

Verksamheterna inom socialpsykiatrin har under året startat två projekt, så kallade medinflytandeprojekt, för brukare. Målet var att stärka brukarnas känsla av att ha kunskap om sina rättigheter, stimulera målgruppen till att ta initiativ i verksamheten samt stärka brukaren i sin utveckling till ett bättre mående.

Brukarnas upplevelse av projektet är att de fått ökad kunskap genom studiecirkeln. Enheten kommer att utvärdera projekten genom samtal med deltagare och redovisa detta 2016.

Boendefrågan för brukarna inom ekonomiskt bistånd och missbruksvården har under året varit ett stort och växande problem. Flertalet av brukarna saknar eget kontrakt på bostad och hyr i andra, tredje hand, är inneboende eller bor i något boende som ordnats genom förvaltningen. Förvaltningens Boresurs har gett stöd till personer, som bott på olika former av korttidsboende såsom vandrarhem, hotell med mera, i att söka någon form av boende med eget kontrakt. Detta arbete har varit framgångsrikt och lett till att många fått eget kontrakt på bostad samt minskat förvaltningens kostnader för kortvariga boende.

För att få idéer och inspiration avseende bostadsfrågan inom missbruksvården besökte enheten Helsingborgs kommun och tog del av deras metoder och erfarenheter kring arbetet med "Bostad Först". Kunskapen utifrån det har blivit en del i diskussionerna kring hur man på bästa sätt kan använda försöks- och träningslägenheter, samt andra boenden, och andra insatser, såsom öppenvårdsinsatser och sysselsättning, i kombination. Ett av de vanligaste hinder som finns för att brukarna ska få ta över kontrakt eller få eget kontrakt på bostad är hyresskulder.

Utvecklingsarbetet avseende att förkorta boendetiderna i förvaltningens jourlägenheter har gett bra resultat och lett till större omsättning på boende i jourlägenheterna. Både de nya rutinerna, det nya remissförfarandet och arbetssättet med förbättringsteam bedöms ha varit framgångsrikt.

Förvaltningen har under året bedrivit ett uppsökande arbete med inriktningarna att söka upp personer som riskerar att vråkas på grund av störning eller vanvård och att söka upp personer som bor på härbärgen, som använder sig av "tak-över-huvud-garantin" (TÖG) och inte har kontakt med socialtjänsten. Arbetet med att söka upp personer som använder TÖG har varit framgångsrikt och flera personer har gått vidare till mer stabila boendeformer.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att stadsdelsområdet är rent och välskött samt att stadsdelarna utvecklas till trygga och levande områden. Fokus ligger på att barn, äldre och personer med funktionsnedsättning kan vistas i parker och grönområden, det vill säga erbjuda en stadsmiljö som upplevs som ren, trygg och tillgänglig.

Förvaltningen har arbetat och utvecklat det förebyggande trygghetsarbetet och fokuserat på prioriterade områdena Högdalen, Hagsätra, Rågsved, Dalen och Östberga. Samarbete har skett med bland annat polisen, bostadsrättsföreningar och centrumägare.

Projektet Samverkan Östberga har startat under året, vilket medfört att sommarungdomar har arbetat med städning och ogräsrensning i området. Genom projektet har ett arbete med att anlägga ett utegym i stadsdelen påbörjats.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %	100 %	2015
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	68 %	80 %	82 %	74 %	2015
Analys					
Andelen som tycker att stadsdelen är trygg att bo i har sjunkit från 80 % i medborgarundersökningen 2014 till 68 % i år. Urvalet i undersökningen är dock litet; 300 personer, varav drygt 100 svar inkommit. Resultatet bör därför tolkas med försiktighet även om det är en signal om att insatser för att öka tryggheten i stadsdelen fortsatt bör prioriteras.					
  Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden	61 %	69 %	63 %	62 %	2015
Analys					
Andelen som är nöjda med skötseln av parker och grönområden i stadsdelen har sjunkit från 69 % i medborgarundersökningen 2014 till 61 % i år. Även här är underlaget litet och dess representativitet för hela stadsdelen bör därför ses med försiktighet. Förvaltningen har fått i uppdrag att inte förlänga avtalet med en driftsentreprenör på grund av att åtaganden inte fullföljts.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med intresserade stadsdelsnämnder studera förutsättningarna för att införa direktvalda stadsdelsnämnder.	2015-01-01	2015-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en stadsövergripande strategi för levande lokala centrum	2015-01-01	2015-12-31	
  Kommunstyrelsen ska under 2015 göra en översyn med inriktningen att delar av ansvaret för park, natur och gatuskötsel kan tillföras stadsdelsnämnderna. Parallellt ska en översyn göras av stadsdelsnämndernas ansvar och indelning med inriktning att stärka lokalt inflytande, effektiv förvaltning och rättsäkert bemötande av invånarna.	2015-01-01	2015-12-31	
  Trafiknämnden ska, i samråd med stadsdelsnämnderna, ta fram prioriterade förslag för hur de medel som reserverats för reinvesteringar ska användas.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelen är ren och välskött

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Kvinnor och män är nöjda med skötseln av parker och grönområden.

Analys

Nämnden har bidragit till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål. De flesta årsmålen för indikatorerna uppnås, liksom nämndens mål, att stadsdelen är ett tryggt område att bo och vistas i samt att stadsdelen är ren, välskött och tillgänglig. Andelen som är nöjda med skötseln av park- och grönområden har minskat, från 69 % för 2014 till 61 % 2015. Detta hänger sannolikt delvis ihop med att en av entreprenörerna inte har fullföljt sina åtaganden och därför har nämnden valt att inte förlänga denna entreprenörs kontrakt. Därtill är underlaget för denna statistik mycket litet.

I Östberga har under året projektet Samverkan Östberga startat. Detta har lett till att förvaltningen har förstärkt städningen samt haft extra sommarungdomar somanställda. Förvaltningen har även i detta samarbete börjat anlägga ett utegym i stadsdelen. Slyröjning och trädbeskärning har också skett i området, för att öka sikten och göra det ljusare och därmed tryggare. I stadsdelsområdets parkmiljöer har åtgärder gjorts för att lekplatser, trappor och parkvägar ska få ökad tillgänglighet och säkerhet.

Skötselnivån har intensifierats och vinterväghållningen utökats. Prioritering har varit viktiga sammanbindande parkvägar och cykelbanor på parkmark samt anslutningar till vård- och omsorgsboenden och gruppboenden.

Enskede-Årsta-Vantör ligger fortsatt på en acceptabel nivå vad det gäller upplevelsen av att staden erbjuder en stadsmiljö som är fin att bo och leva i samt avseende tillgänglighet. Förvaltningen har intensifierat arbetet i parker och grönområden de senaste åren.

Förvaltningen fortsätter arbeta för att parker och grönområden ska upplevas som rena, trygga och tillgängliga. Fokus ligger på att barn, gamla och personer med funktionsnedsättning kan vistas i parkerna. Återinvesteringarna i stadsdelsområdets parkmiljöer syftar till att lekplatser, trappor och parkvägar ska få ökad tillgänglighet och säkerhet.

Arbetet med tillgänglighetsanpassning av lekplatser fortgår. Större och mindre lekplatsupp- rustningar har genomförts i bland annat Triangelparken och Dalenparken. Förstudier och projektering pågår i Backens parklek samt Vättersdälden. Grönkompensationsprojekt pågår i Kolbotten samt Dalens allé samt projekteras i Storsjöparken och Örlen i Årsta.

Under året har två nya parkingenjörer anställts för att säkra att parkdriften sköts.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel som tycker att det är rent och städat i stadsdelen	61 %		65 %		2015
Analys					
Andelen som är nöjda med skötseln av park- och grönområden har minskat, från 69 % 2014 till 61 % 2015. Detta hänger sannolikt ihop med att en entreprenör inte har fullföljt sina åtaganden och därför har nämnden valt att inte förlänga denna entreprenörs kontrakt. Dessutom går mätningen ut till ett litet område och endast 125 svar inkom till förvaltningen.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 För att stadsdelsområdet ska vara tryggt och tillgängligt ska förvaltningen fortsätta arbetet med upprättande av åtgärdsplaner för asfaltarbeten och slyröjning för gång- och cykelbanor	2015-01-01	2015-12-31	
 För att stadsdelsområdet ska vara tryggt och tillgängligt ska förvaltningen genomföra förnyrningsbeskäring och kronminskning enligt slyröjningsplanen.	2015-01-01	2015-12-31	
 I samband med remissyttranden för nya detaljplaner för bostäder ska förvaltningen belysa frågor som rör tillgänglighet i utomhusmiljö och i verksamhetslokaler	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsområdets olika stadsdelar utvecklas till trygga och levande områden

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Kvinnor och män upplever stadsdelen som ett tryggt område att bo och vistas i. Verksamheterna arbetar säkerhetsförebyggande och har en god beredskap vid krissituationer.

Analys

Förvaltningen har fortsatt arbetet med att utveckla arbetssättet i det förebyggande trygghetsarbetet och har fokuserat på prioriterade stadsdelar och områden. Samverkan har utvecklats internt inom förvaltningen och med externa aktörer. Polisen har också betonat det goda samarbetet med stadsdelsförvaltningen.

Prioriterade områden, för lokal utveckling, social hållbarhet och ökad trygghet har fortsatt varit Rågsved, Hagsätra, Högdalen, Östberga och Dalen och flera riktade projekt har genomförts i områdena. I Östberga leder förvaltningen stadsövergripande projekt genom Samverkan Östberga som under året fokuserat på att förbättra den yttre miljön och att öka förutsättningarna för att människor ska mötas i området genom aktiviteter och aktivitetsytor. Samverkan med de många bostadsrättsföreningarna i Östberga har påbörjats. Arbetsformerna för lokala brottsförebyggande rådet i stadsdelen har fortsatt att utvecklas under året. Det innebär att den strategiska styrgruppen träffats fem gånger och att arbetsgrupper rapporterat till styrgruppen vid dessa möten.

Förvaltningen har genomfört en demokratidag under parkernas dag i Dalens allé i samarbete med trafikkontoret.

Förvaltningen har under året haft ett projekt med fokus på en tryggare miljö i Högdalens centrum. Projektet har varit ett samarbete mellan förvaltningen, frivilligorganisationer, centrumägare och polisen. Förvaltningen har gjort en kartläggning utifrån ett trygghetsperspektiv för att identifiera platser där missbrukare/hemlösa vistas och arbetat uppsökande med de missbrukare som vistas där. Ett långsiktigt syfte med samarbetet, som kommer att utökas under 2016, är att hitta former för att etablera en drogfri mötesplats i området. Två trygghetsvandringar har hållits i Högdalen under året, varav en var med elever från Bäckahagens skola, för att få fånga elevernas perspektiv.

Stadens brukarundersökning 2015 till personer med funktionsnedsättning innehåller ett påstående om brukaren känner sig trygg med sitt boende och med hemtjänst. 94 % (94 % kvinnor och 93 % män) har svarat att de är mycket trygga eller ganska trygga i sin gruppbostad. För korttidsboende är det också 94 % som upplever att de är ganska trygga eller mycket trygga på boendet. I denna grupp skiljer det sig åt mellan kvinnors och mäns upplevelse av trygghet (80 % kvinnor respektive 100 % män). Det gör det även när gällande hemtjänst, då 74 % av kvinnorna och 91 % av männen känner sig trygga (i genomsnitt 82 %).

Stadens brukarundersökning till personer med insatser inom socialpsykiatri har ett motsvarande påstående. 93 % av de som har boendestöd känner sig trygga (91 % kvinnor och 98 % män). Av de som bor på stödboende är 100 % trygga (resultat per kön kan ej redovisas på grund av för få svarande). Upplevelsen av trygghet för boende på gruppbostad är 79 % (60 % kvinnor och 89 % män) och för de som bor på HVB är 80 % (resultat per kön kan ej redovisas på grund av för få svarande) trygga på boendet.

Under året har förvaltningen haft ökade problem med renhållningen och trygghetskänslan i stadsdelen, då flera invånare hört av sig gällande den ökade nedskräpningen och otryggheten som skapats av olagliga boplatser från EU-medborgare. För att klara av detta ökade tryck har förvaltningen anställt en samordnare för att svara på frågor samt samordna arbetet med avhysningar samt uppstädning efteråt.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Andel ungdomar som känner sig ganska eller mycket trygga om de går ut ensamma sent en kväll i området			75 %		2015
Analys					
Indikatorn besvaras genom svar från Stockholmsenkäten som görs vartannat år, ej 2015.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Enheterna ska kontinuerligt diskutera krishantering och säkerhetsförebyggande frågor på APT, för att samtliga medarbetare ska ha god kunskap om vad som gäller i den egna verksamheten	2015-01-01	2015-12-31	
✓ I syfte att motverka bostadsbränder hos brukare i nämndens verksamheter sker samverkan med fastighetsägare enligt riktlinjer för systematiskt brandskyddsarbete (SBA). Ytterligare åtgärder är riskbedömningar av arbetsmiljön hos respektive brukare, upprättande av handlingsplaner, inventering av personer med riskbeteende samt åtgärder såsom spisvakt och extra tillsyn vid behov.	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Under hösten omvandlades en fristående del av Stureby vård- och omsorgsboende till gruppboende om tolv platser. I Svedmyra har ombyggnation av en gruppboende påbörjats och beräknas bli klar 1 mars 2016.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	0	6	tas fram av nämnden	2015
Analys					
Färdigställandet av en gruppboende inom BEA-huset har fördröjts. Enligt senaste besked från fastighetsägaren ska gruppboenden vara klar för inflyttning 160301.					
● Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	6	6	6	tas fram av nämnden	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen och fastighetsnämnden inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboende eller serviceboende	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska redovisa hur arbetet med att tillgodose behovet av bostäder med särskilt stöd och service fortskrider. Arbetet ska redovisas till kommunstyrelsens genomförandegrupp	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
säkerställa att minst fem procent av lägenheterna i exploateringsprojekt med minst 100 bostäder avsätts till omsorgslägenheter			

Nämndmål:

Förvaltningen arbetar aktivt för att utöka antal bostäder för personer med funktionsnedsättning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Tillgången på bostäder med särskild service ökar i stadsdelsområdet och fler personer med funktionsnedsättning har möjlighet att få en lämplig bostad.

Analys

En fristående del av Stureby vård- och omsorgsboende om tolv platser omvandlades till gruppboende enligt SoL för personer med psykisk funktionsnedsättning från och med 1 oktober 2015.

I Svedmyra inom det så kallade BEA-huset har ombyggnation av en gruppboende påbörjats. Färdigställandet har försenats och enligt fastighetsägaren Stockholmshem beräknas detta bli klart 1 mars 2016.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 I samband med nybyggnation ska förvaltningen beakta behovet av bostäder för personer med funktionsnedsättning	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förskolans verksamhet innefattar till stor del planerade rörelseaktiviteter i kombination med besök i skogen, promenader och utomhusaktiviteter. Fritidsverksamheten har under året uppmuntrat till meningsfulla och hälsosamma aktiviteter genom ett brett utbud av idrott, friluftaktiviteter och dans. Detta har gjorts i samverkan med föreningslivet. Dagliga tillfällen till rörelse och lek i huvudsak utomhus, har erbjudits på parklekarna.

Brukare på vård- och omsorgsboenden inom egen regi erbjuds ett varierat utbud av hälsofrämjande aktiviteter. Egen regis verksamheter inom socialpsykiatri har under året arbetat hälsomedvetet och erbjuder brukare bland annat yoga samt hälsofrukost på ett stödboende. Inom gruppboendena LSS har samtliga brukare erbjudits aktiviteter inom kultur, hälsa och fritid, vilka planeras utifrån önskemål som dokumenteras i brukarnas genomförandeplaner.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	78,57 %		80 %	fastställs 2015	2015
Analys Under året har förvaltningen erbjudit ett rikt utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter. Satsningen har delvis prioriterats till områden med många hemmavarande barn och ungdomar under skolorn. Resultatet på 78,57 % ligger nära årsmålet. Ett möjligt förbättringsområde för genomförandet av aktiviteterna kan innefatta kommunikationen och marknadsföringen.					

Nämndmål:

Invånarna i Enskede-Årsta-Vantör möter ett varierat och tillgängligt utbud av aktiviteter som främjar rörelse, motion och hälsa

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Flickor och pojkar på förskolan och inom fritidens verksamheter utvecklar förståelse för viken av att värna om en god hälsa samt utövar fysiska aktiviteter. Kvinnor och män med stöd och omsorg inom nämndens verksamheter upplever att de möter ett varierat utbud av hälsofrämjande aktiviteter. Kvinnor och män inom LSS och socialpsykiatri får sina hälsobehov tillgodosedda. Möjligheterna till spontanidrott för både kvinnor och män är goda i stadsdelen.

Analys

Planerade rörelseaktiviteter i kombination med besök i skogen, promenader och utomhusaktiviteter utgör en stor del av förskolornas verksamhet. Goda exempel från enheterna är till exempel egen skridskoskola och friidrottsdagar. Andelen nöjda vårdnadshavare i brukarundersökning för förskolan för området *Kost, rörelse och hälsa* uppmättes till 81 % 2015 (flickor 81 %, pojkar 82 %) i jämförelse med 78 % år 2014.

Under året har nya riktlinjer för mat och måltider inom förskolan antagits. Införande av ett kostdatasystem i förskolorna har setts över i syfte att kunna säkerställa att den mat som planeras och tillagas inom stadsdelsförvaltningen är näringsriktig. Ett kostdatasystem kan ge köket stöd i näringsberäkning av recept och i planeringen av matsedlar.

Egen regis verksamheter inom socialpsykiatri har fortsatt med ett hälsomedvetet arbetssätt. Bland annat fortsätter flera brukare med yoga samt att hälsofrukost serveras på stödboendet Drivhusvägen.

Samtliga brukare inom gruppboendena LSS har erbjudits aktiviteter inom kultur, hälsa och fritid under året. Önskemål om aktiviteter skrivs in i brukarens genomförandeplan och planeras därefter.

På alla egen regis vård- och omsorgsboenden erbjuds brukarna ett varierat utbud av hälsofrämjande aktiviteter. Utsedda medarbetare på enheten har uppdraget som aktivitets- och kulturombud. Som exempel kan nämnas grupp gymnastik, utflykter, sittgympa och promenader.

Stureby vård- och omsorgsboende och Mårtensgårdens vård- och omsorgsboende har regelbundet under året haft besök av Clowner. Aktiviteten handlar om möten och glädje i stunden och är mycket uppskattat av brukare. På Rågsveds servicehus har det anordnats promenadgrupper.

Egen regis förebyggande enhets främsta uppgift är en social och aktivitetsfylld mötesplats. Det har erbjudits ett varierat utbud aktiviteter med inriktning på friskvård och hjälp att bryta ofrivillig social isolering. Balansträning och förebyggande service har också erbjudits. Förebyggande enheten har under året utökats med en hälsocoach och en ny social mötesplats, Hälsoträffen.

Fritidsverksamheten har i samverkan med föreningslivet fortsatt att uppmuntra till meningsfulla och hälsosamma aktiviteter genom ett brett utbud av idrott, friluftaktiviteter och dans. Fritidsgårdarna har möjliggjort för många olika aktiviteter att ske samtidigt, att spela pingis har varit särskilt uppskattat. Förvaltningen har erbjudit olika evenemang för barn och ungdomar inklusive klasser på gym och simhall. Parklekarna har erbjudit dagliga tillfällen till rörelse och lek, främst utomhus. Under sommaren erbjöds verksamhet på Gålö med många kurser och aktiviteter för deltagarna.

Alla fritidens verksamheter har rökförbud i omedelbar närhet till verksamheten, så kallade ”rökfria zoner”.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel som tycker att det finns goda möjligheter till spontanidrott i stadsdelen	73 %		75 %		2015
Analys Idag finns ett relativt stort utbud av spontanidrott i stadsdelen. Utveckling av ett mer varierat utbud pågår.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 I arbetet med mat och måltider ska förskolorna utgå från stadsdelens gemensamma riktlinjer.	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.8 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. För att kvinnor och män ska ges en likvärdig äldreomsorg med hög kvalitet enheterna inom egen regi arbetat med värdegrund, tillämpat ett rehabiliterande arbetssätt samt säkerställt att brukarens behov och önskemål står i fokus.

Utvecklingsarbetet med jämställda biståndsbeslut pågått under året, likaså arbetet med samsyn i handlägningsprocessen.

Arbetet med att kvinnor och män ska få möjlighet att leva ett självständigt liv har bland annat innefattat det gemensamma anhörigstödet i samverkan med Farsta och Skarpnäck. Gemensam fika utomhus under sommarmånaderna har erbjudits på flera platser inom hemtjänsten. Hälsoträffen har gett möjlighet till att träna balans och styrka två dagar i veckan.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende	100 %		95 %	95 %	2015
  Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	91 %	92 %	95 %	95 %	2015
Analys Resultat är 91 % och bedöms vara mycket högt även om det inte når upp till kommunstyrelsens årsmål.					
  Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	86 %	84 %	85 %	85 %	2015
  Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	77 %	78 %	82 %	85 %	2015
Analys Resultatet kommer att analyseras med förslag på åtgärder under år 2016 för att nå ett bättre resultat.					
  Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende	8		8	Maximalt 10 personer	2015
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	65 %	68 %	77 %	78 %	2015
Analys Resultatet kommer att analyseras med förslag på åtgärder under år 2016 för att nå bättre resultat.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	84 %	82 %	85 %	77 %	2015
Analys Resultat är en höjning från föregående år och högre än KF:s årsmål. Resultatet har ökat med 13 procentenheter på två år.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	82 %	81 %	83 %	86 %	2015
Analys Resultatet kommer att analyseras med förslag på åtgärder under år 2016 för att nå ett bättre resultat.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	85 %	88 %	90 %	90 %	2015
Analys Resultatet kommer att analyseras med förslag på åtgärder under år 2016 för att nå ett bättre resultat.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kommunstyrelsen ska, i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, utveckla principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna och äldrenämnden ska i samverkan ta fram ett system som ger en samlad bild av äldres synpunkter på äldreomsorgen i hela staden	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska delta i stadens utredning av arbetstidsförläggning och heltidsnorm för grupper med särskilt utsatta arbetsvillkor	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med äldrenämnden och kommunstyrelsen utreda om riktlinjerna är underfinansierade samt behov av justering med hänsyn till boendelöftet 85+	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska införa könsuppdelad statistik i verksamheten	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska se till att alla äldre kan välja kommunal hemtjänst och kommunal utförare av trygghetslarm	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden ta fram en tydlig rättighet till utevistelser i vård- och omsorgsboende	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen se över den långsiktiga kvalitetsuppföljningen och behovet att återinföra äldreomsorgsinpektörer respektive tillsynspersoner över social omsorg. Utredningen samordnas med kommunstyrelsens uppföljning av den fördjupade kvalitetsuppföljningen.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Äldrenämnden ska initiera en utvärdering av valfrihetssystemet och ersättningssystemet inom hemtjänsten för att skapa en mer hållbar organisation och öka inflytandet för de äldre och de anställda, i samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män ges likvärdig äldreomsorg med hög kvalitet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den äldre får ett bra bemötande samt är delaktig vid utredningen, planeringen, genomförandet och uppföljningen av sina insatser. Den äldre kan påverka insatsernas utformning och vet hur och när insatserna ska utföras. Den äldre är nöjd med sina insatser, känner sig trygg i hemmet och med personalen samt kan tillkalla hjälp vid behov. Personer, som nämnden har hälso- och sjukvårdsansvar för, får utifrån en individuell bedömning en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård inklusive rehabilitering.

Analys

Värdegrundsarbete har fortsatt inom egen regis enheter. På Mårtensgårdens vård- och omsorgsboende har samtliga medarbetare getts möjlighet till handledning. Inom Bandhagen-Högdalens hemtjänst finns värdegrunden på dagordning på områdesmötena. Enhetens grupp-samordnare, som är utbildad värdegrundscoach, leder mötena.

Egen regis enheter har ett personcentrerat arbetssätt där brukarens behov och önskemål står i fokus. Varje vecka tillfrågas alla brukare hur de upplevt sin delaktighet, sitt självbestämmande och inflytande. Detta antecknas sedan av kontaktmannen i brukarnas respektive journal. Stureby vård- och omsorgsboende arbetar systematiskt för att brukarna ska få vara delaktiga och utöva inflytande i sin vardag. Enskede nya servicehus har under hösten startat med schemalagda gruppmöten för att stärka personalens arbete med att följa genomförandeplaner, verksamhetens och brukarnas rutiner.

Ett rehabiliterande arbetssätt är i fokus inom äldreomsorgens alla verksamheter. Enheterna arbetar ständigt med att utveckla och förbättra detta. På Enskede nya servicehus arbetar enhetens paramedicinare med att ta fram en handlingsplan där handledning, teoretiskt och praktiskt, kommer ges till omsorgspersonalen.

Alla enheter inom avdelning egen regi har arbetat med att utveckla dokumentationen. Inom Årsta hemtjänst har en medarbetare genomgått en utbildning i dokumentation under året och börjat sitt uppdrag i att stödja medarbetare i att skriva genomförandeplaner och granska löpande dokumentation. Enheten har också arbetat för att processen, från beställning till genomförandeplan ska bli effektivare och tryggare utifrån ett brukarperspektiv.

Studiecirklar har anordnats för cirka 175 medarbetare i "Vård i livets slutskede". Andra utbildningar som hållits under året är exempelvis läkemedelsutbildning via Apoteket, utbildning i kvalitetsregistren samt kost och nutrition via Äldrecentrum.

En överenskommelse har gjorts mellan kommun och landsting om samverkan kring enskilda inom stadsdelsområdet som får sociala omsorgsinsatser och hälso- och sjukvårdsinsatser. De lokala programmen tydliggör ansvars- och rollfördelning mellan berörda aktörer samt beskriver former för samverkan kring den enskilde i ordinärt boende.

1 oktober återtogs Högdalens vård- och omsorgsboende och nattpatrull hemtjänst till kommunal regi.

Inom ramen för projektet "Multiprofessionellt arbetssätt med inriktning mot personer med demenssjukdom" har utbildningsinsatser gällande utformandet av samordnad individuell plan (SIP) genomförts i samverkan med vårdcentraler.

Andelen ärenden med aktuella utredningar och beslut har under året ökat, men inte nått upp till målnivån 90 %. Hög personalomsättning och vakanser under året har påverkat arbetet. Åtgärder i form av personalförstärkningar har vidtagits och i slutet av året har ärenden fördelats på fler handläggare, vilket möjliggör att andelen nyprövningar åter kan öka under 2016 och då vara i fas till 100 %.

Arbetet med samsyn i handlägningsprocessen har pågått fortlöpande under året. I resultatet av den aktgranskning som genomförts framgår att den äldre kvinnan respektive mannen/ deras företrädare kommer till tals i utredningen.

Granskning har skett av att genomförandeplaner överensstämmer med de insatser som beställts. Totalt har 212 genomförandeplaner har granskats. Resultatet visar att tio av 152 genomförandeplaner avseende kvinnor inte stämde överens med beställningen. Motsvarande resultat för män var två av 60 granskade planer som innehöll brister mot beställning. Arbetet med dessa granskningar kommer att intensifieras under 2016 och kommer då även att omfatta verksamhetsområdena funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel som tycker att de blivit bemötta på ett bra sätt när de träffat en biståndshandläggare	96 %		90 %		2015
 Andel över 80 år som tackat ja till erbjudande om förebyggande hembesök	1 %		13 %		2015
Analys Hembesöken har minskat kraftigt på grund av lågt intresse från de äldre. Endast 9 personer har tackat ja till förebyggande hembesök. 1800 brev har skickats ut med information och erbjudande om att komma till informationsmöte på förvaltningens olika mötesplatser och eller få ett hembesök. Uppsökande verksamheten inom avdelning egen regi har genomfört 10 informationsmöten under året där det har berättats om äldreomsorgens utbud i stadsdelen. I år har det också varit betydligt fler som endast vill ha skriftlig information.					
 Antal besökare i genomsnitt per vecka, på de nio öppna dagverksamheterna för äldre	336		85		2015
Analys 57 män och 279 kvinnor.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Boendemiljön för den enskilde ska fortlöpande säkerställas inom förvaltningens verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	
 Brukare på vård- och omsorgsboendena ska erbjudas daglig promenad/utevistelse	2015-01-01	2015-12-31	
 Enheterna ska säkerställa att den enskilde haft möjlighet att vara delaktig vid utformandet av insatserna.	2015-01-01	2015-12-31	
 Förvaltningen ska informera om möjligheten till bostadsanpassning	2015-01-01	2015-12-31	
 Servicehus och vård- och omsorgsboenden ger varje person en individuell bedömning med fokus på ADL, funktionsbedömning och riskbedömning gällande fall, undernäring och trycksår samt årlig läkemedelsgenomgång och omvårdnad i livets slutskede enligt "Rutinerna för den äldres hälsa och välbefinnande".	2015-01-01	2015-12-31	
 Utförarenheterna registrerar i kvalitetregistren Senioralert, BPSD och Palliativa registret	2015-01-01	2015-12-31	
 Utförarenheterna ska säkerställa att genomförandeplanerna är uppdaterade. Beställarenheten ska granska att genomförandeplanen stämmer överens med beställda insatser.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män har möjlighet att leva ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kvinnor och män har möjlighet att bo kvar i eget boende samt upplever självständighet utifrån sin förmåga. Kvinnor och män ges anhörigstöd på lika villkor.

Analys

Det gemensamma anhörigstödet i Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck har nominerades till Förnyelsepriset 2015. Anhörigstödet drivs i samverkan med stadsdelsförvaltningarna i Farsta och Skarpnäck och aktiviteterna marknadsförs i en gemensam broschyr. En gemensam anhörigcirkel för anhöriga med närstående på vård- och omsorgsboende startade i oktober. Det gemensamma anhörigstödet har under året satsat på utvidgad samverkan med förvaltningarna i hela staden. Anhöriggrupper för vuxna barn till äldre samt till make/maka/sambo startade i slutet av året.

Under året har en kommunal hemtjänstenhet startat, Hagsätra-Rågsveds hemtjänst. Den kommunala hemtjänsten har fortsatt att erbjuda gemensam fika utomhus under sommar-månaderna på flera platser i stadsdelsområdet.

I april startades en ny mötesplats i Stureby med namnet Hälsoträffen. På Hälsoträffen har det funnits möjlighet att träna både balans och styrka. Två dagar i veckan har enhetens hälsocoach varit på plats som inspiratör och ledare. Antal besökare i snitt per vecka har under året varit 336 personer (57 män och 279 kvinnor).

Förvaltningens ”fixare” har fortsatt erbjuda avgiftsfri hjälp med vardagssysslor till äldre som är 75 år och äldre. Förebyggande enheten började föra statistik över utförda sysslor från och med vecka 32 och året ut. Fixaren har under denna period utfört 243 insatser till kvinnor och 25 insatser till män. Vanligast är hjälp med belysning, sätta upp och ta ner gardiner och hjälp med att bära saker.

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena.

Kommunfullmäktiges mål att Stockholm är klimatneutralt uppnås. Förvaltningen tar hänsyn till miljön genom bland annat kollektiva färdstätt. Antalet elbilar har utökats på förvaltningen. Hållbara transporter uppnås genom att förvaltningen enbart använder miljöbilar, vilka tankas med avsett miljöbränsle i möjligast utsträckning. Miljövänliga resor i tjänsten enligt resepolycyn innefattar alla verksamheter inom förvaltningen. Målet att Stockholm har ren luft och rent vatten uppnås bland annat genom att dubbdäck inte används.

Förvaltningens verksamheter främjar möjligheterna för brukare att välja en miljövänlig livsstil. Arbetet med Kemikaliesmarta öppna förskolor har pågått under året. Ett gemensamt möte med kommunala och fristående förskolor samt miljöförvaltningen har hållits och riktlinjer för kemikaliesmarta förskolor har utformats.

Användningen av ekologiska livsmedel i maten som tillagas har ökat.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholm är klimatneutralt

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förutsättningar för en hållbar stadsutveckling bevakas redan under planeringsfasen. Förvaltningen har fortsatt införskaffa elbilar och elhybrider och prioriterar användandet av dessa. Medarbetare inom förvaltningen har tillämpat kollektiva färdstätt. Andelen insamlat matavfall för biologisk behandling är hög.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens verksamheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	98,1 %	91,6 %	55 %	55%	2015
  Elanvändning per kvadratmeter	49,72 kwh/kvm	50,23 kwh/kvm	48 kwh/kvm	32 kWh	2015
Analys Förvaltningen har börjat inventera vad som behöver göras för att få ner förbrukningen, men når inte till målet. Förvaltningen har sökt medel för att byta ut armaturer som drar mycket el till LED-armaturer som drar mindre el. Detta tillsammans med information till verksamheterna tror förvaltningen kommer att medföra att elförbrukningen kommer att minska framöver.					

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter bidrar till ett klimatneutralt Stockholm

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelens verksamheter är energieffektiva med minskade utsläpp av växthusgaser som följd. Elanvändningen minskar. Matavfall för biologisk behandling sorteras ut och matsvinnet minskar. Samtliga verksamheter genomför aktiviteter i miljöprogrammet som är aktuella för enheten.

Analys

I takt med att staden växer planeras det för allt fler bostäder i stadsdelen. Stadsdelsförvaltningen har en kontinuerlig dialog med fackförvaltningarna för att bevaka förutsättningar för en hållbar stadsutveckling i Enskede-Årsta-Vantör redan under planeringsfasen. I remissyttrandena framhålls detta ytterligare. Grönkompensation vid bebyggelse erhålls kontinuerligt vid bebyggelse i park- och naturområden.

Förvaltningen har under året fortsatt att införskaffa elbilar och elhybrider och prioritera användandet av dessa.

Verksamheternas interna miljöarbete har diskuterats på APT och i samband förankring av enheternas verksamhetsplaner. Medarbetarna inom förvaltningen har tillämpat kollektiva färd sätt, dubbelsidiga utskrift och sett till att släcka lamporna i kontorsrummet. Papper, plast, glas och metall sorteras i miljötorn på enheten. Fler har lärt sig funktionen säker utskrift, vilket minskar pappersförbrukningen.

Under 2015 har förvaltningen gjort en inventering av verksamheternas utsortering av matavfall i syfte att öka andelen insamlat avfall. I den enkät som gjordes efterfrågade personalen/cheferna även praktisk information, kunskap och material för att klara detta samt bättre utrymmen/sophus.

Förvaltningen har även inventerat kompetensen i klimat- och miljöfrågor bland personalen och resultatet ligger till grund för det fortsatta arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel remissyttranden över detaljplaner där förvaltningen framhåller behov av förutsättningar för hållbar stadsutveckling	100 %	100 %	100 %		2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Energisparande åtgärder ska vidtas, exempelvis genom att stänga av energi i lokaler och rum som inte används, energieffektivisera t ex genom byta till lågenergilampor, ledbelysning samt installera närvarostyrning om det är möjligt.	2015-01-01	2015-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	I samband med förslag till bebyggelse i särskilt betydelsefulla mark- och vattenområden, ska grönkompensation med likvärdig funktion i närområdet begäras.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	I verksamhetslokalerna ska det finnas energieffektiva vitvaror.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Löpande översyn görs för de bilar vars avtal löper ut för att se om de kan ersättas med elbilar.	2015-01-01	2016-01-31	
✓	Miljöprogrammet ska fortlöpande förankras och genomföras inom förvaltningens verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är hållbara

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Verksamhetens transporter har genomförts på ett hållbart sätt. Enbart miljöbilar används, vilka i möjligast utsträckning ska tankas med det miljöbränsle de är avsedda för. I miljöhandlingsplanen ingår en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten som gäller alla verksamheter i förvaltningen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel elbilar	19,05 %	9,52 %	9,5 %	10 %	2015
● Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	100 %	100 %	VB 2015
● Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	80,89 %	82,92 %	90 %	tas fram av nämnd/styrelse	VB 2015
Analys					
Förvaltningen når inte upp till årsmålet på grund av att vissa enheter inte har tankat miljöbränslen. 2014 hade förvaltningen sju bilar som kan köras på miljöbränslen. 2015 har förvaltningen sex bilar som kan köras på miljöbränslen och har utökat antalet elbilar. Siffrorna är känsliga och en "feltankning" gör stor differens.					

Nämndmål:

Verksamhetens transporter genomförs på ett hållbart sätt

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla resor och transporter i förvaltningens regi genomförs på ett hållbart sätt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom arbetet med att uppnå nämndmålet att förvaltningens transporter bidrar till ren luft. Samtliga av förvaltningens 21 fordon är miljöbilsklassade och använder inte dubbdäck.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel dubbdäck	0 %	0 %	0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	2015

Nämndmål:

Förvaltningens transporter bidrar till ren luft

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen använder inte dubbdäck till sina fordon.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 E85-bilar och fordonsgasbilar ska tankas med det miljöbränsle de är avsedda för	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom arbetet med att uppnå nämndmålet att förvaltningens verksamheter främjar möjligheterna för brukare att välja en miljövänlig livsstil. Nätverk för *Kemikaliesmarta förskolor* har pågått i samarbete med *Kemikaliecentrum*.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter	34,69 %	25,3 %	30 %	25 %	VB 2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Konsumentrådgivningen ska ges ett uppdrag kring konsumentinformation om etisk och miljömässig konsumtion.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram kriterier för att undvika barns exponering för skadliga kemikalier på stadens förskolor inom ramen för kemikalieplanen	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter främjar möjligheterna för brukarna att välja en miljövänlig livsstil

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Matens miljöpåverkan minskas inom förvaltningens verksamheter, genom ökad andel ekologiska livsmedel och genom att vegetarisk kost erbjuds där det är möjligt. Förvaltningen verkar för giftfria miljöer i verksamheterna.

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena. Förvaltningen har tagit emot praktikanter från socionomutbildningarna, anställt socionomstudenter under semesterperioderna samt givit lärarstudenter möjlighet att göra sin verksamhetsförlagda utbildning i någon av stadsdelens förskolor.

Förvaltningen har utvecklat företagarrådets form och funktion under året där Trafikkontoret och företagare har deltagit. Även samarbetet med Stockholm Business Region har fortgått.

Fler har tryggat anställningar och har nått en egen försörjning. Antalet hushåll som får ekonomiskt bistånd har minskat. Ett medvetet utvecklingsarbete i boresursteamet och effektivisering av handläggningen av jourlägenheter har lett till att både kontinuitet i boendet ökat samt att boendetiderna kortats och kostnaderna för boende har minskat.

Medarbetare inom olika verksamheter har erbjudits möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning, såsom metoden *Signs of safety*, MI (motiverande samtal), utredningsmetoden ADAD, LVU-lagstiftningen samt Paraplyet. Ett antal medarbetare inom egen regi har under våren avslutat stadens grundutbildning till vårdbiträde/undersköterska och fler ges möjlighet under kommande år.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förvaltningen har tagit emot praktikanter från socionomutbildningarna samt anställt socionomstudenter under semesterperioderna. Cirka 40 lärarstudenter har gjort sin verksamhetsförlagda utbildning i någon av stadsdelens förskolor.

En överenskommelse med Karolinska institutet har träffats i syfte att ge sjuksköterskestuderande inom programmet för Vård av äldre möjlighet till verksamhetsförlagda utbildningsplatser (VFU).

Nämndmål:

Förvaltningen vidareutvecklar samverkan med högskolor och universitet

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Samverkan sker med högskolor och universitet. Verksamheten utvecklas utifrån forskning och evidensbaserade metoder.

Analys

Att samverka med högskolor och att ta emot studenter från högskoleutbildningar är ett led i att rekrytera personal. Inom individ- och familjeomsorgens avdelningar har åtta socionompraktikanter tagits emot under året. Beställaravdelningen har haft fem socionompraktikanter under året, fyra inom äldreomsorgens beställarenhet och en inom beställarenheten för funktionsnedsatta och socialpsykiatri. Dessutom har socionomstudenter anställts som vikarier under semesterperioderna både inom individ- och familjeomsorg och beställarenheterna för äldre, funktionsnedsatta och socialpsykiatri. Under året har ca 40 studenter förlagt sin verksamhetsförlagda utbildning i stadsdelens förskolor.

Avdelning egen regi har i oktober skrivit en överenskommelse med Karolinska institutet i syfte att ge sjuksköterskestuderande inom programmet för Vård av äldre möjlighet till verksamhetsförlagda utbildningsplatser (VFU) med god lärandemiljö och handledare med adekvat och hög kompetens. Stureby vård- och omsorgsboende har under året fortsatt att erbjuda praktikplatser för sjuksköterskor, sjukgymnaster och fysioterapeuter i samverkan med Karolinska institutet. Under året har 40 sjuksköterskestudenter, fyra arbetsterapeutstudenter och tre fysioterapeutstudenter gjort sin praktik på Stureby vård- och omsorgsboende.

Två av förvaltningens förskolor ingår i ett flerårigt forskningsprojekt ("Små barns lärande") som genomförs tillsammans med Linnéuniversitetet och tolv andra kommuner runt om i landet.

Förvaltningen deltar också i, tillsammans med Skärholmen och Rinkeby-Kista i Interethnic Coexistence in European Cities (ICEC), ett internationellt samarbete mellan Stockholm, Wien och Amsterdam. Arbetet leds av universiteten i Amsterdam och Wien samt KTH i Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Arbetet med företagarrådet har pågått och Trafikkontoret samt flera företagare har deltagit vid mötena. Företagarrådets form och funktion har utvecklats under året. Samarbetet med Stockholm Business Region (SBR) har fortgått, de har medverkat vid ett antal tillfällen samt haft möten med stadsdelen för att erbjuda stöd i strävandet efter att få fler företag till mötena.

Nämndmål:

Företag väljer att etablera sig i Enskede-Årsta-Vantör

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen har ett gott samarbete med Stockholm Business Region samt de företagareföreningar och privata utförare som finns i stadsdelen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom arbetet med nämndmålet att invånarna i Enskede-Årsta-Vantör ska vara eller bli självförsörjande. Antalet hushåll som får ekonomiskt bistånd har minskat dock inte i den omfattningen att indikatorerna kan uppnås. Genom ett medvetet utvecklingsarbete i boresursteamet och effektivisering av handläggningen av jourlägenheter har både kontinuitet i boendet ökat och boendetiderna kortats samtidigt som kostnaderna för boende har minskat.

Antalet unga personer som återkommer inom sex månader för att ansöka om ekonomiskt bistånd har varit färre än förväntat under året.

Unga som söker ekonomiskt bistånd har erbjudits en grundläggande ekonomisk utbildning. Detta har bidragit till att antalet unga personer som återkommer inom sex månader för att ansöka om ekonomiskt bistånd har varit färre än förväntat under året. Andelen kvinnor med OSA-anställning har varit 41 %. Målet nås inte, men utfallet är en förbättring jämfört med tidigare år.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	2,43 %	2,52 %	2,3 %	2,0 %	VB 2015
Analys Andelen personer som har ekonomiskt bistånd minskar successivt, med 0,09 % sedan 2014. Även antalet minskar, samtidigt som den vuxna befolkningen i området ökar. Det genomsnittliga värdet för staden som helhet är 1,67 %, vilket beror på demografiska faktorer hos befolkningen.					
  Andel vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,6 %	1,64 %	1,2 %	1,2 %	VB 2015
Analys Andelen vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd minskar successivt men inte i nivå med årets mål. Målvärdet är mer långsiktigt och det arbete som görs inom förvaltningen förväntas ge resultat i ett längre perspektiv. Det genomsnittliga värdet för staden är 1,1 %.					
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	16 st	80 st	30 st	500 st	VB 2015
Analys De praktikplatser som förvaltningen erbjuder används till såväl kommunala visstidsanställningar, ungdomsanställningar, praktikplatser för jobbtorg m.m. Alla stadens praktikplatser har tillfrågats om de kan ta emot personer som behöver praktik, men platserna är uppbokade av kommunala visstidsanställda, ungdomsanställningar, äldrevårdar, yrkesintroduktionsanställningar m.m. Under året har 27 personer, som tidigare haft ekonomiskt bistånd, fått kommunal visstidsanställning. Förutom tilldelade medel har insatsen också finansierats med nystartsbidrag från Arbetsförmedlingen.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	840 st	621 st	800 st	6 700 st	2015
Analys					
Värdet omfattar även ungdomar som arbetat under höstlov och jullov.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens nämnder och bolag genomföra ett utvecklingsarbete med syfte att stadens praktikplatser ska anpassas till de behov som finns hos jobbtorgens aspiranter. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda aspiranterna praktiktillfällen	2015-01-01	2015-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna kartlägga behovet av lokala jobbtorg ung och påbörja uppstart av två verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska samverka i syfte att främja samordning, utveckling och en effektiv uppföljning av stadens arbetsmarknadsåtgärder. Arbetsmarknadsnämnden ska vara sammankallande för denna samverkan	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra tidsbestämda anställningar, yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsanställningar inom sina verksamheter.	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och arbetsmarknadsnämnden ska göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Invanarna i Enskede-Årsta-Vantör ska vara eller bli självförsörjande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd minskar.

Analys

Antalet hushåll som får ekonomiskt bistånd har varierat under året. Trenden under hösten är att både antalet och andelen minskar och jämfört med föregående är det överlag en minskning. Antalet öppna ärenden och nya ärenden till Mottagningsenheten vuxna har minskat under året, vilket på sikt också minskar antalet ärenden på försörjningsstödsenheterna. Förvaltningen avslutade i september och oktober ett stort antal ärenden, varav merparten fått arbete. Av de ärenden som varit aktuella under hösten inom ekonomiskt bistånd har 42-45 % varit ensamstående kvinnor, 41-43 % ensamstående män och 14-15 % har varit par.

Ungefär hälften av ärendena är arbetssökande och ungefär hälften har en sjukdomsbild. Många av de arbetssökande har, utöver arbetslösheten, ytterligare något arbetshinder, såsom social problematik. Många kommer också från utomnordiska länder, har inte varit i Sverige så länge och har bristande kunskaper i svenska, vilket är försvårande för att få arbete.

Stora utgiftsposter inom ekonomiskt bistånd är kostnader för boende, för personer som saknar bostad, såsom hotell och vandrarhem. Under hela 2015 har det skett en stor minskning av kostnaderna i jämförelse med 2014. Framgångsfaktorer är sannolikt arbetsteamet Boresursens insatser för att hjälpa personer att hitta billigare boendelösningar och egna kontrakt i andra hand, inneboende med mera. Också arbetet med att effektivisera hanteringen av jourlägenheter och förkorta boendetiderna, har bidragit till att minska boendekostnaderna och samtidigt inneburit möjlighet för en bättre kontinuitet i boendet, för de berörda.

Det finns inga fullständiga uppgifter om kostnader för jobbstimulansen. Enligt förvaltningens beräkning uppgick kostnaderna under tertiäl 1 till ca 40 tkr per månad och under tertiäl 2 till ca 70 tkr per månad. Jobbstimulansen leder till att personer blir kvar längre som biståndstagare. Under september och oktober har jobbstimulans utgått enbart till kvinnor.

Arbetet med att utveckla ett processtöd för att effektivisera arbetet med sjukskrivna personer har pågått under året, delvis med stöd av lokala utvecklingsmedel från staden. Målsättningen är bland annat att personerna ska få en egen försörjning, helt eller delvis, men också att utveckla en modell som kan användas inom andra förvaltningar. Effekterna när modellen börjar användas fullt ut förväntas visa sig i ett längre tidsperspektiv. Under 2015 har effekterna av det arbetet varit begränsade och erfarenheterna har snarare visat att det är ett mycket långsiktigt arbete att få ut personer som varit sjukskrivna under lång tid i arbete, permanent ersättning från försäkringskassan.

Antalet unga personer som återkommer inom sex månader för att ansöka om ekonomiskt bistånd har varit färre än förväntat under året. En framgångsfaktor är sannolikt den gruppinformation, med grundläggande ekonomisk utbildning i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Utbildningen innehåller bland annat grundläggande kunskaper om hushållsekonomi, lån, konsumentköplagen och pensionsgrundande inkomster. Under sommaren fick till exempel bara två studenter ekonomiskt bistånd.

Rågsved Community Center och nyöppnade Östberga Community Center har arbetat stöttande och vägledande för kvinnor och män (18-24 år) som inte haft någon daglig sysselsättning. Utifrån sin lokala kännedom och sitt individfokuserade arbetssätt har personalen kunnat erbjuda besökarna information, nätverk och kontakter för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller börja studera. För tillfället planeras en uppföljningsstudie av hur tidigare besökares livssituation utvecklats.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel kvinnor med OSA-anställning	41 %		50 %		2015
Analys					
Trots att målet inte helt uppnås är det en klar förbättring under året och jämfört med tidigare år. Vid tertiälrapport 2 var det 30 % kvinnor som hade OSA-anställning.					
 Andel män med OSA-anställning	59 %		50 %		2015

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal unga 18-25 år som återkommer som försörjningsstödstagare inom 6 månader	28 st		30 st		VB 2015
Analys Färre unga än förväntat, 28 st, har återkommit. En framgångsfaktor är sannolikt gruppinformation, med grundläggande ekonomisk utbildning i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Utbildningen innehåller bland annat grundläggande kunskaper om hushållsekonomi, lån, konsumentköplagen och pensionsgrundande inkomster. Under sommaren fanns till exempel bara två studenter som erhöll försörjningsstöd.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har bidragit till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda medarbetarna möjlighet till vidareutbildning. Individuella samt verksamhetsövergripande kompetensutvecklingsplaner tas fram årligen för att erbjuda medarbetare vidareutbildning i syfte att öka kvaliteten i verksamheten.

Nämndmål:

Medarbetarna i förvaltningen erbjuds möjlighet till vidareutbildning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

All tillsvidareanställd personal har adekvat utbildning för sin tjänst. Fortbildning och möjliga karriärvägar erbjuds i förvaltningen.

Analys

14 barnskötare har varit aktiva inom den erfarenhetsbaserade utbildningen via Södertörns högskola. Under våren avslutade 14 medarbetare stadens grundutbildning till vårdbiträde/undersköterska. Inom funktionsnedsättning erbjuds medarbetare fortlöpande kompetensutveckling inom Forum Carpe – en kommungemensam funktion för verksamhets- och yrkesutveckling. Kostenheten har varit på ett lärande studiebesök på Visby lasarets kostenhet. Flera utbildningsinsatser pågår inom individ- och familjeomsorg, barn och unga, bland annat en stor satsning att utbilda handläggare från mottagningsenheten och utredningsenheten i metoden *Signs of safety*. Utredningsenheten har även gått utbildningar i MI (motiverande samtal) och utredningsmetoden ADAD. Familjerätten har gått utbildningen *Konflikt och försoning* och inom familjevården har halva arbetsgruppen gått en kurs i att handleda familjehem. Internutbildningar har hållits i LVU-lagstiftningen och Paraplyet. 13 biträdande chefer avslutade i november förvaltningens eget utvecklingsprogram för biträdande chefer.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Resultatet per sista december visar för hela nämndens verksamhetsområde en budget i balans efter resultatöverföringar. Före resultatöverföringar redovisas ett överskott om 1,5 mnkr och efter resultatöverföringar är överskottet 0,4 mnkr. Sammantaget ökar resultatfonden med 1,2 mnkr.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	2 st	2 st	3 st	tas fram av nämnden	2015
Analys					
Endast två verksamheter lämnade in bidrag till kvalitetsutmärkelsen.					
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,98 %	99,98 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,9 %	99,7 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %	0 %	+/-1 %	+/- 1 %	2015

Nämndmål:

Förvaltningens resurser utnyttjas effektivt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Befintliga resurser används optimalt. Invånarna får största möjliga nytta för sina skattepengar. Verksamhetens behov av lokaler är tillgodosett. Utformningen av lokalerna stödjer verksamheternas utveckling.

Nämndmål:

Verksamheterna ryms inom tilldelad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Budgeten är i balans.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena. Verksamheter som är fria från diskriminering uppnås genom att förskolan har sin utgångspunkt i likabehandlingsplaner samt bygger på delaktighet och gemenskap där flickor och pojkar lär sig respektera varandra, visa empati och hänsyn samt ta ansvar. Vidare arbetar ungdomsmottagningen med HBTQ-frågor och sexuell könsidentitet. Förvaltningen har under året arbetat med bland annat jämställdhet och genusanalyser för att säkerställa jämställda beslut samt redovisa könsuppdelad statistik.

Projektet Attraktiv arbetsgivare övergår nu i en genomförande fas där i projektet föreslagna aktiviteter ska omsättas i handling.

Arbetet med att uppnå målet att Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till mänskliga rättigheter och barnkonventionen har bland annat innefattat att bemötande och värdegrund löpande har behandlats ute på verksamheterna.

Att Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld har våld i nära relation har varit prioriterat. Våldsutövare, våldsutsatta samt barn som levt med våld i sin familj har fått stöd och behandling från Relationsvåldscentrum sydost och kvinnofridsteamet. Fokus har varit att tidigt uppmärksamma våld i familjen för att motverka långtgående konsekvenser för barn. Förskolan har arbetat målmedvetet för att förbättra upptäckandefrekvensen av barn som far illa.

Tillgängligheten till nämndens verksamheter och parkmiljöer har säkerställts. Likaså att kvinnor och män med funktionsnedsättning har möjlighet att leva ett självständigt liv med full delaktighet. Bemötandet från biståndshandläggare inom äldreomsorgen upplevs som god enligt genomförd brukarundersökning. Enheterna arbetar aktivt med brukarfokus och genomförandeplaner i vilka behov och önskemål dokumenteras.

Arbetet med målet att Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande har bland annat innefattat att medborgarna getts möjlighet att lämna förslag och synpunkter samt träffa tjänstemän och politiker för dialog.

Att alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande har uppnåtts genom att ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter i förskolans och fritidens verksamheter där barn och ungdomar har uppmuntrats till skapande och kommunikation med hjälp av olika estetiska uttrycksformer. Äldre kvinnor och män har getts möjlighet att delta i kulturaktiviteter i olika former, vilka har planerats utifrån den enskildes önskemål och behov.

Nämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål att offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning genom att bland annat ha deltagit i gemensamma upphandlingar med andra förvaltningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förskolan har bedrivit en verksamhet som utgår från likabehandlingsplaner och som bygger på delaktighet och gemenskap. Flickor och pojkar i förskolans och fritidens verksamheter lär sig respektera varandra, visa empati och hänsyn samt ta ansvar.

För att uppnå verksamheter fria från diskriminering, hanteras ärenden könsneutralt och utan att benämna etnicitet. Förvaltningen arbetar målmedvetet med HBTQ-frågor och sexuell könsidentitet och andelen ungdomar som söker kontakt kring dessa frågor ökar.

Jämställdhetsarbetet har pågått under året och har bland annat innefattat föreläsningar och grundutbildning om jämställdhet, genusanalyser, checklistor och utbildningsprogram med värderingsövningar i syfte att säkerställa jämställda beslut samt fortsatt redovisning av könsuppdelad statistik.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Nämnden ska samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etnisk- och könssegregerad verksamhet	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning beroende på kön	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar har grundläggande demokratiska värderingar och sociala förmågor samt bemöts utifrån jämställdhet, respekt och likabehandling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Flickor och pojkar utvecklar förståelse för vårt samhälles demokratiska värderingar och bemöter varandra på ett respektfullt sätt.

Analys

Flickor och pojkar i förskolan har erbjudits en verksamhet som bygger på delaktighet och gemenskap för alla. En strävan i arbetet har varit att de ska respektera varandra, visa empati och hänsyn, samt ta ansvar utifrån sin mognad. Förskolornas likabehandlingsplaner har utgjort en viktig grund. All personal inom förskolan har erbjudits föreläsning om jämställdhet. Förskolecheferna har under året fått en grundutbildning i jämställdhet av förvaltningens jämställdhetsstrateg.

Andelen nöjda vårdnadshavare i brukarundersökning för förskolan för området *Normer och värden samt barns inflytande* uppmättes till 89 % 2015 (flickor 90 %, pojkar 89 %) i jämförelse med 88 % år 2014.

Personalen inom fritidens verksamheter har arbetat för att flickor och pojkar ska bli bemötta som individer. En strävan har varit att ungdomarna ska respektera varandra, visa empati och hänsyn samt ta ansvar. Fritidsgårdarnas värdegrund har byggt på allas delaktighet, gemenskap och god stämning. För att skapa gemenskap har gruppaktiviteter exempelvis inkluderat lagarbete på äventyrsanläggning. Fritidsgårdarna har tidigare HBT-certifierats och personalen har erbjudits föreläsningar i olika ämnen som syftar till att öka kunskapen om människors olika behov och förutsättningar.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel föräldrar som är nöjda med förskolans arbete kring normer och värden.	89 %		88 %		2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska huvudsakligen och i så stor utsträckning som möjligt, inkluderas i fritidens ordinarie verksamhet	2015-01-01	2015-12-31	
 Personalen som arbetar inom fritiden ska ges ökade kunskaper om funktionsnedsättningar hos barn och ungdomar	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter är fria från diskriminering

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

I förvaltningens verksamheter bemöts alla med respekt oavsett kön, könsidentitet, ålder, ursprung, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Arbetssätt utvecklas för att tillämpa jämställdhetsintegrering i hela arbetsprocessen.

Analys

Mer än hälften av förvaltningens ca 2 300 anställda har erbjudits olika föreläsningar om jämställdhet. Föreläsningarna har omfattat från jämställdhetspolitikens utveckling till verksamhetsspecifika jämställdhetsfrågor. Externa föreläsare och förvaltningens jämställdhetsstrateg har hållit i föreläsningarna.

De myndighetsutövande enheterna inom individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och socialpsykiatri har på olika sätt arbetat med jämställdhetsintegrering och säkerställa att biståndsbesluten är jämställda. Ett arbetssätt som tillämpats är ha ärendedragningar utan att nämna kön eller etnicitet i syfte att undvika förutfattade meningar. En enhet har genomfört genusanalyser och upptäckt att det fanns utrymme att ställa olika frågor till kvinnor respektive män, vid utredning om samma insats.

Checklistor har utformats som stöd för att undvika att olika frågor ställs. Genomlysningar har också genomförts av några specifika insatser och vilka, ur ett könsperspektiv, som beviljas dessa. Arbetet fortsätter med att beköna statistik och finna arbetssätt för att redovisa all individuell statistik könsuppdelad.

För ungdomsmottagningen är arbetet med HBTQ-frågor viktigt och enheten har under året varit i Amsterdam på studiebesök för att studera arbetssätt kring sexuell könsidentitet och könsdysfori, det vill säga upplevelsen av att vara född i fel kropp. Andelen ungdomar som söker kontakt med mottagningen utifrån frågor/problematik kring könsidentitet ökar. Under 2014 var det 75 personer som besökte mottagningen av denna anledning. Fram till och med juni 2015 har 53 personer besökt mottagningen av samma orsak.

I förskolans brukarundersökning är andelen nöjda vårdnadshavare på frågan *Jag upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning*, 90 % 2015 (flickor 90 %, pojkar 89 %).

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ All individbaserad statistik i förvaltningen redovisas uppdelat på kön	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Arbetet inom förvaltningens enheter ska präglas av en väl förankrad värdegrund	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Enheterna ska ha en aktiv dialog om bemötande.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Enheterna ska utveckla sina jämställdhets- och mångfaldsplaner så att de omfattar både chefer, medarbetare och brukare	2015-01-01	2015-12-31	
✓ För att höja medvetandet om olika funktionsnedsättningar ska enheterna fortlöpande föra dialog om dessa frågor, inklusive lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Jämställdhetsanalyser och normkritiskt tänkande utvecklas som en del i det ordinarie arbetet.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Verksamheterna utvecklar arbetssätt för att tillämpa jämställdhetsintegrering i hela arbetsprocessen.	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att förvaltningens arbetsplatser har goda arbetsvillkor. Projektet Attraktiv arbetsgivare övergår nu i en genomförande fas där föreslagna aktiviteter implementeras. Genom arbetet har en kommunikativ plattform till stadens personalpolicy utformats.

Ett flertal aktiviteter har genomförts i jämställdhetsarbetet.

Omstrukturering och förstärkningar har gjort inom individ- och familjeomsorgen i syfte att sänka stressnivån och förbättra arbetsmiljön.

Utvecklingsprogram för biträdande chefer och introduktionstillfällen för nyanställda medarbetare har genomförts under året.

Trots de insatser som förvaltningen genomfört under året har sjukfrånvaron ökat under året, från 7,41 % till 8,22 %.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	80	79	80	82	2015
  Andel medarbetare med ofrivillig deltid som erbjuds heltid	30,77 %	25 %	30 %	100 %	2015
  Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	90 %		100 %	100 %	2015
Analys Andelen medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats har ökat från 89 till 90 %, vilket tyder på att utvecklingsområden finns.					
  Ledarskapsindex	77		77	78	2015
  Motivationsindex	80		82	82	2015
Analys Motivationsindex ligger kvar på samma nivå som under mätningen 2014 men når inte upp till målet för 2015.					
  Sjukfrånvaro	8,2 %	7,3 %	6,5 %	4,4 %	VB 2015
Analys Sjukfrånvaron har fortsatt att stiga under året. Det är både korttidssjukfrånvaron och sjukfrånvaro på längre sikt som ökat. De åtgärder som har satts in har inte lyckats att stoppa flödet av nytilkomna sjukskrivna.					
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,4 %		2,3 %	tas fram av nämnden	VB 2015
Analys Korttidssjukfrånvaron har ökat under året och det är framförallt inom förskolan som korttidssjukfrånvaron ökat där ligger den på 2,64 %.					
  Styrningsindex	82		82	82	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med stads-gemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal	2015-01-01	2015-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, äldre-nämnden och stadsdelsnämnderna ta fram gemensamma introduktionsprogram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare.	2015-01-01	2015-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden och äldre-nämnden ta fram stadsövergripande insatser för att förbättra arbetsvillkoren inom social-tjänst/biståndsbedömning, genom exempelvis ledarut-vecklingsprogram och gemensamma introduktionspro-	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
gram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare Dessa åtgärder ska komplettera insatser för bättre arbetsvillkor som ska göras inom ramen för verksamheterna.			
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningens arbetsplatser har goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Efterfrågade medarbetare kan rekryteras och behållas. Frisknärvaron är hög och medarbetare och chefer trivs på arbetsplatsen. Goda resultat uppnås i medarbetarundersökningen, den psykosociala skyddsronden och i relevanta brukarundersökningar.

Analys

Under året har förvaltningen arbetat vidare med de tre fokusområdena attraktiv arbetsgivare, jämställdhet och bemötande med syfte att stärka arbetet att uppnå kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål. Projektet attraktiv arbetsgivare går nu in i en genomförande fas där föreslagna aktiviteter omsätts i handling. Projektet har tagit fram en kommunikativ plattform med beskrivning av förhållningssätt och i projektet inkomna synpunkter som kopplats till stadens personalpolicy och Vision 2040. Projektet föreslår områden och aktiviteter som kan stärka förvaltningen som attraktiv arbetsgivare såsom attrahera, rekrytera, behålla och samt göra bra avslut. Inom ramen för jämställdhet har ett flertal aktiviteter genomförts, en handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2016-2018 har tagits fram och flera olika verksamhetsnära aktiviteter har genomförts.

En partssammansatt arbetsgrupp har arbetat med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet, utforma verktyg och förnya rutiner. Mätning av den psykosociala arbetsmiljön har genomförts och årets medarbetarundersökning genomfördes i september och oktober. Resultatet från mätningarna har bearbetats och åtgärdsplaner har tagits fram.

Inom individ och familjeomsorgen och i synnerhet inom barn och ungdom gjordes inför och under 2015 förstärkningar med handläggare och administrativa assistenter samt omstrukturering för att förbättra arbetsmiljön och minska stressnivån på enheterna, som varit ansträngd under flera år.

Arbetet med att skapa en friskvårdande kultur fortsätter, under året har 36 % av medarbetarna nyttjat möjligheten att ta ut en friskvårdssubvention. En hälsoinspirationsdag har ägt rum för alla hälsoinspiratörer och chefer med syfte att få fler hälsoinspiratörer i verksamheterna.

Förvaltningen har under året avslutat det fjärde utvecklingsprogrammet för biträdande chefer samt genomfört ett antal ledningsforum för chefer i förvaltningen. Fyra introduktionstillfällen har genomförts för alla nyanställda medarbetare.

Ledningsgruppen inom individ och familjeomsorgen vuxna, inklusive stödfunktioner, har under hösten 2014 och våren 2015 gått utvecklingsprogrammet "Leda för Resultat", som anordnats av Sveriges kommuner och landsting (SKL). Syftet med satsningen har varit att utveckla ledningsgruppens förmåga att systematiskt leda för resultat, att få verktyg och kunskaper att använda i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Ett resultat av satsningen är bland annat att det bildats förbättringsteam av medarbetare, som arbetat med utveckling av specifika frågor inom verksamheten.

Utbildningar har genomförts bland annat gällande LVU (Lagen om vård av unga) och ADD (adoloscet drug abuse diagnosis) och MI (motiverande samtal). Nyanställda socialsekreterare inom barn och unga får introduktionsutbildning via staden. Inom egen regi har det genomförts ett antal olika insatser såsom, Vård i livet slutskeende, kost och nutritionsutbildning, utbildning i kvalitetsregistren, BPSD-utbildning (beteendemässiga och psykiska symptom vid demens) och HLR (hjärt- och lungräddning). Fyra enhetschefer inom egen regi har deltagit i socialstyrelsens ledarskapsutbildning på 30 högskolepoäng. Inom förskolan har medarbetarna bland annat fått utbildning i kemikaliesmart förskola och språkutvecklande arbetssätt

Förvaltningens sjukfrånvaro har ökat under året trots de insatser som gjorts under året. Ökningen har gått från 7,41 till 8,22 %. Kvinnors sjukfrånvaro motsvarar 8,69 % och männens 5,25 %. Ett antal utbildningar för chefer, besök i ledningsgrupper, tydligare samarbete med Previa samt förtydligande av rutiner har genomförts ex kontakt med Försäkringskassan.

Medarbetare och chefer arbetar gemensamt för att uppnå och bibehålla en god arbetsmiljö.

Utifrån resultatet från stadens medarbetarenkät fortgår arbetet med upprättande av handlingsplaner för de utvecklingsområden som identifieras. Ett fortsatt fokusområde handlar om att skapa förbättringar i framför allt biståndshandläggarnas arbetssituation och utveckla chefsstödet. Biståndshandläggarna har fått bärbara datorer i syfte att förenkla, effektivisera och öka flexibiliteten i arbetet.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla chefer ska hålla samtal med medarbetaren samma dag de insjuknat för att tidigt kunna hjälpa medarbetaren att vara på arbetsplatsen	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Alla chefer ska uppmärksamma medarbetare som varit sjuka mer än 4 gånger de senaste 6 månaderna, eller varit sjuka mer än 15 dagar, med ett samtal	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Funktionsnedsättningsaspekten ska implementeras i förvaltningens Jämställdhets- och mångfaldsplan	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Kunskapsnivån om funktionsnedsattas situation i arbetslivet ska höjas	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Utifrån skyddsronder, psykosociala enkäten och medarbetarundersökningen ska alla arbetsplatser ta fram handlingsplaner för att säkra en god arbetsmiljö	2015-01-01	2015-12-31	

Deltid till heltid

Under året har två inventeringar genomförts avseende antal medarbetare som önskar heltid. Före verksamhetsövergångarna i september och oktober arbetade 341 medarbetare deltid, varav 72 personer önskade heltid. Efter verksamhetsövergångarna arbetade 469 personer deltid och efter en förfrågan som har gått direkt hem till varje medarbetare med svarskuvert önskar 117 medarbetare utökning till heltid.

Antalet medarbetare som fått heltid under året uppgår 36 personer, vilket motsvarar 30 %.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till mänskliga rättigheter och barnkonventionen

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom arbetet med nämndmålet att förvaltningens verksamheter utgår från mänskliga rättigheter och barnkonventionen.

Assistansenheten inom egen regi har under en planeringsdag haft genomgång av barnkonventionen samt arbetat med diskriminering och mänskliga rättigheter. Verksamheterna diskuterar löpande bemötandefrågor. Förskolan arbetar med delaktighet och gemenskap där lika-behandlingsplaner utgör en viktig grund för detta arbete.

Förvaltningen har under året haft en stor ökning av ensamkommande flyktingbarn.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter utgår från mänskliga rättigheter och barnkonventionen

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Alla människor som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med respekt utifrån att de är lika i värde och har lika rättigheter. Barnperspektivet beaktas vid nybyggnation och i upprustning av parklekar och lekplatser. Barn och unga kommer till tals i utredningar och vid uppföljning av insatser.

Analys

Under 2015 har det varit en markant ökning av inkommande ärenden till avdelningen barn och unga, och då inte minst av ensamkommande flyktingbarn. Under årets elva första månader inkom 156 ensamkommande flyktingbarn, främst pojkar.

Dessa barn behöver utredas och få ett boende. För att öka kvaliteten på mottagandet kommer det under 2016 att inrättas en särskild arbetsgrupp för denna målgrupp.

Avdelningen egen regis assistansenheter har under en planeringsdag gått igenom materialet om barnkonventionen och även arbetat med diskriminering och mänskliga rättigheter. Bemötandefrågor diskuteras ständigt inom avdelningens samtliga verksamheter. Inom äldreomsorgen egen regi träffas värdegrundskoacher regelbundet för att dela med sig av goda exempel.

Verksamheten i förskolan bygger på allas delaktighet och gemenskap. Det innebär att arbetet präglas av respekt för varandras olikheter, empati och hänsyn, samt att ta ansvar utifrån sin mognad. Förskolornas likabehandlingsplaner och har utgjort en viktig grund för arbetet. Bemötandefrågor tas kontinuerligt upp på arbetsplatsträffar, utbildningsdagar och på föräldramöten. Andelen nöjda vårdnadshavare i brukarundersökning för förskolan på frågorna *Jag upplever att personalen på förskolan bemöter mitt barn på ett respektfullt sätt* uppmättes till 92 % 2015 (flickor 92 %, pojkar 91 %) i jämförelse med 90 % 2014 och *Jag upplever att förskolan bemöter mig på ett respektfullt sätt* uppmättes till 85 % 2015 (flickor 85 %, pojkar 84 %) i jämförelse med 82 % 2014.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Våld i nära relationer är den enskilt vanligaste orsaken till att familjer har kontakt med stadsdelen. Våldsutövare, våldsutsatta samt barn som levt med våld i sin familj får stöd och behandling från Relationsvåldscentrum sydost (RVCS). Antalet personer som drabbats av våld har ökat de senaste åren, vilket märks hos RVCS och stadsdelens kvinnofridsteam.

För att motverka långtgående konsekvenser för barn, såsom sämre skolresultat och sämre fysisk och/eller psykisk ohälsa, är det viktigt att tidigt uppmärksamma våld i familjen. Vid ärenden som berör våld mot barn erbjuder utredningsenheten i princip alltid stöd för det barnet har upplevt. Om stöd inte erbjuds förklaras detta främst av att familjen redan har annat stöd eller insatser.

Medarbetare inom avdelning egen regi har under hösten deltagit i en föreläsning om våld i nära relation.

Förskolan har i samverkan med individ- och familjeomsorgen tagit fram en handlingsplan för barn som misstänks fara illa eller när misstanke om att våld i nära relationer förekommer.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	247 st		10 st	tas fram av nämnden	2015
Analys Resultatet har kraftigt överstigit det satta årsmålet. Årsmålet är missvisande och felaktigt satt då våld i nära relationer är ett stort problem. Av de våldsutsatta är 239 kvinnor och 8 män.					

Nämndmål:

Stadsdelen är ett tryggt område där invånarna inte drabbas av våld

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andel barn och unga som växer upp under trygga förhållanden och lever ett liv utan våld, missbruk eller socialt nedbrytande beteende ökar. Våldet upphör i de familjer som har stöd av socialtjänsten. Antal inkomna orosanmälningar rörande våld i hemmet minskar och färre våldsrelaterade ärenden inkommer. Allmänheten har kunskap om våld i nära relation och var man kan få stöd. Det finns kunskap inom organisationen för att kunna identifiera risk för våld i nära relation, utreda behov samt erbjuda insatser. Kvinnor, barn och män som är utsatta för våld i nära relationer får de insatser som de har rätt till och har behov av. Våldsutövare får insatser så att våldsutövandet upphör.

Analys

Våld i nära relationer, både mot partner och mot barn, är en av de vanligaste orsakerna till att familjer är aktuella inom avdelningen barn och unga. Relationsvåldscentrum sydost (RVCS) ger stöd och behandling för våldsutövande, våldsutsatta samt för barn som levt med våld i sin familj. RVCS har genomfört behandling för 79 våldsutsatta personer, varav 78 är kvinnor och en man. RVCS har genomfört behandling för 70 våldsutövare, varav 68 är män och två kvinnor. Relationsvåldscentrum samt Kvinnofridsteamet har de senaste åren märkt en ökning av antal personer som drabbats av våld. Till Kvinnofridsteamet har det under året inkommit 247 våldsutsatta, av dessa var 239 kvinnor och åtta män. Under 2014 kom det in 210 ärenden till Kvinnofridsteamet, av dessa var sju män. Under året har 113 placerats på skyddat boende i jämförelse med 45 placeringar under 2014. Våldet är ofta allvarligt och grovt. Våldsutövarna har ofta missbruk och/eller psykisk ohälsa vilket leder till att risken och farlighetsbedömningarna blir högre. Ökad kunskap om våld leder ofta till fler placeringar.

Kvinnofridsteamet har under hösten 2015 deltagit i utbildningar för bostadsbolagen i Rågsved för att öka kunskapen om våld i nära relationer.

Det är viktigt att tidigt uppmärksamma våld inom familjen då det kan få långtgående konsekvenser för barnet, exempelvis sämre skolresultat och sämre fysisk och/eller psykisk hälsa. När utredningsenheten får in ärenden som berör våld mot barn erbjuds i princip i samtliga fall stöd för det som barnet har upplevt. I de enstaka fall de inte erbjuds stöd kan det bero på att familjen redan har andra insatser/stöd, till exempel en BUP-kontakt. Kvinnofridsteamet och Relationsvåldscentrum sydost (RVCS) har haft utbildningsinsatser för medarbetare, vilket innebär att all personal inom barn och unga har kunskaper om våldet och dess konsekvenser. Under 2015 har RVCS beviljats projektmedel om 2 mnkr från Socialstyrelsen, vilka bland annat har använts till att medarbetarna gått utbildningen Trygghetscirkel, ett program som stärker anknytning, samt en utbildning kring parrelationer och sexualitet. RVCS syfte är att våldsutövare ska ta ansvar för det våld de utsatt sin partner och barn för och att våldet ska upphöra. RVCS bedrivs gemensamt med Farsta och Skarpnäck.

Inom avdelning egen regi har ca 250 medarbetare, utspjutt på avdelningens alla verksamheter, under hösten tagit del av information genom en föreläsning om våld i nära relation.

Arbetet med att tidigt uppmärksamma kvinnor och män som kan vara utsatta för våld i nära relationer har fortgått i samverkan med stadsdelens kvinnofridsteam. Inom äldreomsorgens beställarenhet som också deltar i Länsstyrelsens projekt om våld i nära relationer finns en egen arbetsgrupp som arbetar särskilt med kvinnofridsfrågor. Uppdraget är att identifiera och analysera, så att adekvat stöd erbjuds utifrån de riktlinjer och den handlingsplan som finns i förvaltningen. Den enskilde mannen eller kvinnans upplevelse av kränkning eller utsatthet identifieras av biståndshandläggarna, som följer upp och lotsar vidare till rätt instans. Insatser enligt SoL kan också beviljas utifrån den enskildes situation. Vid behov tas stöd av förvaltningens kvinnofridsteam.

Inom förskolan finns ett särskilt material framtaget i samverkan mellan förskolan och individ- och familjeomsorgen, den så kallade "Rosa pärmen" som är en handlingsplan för barn som misstänks fara illa – eller när misstanke om att våld i nära relationer förekommer. Materialet har till syfte att förbättra upptäckandefrekvensen av barn som far illa genom att öka kompetensen kring dessa frågor hos personal, chefer och förvaltning. Materialet har under året reviderats och en ny utgåva ges i början av 2016.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla barn som utsätts för våld och kommer till utredningsenhetens kännedom erbjuds stödinsats från öppenvården	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Personer som har upplevt våld i nära relationer uppmärksammas och får information om hur de får råd och stöd. Medarbetarna ska känna till att de har skyldighet att göra anmälan till socialtjänsten om de misstänker att barn upplever våld i nära relation	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål då arbetet med nämndmålet att tillgängligheten till nämndens verksamheter och parkmiljöer är god samt nämndmålet att kvinnor och män med funktionsnedsättning har möjlighet att leva ett självständigt liv med full delaktighet.

För att öka tillgängligheten har fokus legat på att informera alla brukare vid förändring av utförandet av insatser inom hemtjänst och boendestöd inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Förvaltningen tillämpar stadens mail- och telefonpolicy och ger den enskilde återkoppling senast dagen efter den första kontakten. Förbättringar avseende bristande tillgänglighet sker mot bakgrund av inkomna klagomål från den enskilde som numera kan ta direktkontakt med sin handläggare. Brukarundersökning inom äldreomsorgen visar att kvinnor och män är nöjda med bemötandet från biståndshandläggare.

Genom att säkra arbetet med genomförandeplaner inom egen regis gruppboheter, assistans och boendestöd, kan brukarna få goda levnadsvillkor och uppleva självständighet utifrån sin förmåga.

Enheterna arbetar med brukarfokus genom ständig utveckling av rutiner och arbetssätt mot bakgrund av dokumenterade behov och önskemål i genomförandeplaner.

Med anledning av ökande antal sökande har beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri förstärkts med nya medarbetare.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnden	2015
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	87 %	85 %	85%	2015
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80 %	77 %	70 %	68 %	2015
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	71 %	68 %	53 %	tas fram av nämnden	2015
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	86 %	84 %	63 %	tas fram av nämnden	2015
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	94 %	94 %	90 %	89 %	2015
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	86 %	86 %	85 %	2015
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	97 %	97 %	88 %	2015
Analys					
Resultatet kommer att analyseras med förslag på åtgärder under år 2016 för att nå ett bättre resultat.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	77 %	83 %	83 %	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälpna hinder	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män med funktionsnedsättning har möjlighet att leva ett självständigt liv med full delaktighet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kvinnor och män med stöd och service enligt LSS har goda levnadsvillkor och möjlighet att bo i eget boende samt upplever självständighet utifrån sin förmåga. De upplever ett bra bemötande samt delaktighet vid utredningen, planeringen, genomförandet och uppföljningen av sina insatser. De kan påverka insatsernas utformning och vet hur och när insatserna ska utföras. Kvinnor och män, som nämnden har hälso- och sjukvårdsansvar för, får utifrån en individuell bedömning en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård inklusive rehabilitering.

Analys

För att ge brukarna goda levnadsvillkor och uppleva självständighet utifrån sin förmåga arbetar gruppbestäder, assistans och boendestöd med att säkra arbetet med genomförandeplaner. Utifrån beskrivna önskemål och behov i genomförandeplanerna arbetar enheterna med att revidera sina rutiner och arbetssätt för att arbeta brukarfokuserat. Medarbetarna ges fortlöpande kompetensutveckling genom Forum Carpe i form av föreläsningar, hel- och halvdagsutbildningar i exempelvis hjärt- och lungräddning, autism, social dokumentation, hälsa, åldrande samt om fritid på gruppbostad. Inom assistansenheten har man fokuserat på bemötandefrågor, tydlighet och dokumentation. Detta har sedan följts upp på ledningsgrupp, APT, LSG samt kvalitetsråd och planeringsdagar.

1 september återtogs fem dagliga verksamheter till kommunal regi.

Sedan oktober i år ansvar Stockholm stad för hälso- och sjukvården i bostad med särskild service och daglig verksamhet. En ny enhet har inrättats som arbetar med dessa insatser; LSS-hälsan. Enheten bedrivs som projekt vid socialförvaltningen.

Beställarenheten för funktionsnedsatta och socialpsykiatri har förstärkts med två biståndshandläggartjänster under 2015. Tjänsterna har tillsatts för att möta en fortsatt ärendeökning inom främst funktionsnedsättning.

Det ökade antalet sökande av personlig assistans har föranlett behov av metodutveckling inom området. En arbetsgrupp har bildats för detta ändamål. Inom funktionsnedsättningsområdet fortsätter arbetet med jämställda beslut. Arbetssättet har lyfts fram som ett gott exempel inom staden. Inom beställarenheten för funktionsnedsatta och socialpsykiatri har planeringen för nästa steg påbörjats i jämställdhetsintegrering i biståndsbesluten och i handlägningsprocessen.

Antalet utredningar av ansökningar om färdtjänst har ökat.

Stadens brukarundersökning inom omsorgen om funktionsnedsatta besvarades av 339 personer av totalt 604 tillfrågade inom Enskede-Årsta-Vantör, det vill säga en svarsfrekvens om 56 %. Resultatet gällande andel helt/delvis nöjda med biståndshandläggarens bemötande och vetskap om möjligheten att välja utförare framgår av tabellen nedan:

Insats	Andel helt/delvis nöjda totalt	Andel helt/delvis nöjda kvinnor	Andel helt/delvis nöjda män
Daglig verksamhet	78 %	79 %	77 %
Gruppboende	70 %	71 %	69 %
Korttidsboende	85 %	91 %	79 %
Hemtjänst	84 %	81 %	86 %
Vet om möjligheten att välja utförare	73 %	79 %	67 %

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel omsorgspersonal med grundutbildning	100 %		90 %		2015
Analys Det finns ingen grundutbildning för medarbetare som arbetar inom området funktionsnedsättning LSS. Egen regis verksamheter köper riktade utbildningsinsatser utifrån behov och de brukare som man arbetar mot exempelvis inom autismspektrat samt utvecklingsstörning.					
 Andel som upplever att de får det stöd de behöver för egna aktiviteter	83 %		80 %		2015
 Andel som upplever att de har de hjälpmedel de behöver i sin bostad	84 %		87 %		2015
Analys 2014 var resultatet i stadsdelen 82 % så resultatet i år är en höjning med 2 procentenheter. Under hösten 2015 tog kommunen över ansvaret för hälso- och sjukvårdsinsatser inom LSS-verksamheterna, där förskrivning av hjälpmedel ingår. Resultatet 2016 blir intressant då man kan se om denna reform ger förbättrade kvalitet och därmed ett högre resultat.					

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Boendemiljön för den enskilde ska fortlöpande säkerställas inom förvaltningens verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Enheterna ska säkerställa att den enskilde haft möjlighet att vara delaktig vid utformandet av insatserna.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Förvaltningen ska informera om möjligheten till bostadsanpassning	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Utförarenheterna ska säkerställa att genomförandeplanerna är uppdaterade. Beställarenheten ska granska att genomförandeplanen stämmer överens med beställda insatser.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Tillgängligheten till nämndens verksamheter och parkmiljöer är god

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Invånarna upplever att information om förvaltningens verksamheter är tillgänglig och tydlig. De känner till verksamheterna och upplever att det är lätt att komma i kontakt med verksamheten och dess medarbetare. Förvaltningens lokaler är tillgängliga för kvinnor och män med funktionsnedsättning. Invånarna är nöjda med tillgängligheten i park- och stadsmiljön. Kvinnor och män med funktionsnedsättning upplever tillgänglighet i stadsmiljön. Samtliga verksamheter genomför nämndens aktiviteter kopplade till programmet för delaktighet. Alla enkelt avhjälpna hinder har åtgärdats.

Analys

I den brukarundersökning som individ och familjeomsorgen, barn och unga, genomförde under hösten framgick att det område brukarna var mest kritiska till var just bristande tillgänglighet. 33 % ansåg att det var svårt att komma i kontakt med den personal man sökte varför detta utgör ett förbättringsområde för avdelningen.

Inom hemtjänsten och boendestöd inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri har alla brukare informerats vid förändring av utförandet av insatsen. Flera enheter har en informationsbroschyr med fakta om enheten och aktuella telefonnummer som revideras regelbundet. Andra aktiviteter enheter gjort för att öka tillgängligheten är att kontrollera att alla telefonanknytningar på enheten har uppdaterade meddelanden på telefonsvararen och att meddelande lyssnas av regelbundet.

Stadens mail- och telefonpolicy har tillämpats och den enskilde får återkoppling senast dagen efter första kontakten. Utifrån inkomna klagomål om bristande tillgänglighet har förbättringar skett genom att den enskilde mannen eller kvinnan kan ta direktkontakt med sin handläggare utan att först gå via stadens kontaktcenter. Möjligheten att kontakta Äldre direkt i generella frågor kvarstår.

Äldreomsorgens beställarenhet har genomfört en egen brukarundersökning gällande biståndshandläggarnas bemötande, information och delaktighet. Resultatet visar att män och kvinnor är väldigt nöjda med bemötandet från biståndshandläggarna. Männerna är något nöjdare än kvinnor, 96 % jämfört med 94,5 %.

I de fria kommentarerna framgår ytterligare att man är väldigt nöjd med bemötandet. Synpunkter i undersökningen handlar om att man inte beviljats sökt insats eller att man tycker att det är svårt att välja utförare.

Som en del i ett arbete med att göra stadsdelen tillgänglig för alla genomfördes under hösten 2015 en enkät bland enheterna. Syftet var att inventera tillgängligheten till verksamheterna och dess lokaler. Dock var svarsfrekvensen låg och det finns fortfarande ett stort antal lokaler som inte har setts över. Nästa steg i arbetet kommer innebära att samtliga alla ytor stäms av.

Redovisning av genomförda aktiviteter i programmet för delaktighet redovisas i särskild bilaga, bilaga 5.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Bevakning och uppföljning av att belysning, snöröjning och halkbekämpning fungerar på de vägar som förvaltningen ansvarar för	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Förvaltningen ska utforma populärversionen av verksamhetsplanen i lättläst. Denna ska finnas tillgänglig på stadens hemsida.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Förvaltningens egna blanketter ska ses över och anpassas för personer med kognitiva svårigheter. Synpunkter ska inhämtas från funktionshinderrådet	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Programmet om delaktighet för personer med funktionsnedsättning ska fortlöpande förankras inom förvaltningens verksamheter.	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Skriftlig information som förvaltningen utformar ska ses över och anpassas till lättläst	2015-01-01	2015-12-31	
✓	Vid planeringen av fritidens verksamheter ska hänsyn tas till att aktiviteterna ska vara tillgängliga för funktionsnedsatta barn och ungdomar	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom arbetet med nämndmålet att Enskede-Årsta-Vantör är en demokratisk stadsdel där medborgarna har inflytande. Förvaltningen har gett medborgarna i stadsdelsområdet möjlighet att träffa tjänstemän och politiker för dialog samt lämna förslag och synpunkter. Exempel på detta parkernas dag i Dalen och öppet hus i Östberga. Möjlighet till engagemang har även getts ungdomarna i syfte att öka ansvarskänslan i den egna stadsdelen.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör är en demokratisk stadsdel där medborgarna har inflytande

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Invånarna i stadsdelen är nöjda med möjligheterna till inflytande.

Analys

I syfte att öka medborgarinflytandet, stärka föreningslivet och förbättra ungdomars delaktighet och inflytande samt att göra staden mer jämlik har ett flertal aktiviteter genomförts under året.

En jämställdhetsstrateg har arbetat med se över förvaltningens verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv och genomfört flera utbildningsinsatser för förvaltningens personal samt fungerat som ett stöd till enheter och avdelningar i arbetet med att jämställdhetsintegrera verksamheten.

Ett extra demokratifrämjande föreningsbidrag kallat föreningsmiljonen har efter samråd med civilsamhället delats ut till verksamma föreningar i stadsdelen.

Representanter från nämnd och förvaltning deltar i nätverk som drivs av Sveriges kommuner och landsting avseende medborgardialoger. Dessutom deltar stadsdelen i ett utvecklingsarbete via SKL, Sveriges kommuner och landsting gällande medborgardialog i komplexa frågor. Syftet är att bättre kunna ta tillvara medborgarnas inflytande. Nätverken planeras att pågå under en treårs-period.

För att ge medborgarna möjlighet till dialog och delaktighet har en arbetsgrupp utrett möjliga sätt att organisera medborgarkontor. Arbetsgruppen har också genomfört studiebesök till Spånga-Tensta och Skärholmens stadsdelsförvaltningars medborgarkontor.

I Rågdalens parkmiljö har en satsning på lek- och idrottsaktiviteter för barn, ungdomar och unga vuxna genomförts i syfte att skapa en tryggare närmiljö. Hälso- och idrottsfrämjande aktiviteter för flickor har anordnats i samarbete med Actic idrottsanläggning.

Extra kultur- och idrottsaktiviteter har anordnats i delar av stadsdelen. Syftet har varit att skapa trygghet och lugn och bygga relationer med gruppen unga kvinnor och män.

Förvaltningen har deltagit i Parkernas dag. Parkernas dag arrangerades i samverkan med fackförvaltningar, polis och entreprenörer. Under Parkernas dag gavs möjligheter för medborgarna att möta lokala politiker. Via Parkernas dag har en ny mötesplats för direktkommunikation mellan politiker och medborgare skapats.

Trygghetsvandringar har genomförts inom stadsdelen i samverkan med boende, föreningar, företag och polis.

En strategi för arbetet mot Social oro har utarbetats under året.

Arbetsgrupper från Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, Socialförvaltningen samt Enskede-Årsta-Vantör har genomfört studiebesök inför eventuellt införande av Familjecentraler.

Samarbetet med Fastighetsägareföreningen i Rågsved har utvecklats och utökats. Bland annat har flickor och pojkar engagerats för att öka ansvarskänslan i den egna stadsdelen.

Rågsveds fritidsgård har avsatt en kväll i veckan för att erbjuda verksamhet endast för flickor. Flickornas mammor har även välkomnats dessa kvällar. Målet har varit att öka andelen flickor som besöker fritidsgården samt ge dem utrymme att prova på olika aktiviteter, öka familjernas tillit till verksamheten. Kompetensutveckling om bl a neuropsykiatriska funktionshinder har erbjudits fältassistenter och fritidsledare inom stadsdelen.

Öppna förskolan i Rågsved har erbjudit cykelskola för mammor.

Samverkan Östberga

Cirka 50 % av preventionssamordnarens tjänst har avsatts till att projektleda Samverkan Östberga. Syftet har varit att tillsammans med andra stadsdelar, bolag och fackförvaltningar verka för en förbättrad och tryggare miljö för de boende i området. I november genomfördes en enklare medborgardialog i Östberga tillsammans med andra förvaltningar och bolag.

Under sommaren har extra insatser för barn och ungdomar i Östberga genomförts för att skapa en säker och levande utemiljö. Barn och ungdomar har fått möjlighet till att engagera sig i trygga och ledarledda aktiviteter. En särskild satsning på sommarjobb bland ungdomar i Östberga gjordes under sommaren, bl a i samverkan med parkentreprenörer.

Östberga Community Center och Östberga fritidsgård har fått möjlighet att arrangera flera kulturupplevelser och utflykter för besökarna i syfte att bygga relationer med de boende och ge stöd till de unga vuxna som inte arbetar eller studerar. Särskild satsning har gjorts för att inkludera och stärka flickor och unga kvinnor.

KPMG har utvärderat och gett förslag till fortsatt utvecklingsarbete gällande verksamheterna RCC, Rågsveds Community Center och OCC, Östberga Community Center.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål genom arbetet med att uppnå nämndmålet att invånarna i Enskede-Årsta-Vantör möter ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter. I förskolans och fritidens verksamheter har kulturen utgjort en integrerad och naturlig del och barn och ungdomar har uppmuntrats till skapande och kommunikation med hjälp av olika estetiska uttrycksformer. Stadsdelen har anordnat varierande kulturella aktiviteter och evenemang, i vilka barn och ungdomar erbjudits att delta.

Egen regis förebyggande verksamhet har erbjudit äldre att delta i kulturaktiviteter i olika former, såsom musikevenemang och filmvisningar. Vård- och omsorgsboenden har planerat aktivitets- och kulturaktiviteter utifrån den enskildes önskemål och behov av stöd genom att kartlägga och dokumentera dessa bland annat i samband med genomförandeplaner.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	75,64 %		80 %	fastställs 2015	2015
Analys Under året har förvaltningen erbjudit ett rikt utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter. Satsningen har delvis prioriterats till områden med många hemmavarande barn och ungdomar under skolloven. Resultatet på 75,64 % ligger relativt nära årsmålet. Ett möjligt förbättringsområde för genomförandet av aktiviteterna kan innefatta kommunikationen och marknadsföringen.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska göra en inventering av träffpunkter och verksamhet som riktar sig till flickor ta fram förslag på nya verksamheter i de stadsdelar där det finns ett behov.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Invånarna i Enskede-Årsta-Vantör möter ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Flickor och pojkar tar del av och utövar kultur i olika former samt utvecklar förståelse för sin egen och andras kultur. Kvinnor och män med stöd och omsorg inom nämndens verksamheter har möjlighet att delta i ett varierat och tillgängligt utbud av kulturaktiviteter.

Analys

Kulturen har utgjort en integrerad och naturlig del i förskolans och fritidens verksamheter. Personalen har uppmuntrat till skapande och kommunikation med hjälp av olika estetiska uttrycksformer. Barn och ungdomar har erbjudits att delta i varierande kulturella aktiviteter och evenemang, varav många anordnats centralt i stadsdelen. Alla barn i förskolans verksamhet har erbjudits minst två professionella kulturupplevelser under året. Största ökningen av andel nöjda svar i årets brukarundersökning stod den specifika frågan om kulturutbudet på förskolan för. ”Jag upplever att förskolan ger mitt barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan?” 73 % nöjdhet i frågan 2015 (flickor 72 %, pojkar 74 %) hos vårdnadshavare i den kommunala förskolan i Enskede-Årsta-Vantör i jämförelse med 62 % 2014. I staden totalt var nöjdheten på den specifika frågan 64 %. Strukturen för att arbeta med kultur i förskolan har förbättrats och arbetet med kulturplanen ”Kultur i ögonhöjd” samordnades under våren av stadsdelens kultursamordnare. Varje enhet har kulturombud vilket många angivit som en av förklaringarna till det förbättrade resultatet i brukarundersökningen.

Äldre har erbjudits att delta i olika former av kulturaktiviteter främst genom egen regis förebyggande verksamhet.

På de öppna sociala mötesplatserna har det under året bland annat inbjudits till olika musikevenemang med varierande artister, melodikryss och filmvisningar. Besökarna har tillgång till böcker på mötesplatserna och enheten har utvecklat användningen av läsplattor och storbilds-TV på mötesplatserna. På vård- och omsorgsboenden dokumenteras den enskildes önskemål och intresse av kulturaktiviteter i genomförandeplanen och därefter planerar enheternas aktivitets- och kulturombud in olika tillställningar eller utflykter. Inom avdelningens gruppboendestäder LSS har stödpersonen individuella samtal med brukare och anhörig där önskemål och behov av stöd har kartlagts, som exempelvis besök på cirkus, museum etcetera. Fasta aktiviteter under året har exempelvis varit biobesök, dans på Fryshuset med mera.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel förskoleavdelningar där barnen upplevt minst två professionella kulturupplevelser under året	100 %	100 %	100 %		2015

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Förvaltningen har under året genomfört förenklade upphandlingar av konsumentvägledning och stödtjänster i egna hem samt deltagit i gemensamma upphandlingar med andra förvaltningar.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafiknämnden utveckla en gemensam modell för upphandling och uppföljning av avtal med externa entreprenörer.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Offentliga upphandlingar utvecklar verksamheterna i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelen ställer krav på miljöhänsyn och social hänsyn vid offentliga upphandlingar. Den offentligt finansierade välfärden bedrivs av utförare som bedriver verksamhet med hög kvalitet, på ett samhällsligt långsiktigt hållbart sätt.

Analys

Under året har förvaltningen genomfört förenklade upphandlingar av konsumentvägledning och städtjänster i egna hem. Förvaltningen har också deltagit i gemensamma upphandlingar tillsammans med andra förvaltningar angående, tolkförmedlingstjänster, jourverksamhet, organisationskonsulter, bemanningstjänster, lokalvårdstjänster, tidningar och tidskrifter, hantering av uttjänta telefoner och busstransporter med chaufför. Där det har varit relevant har de krav som staden har utarbetat för till exempel miljö och sociala hänsyn använts.

Parkentreprenören i Årsta och Vantör har haft kvalitetsproblem, vilket ledde till att nämnden i oktober beslutade om att inte förlänga avtalet. En ny upphandling av parkskötseln har därför påbörjats under hösten.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Ekonomiskt utfall i sammanfattning

Totalt redovisas kostnader om 2 651,4 mnkr och intäkter om 418,2 mnkr. För investeringar redovisas utgifter om 16,1 mnkr och inkomster om 1,8 mnkr.

Nämndens driftverksamhet visar ett överskott om 1,5 mnkr före och 0,4 mnkr efter överföring till enheternas resultatfonder. Resultatfonden ökar med 1,2 mnkr till 45,4 mnkr.

Investeringarna visar ett överskott om 12,9 mnkr, varav 12,5 mnkr avser parkinvesteringar.

Årets bokslut har upprättats i överensstämmelse med stadens anvisningar och enligt reglerna i stadens redovisningshandbok. Beloppsgränsen för poster som har periodiserats manuellt fastställdes till 20 000 kronor per tillfälle.

Justerad budget 2015

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd tilldelades en total nettobudget på 2 185,3 mnkr av kommunfullmäktige inför 2015. Under året har budgeten justerats i samband med kommunstyrelsens beslut i avställningsärende och tertialrapporter med 75,3 mnkr netto. Justeringarna beror främst på prestationsförändringar inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning, medel för demokrati och utveckling och ökade parkinvesteringar. Slutlig budget för 2015 är 2 260,6 mnkr, (se tabell 1 nedan).

Tabell 1: Budget Enskede-Årsta-Vantör år 2015 (mnkr)				
Anslag - netto	Budget 2015-01-01	Tillägg under året	Justerad budget	Ökad omslutning
1. Nämndens verksamhet	2 176,5	56,9	2 233,4	312,6
2. Parkinvesteringar	5,6	18,4	24,0	0,0
3. Övriga investeringar	3,2	0,0	3,2	0,0
Summa	2 185,3	75,3	2 260,6	312,6

Budget och utfall per verksamhetsområde

I tabellen nedan redovisar förvaltningen det ekonomiska resultatet per verksamhetsområde före och efter resultatöverföring.

Tabell 2: Budgetutfall per verksamhetsområde (mnr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015	Utfall 2015	Avvikelse 2015 före resultatf.	Avvikelse 2015 efter resultatf.	Avvikelse 2014 före resultatf.	Avvikelse 2014 efter resultatf.
Nämnd och administration	54,4	49,9	4,5	4,5	1,9	1,9
Individ och familj	231,9	249,4	-17,5	-17,4	-13,4	-13,7
<i>varav socialpsykiatri</i>	63,5	63,5	0,0	0,1	-1,0	-1,3
Stadsmiljö	33,2	31,3	1,9	1,9	1,5	1,5
<i>varav avskrivningar och räntor</i>	13,0	13,7	-0,7	-0,7	0,0	0,0
Förskola	523,7	511,7	12,0	13,4	15,6	15,1
Äldreomsorg	776,2	783,7	-7,5	-10,1	-9,5	-11,6
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	392,1	387,6	4,5	4,5	3,6	-0,3
Fritid och kultur	44,4	40,2	4,2	4,2	7,0	7,0
Arbetsmarknadsåtgärder	25,9	22,8	3,1	3,1	1,2	1,2
Ekonomiskt bistånd	151,6	155,2	-3,6	-3,6	-1,0	-1,0
<i>varav handläggning</i>	34,6	32,5	2,1	2,1	0,7	0,7
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drift totalt	2 233,4	2 231,9	1,5	0,4	3,8	1,4
Investeringar i parker	24,0	11,1	12,9		12,9	
Övriga investeringar	3,2	3,2	0,0		0,0	
Investeringar totalt	27,2	14,3	12,9		12,9	

Jämförelse av kostnader och intäkter med föregående år

Nettokostnaderna har ökat med 79,4 mnr, vilket motsvarar ca 3,7 %. Intäkterna har ökat med 47,4 mnr jämfört med år 2014, medan kostnaderna har ökat med 126,8 mnr. Kommentarer till de olika verksamheternas kostnads- och intäktsutveckling återfinns under respektive verksamhetsområde.

Tabell 3: Kostnader och intäkter år 2014 och 2015 (mnkr)					
Verksamhet	Utfall 2014		Utfall 2015		Nettoförändring*
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	
Nämnd och administration	50,1	-5,2	53,1	-3,2	6,4
Individ och familjeomsorg	279,2	-44,2	319,4	-70,0	14,3
<i>varav socialpsykiatri</i>	69,4	-7,8	74,5	-11,0	1,9
Stadsmiljö	26,1	-0,8	31,6	-0,2	6,0
<i>varav avskrivningar och räntor</i>	4,9	0,0	13,7	0,0	8,8
Förskola	541,2	-40,2	557,8	-46,1	10,7
Äldreomsorg	955,8	-164,7	968,2	-184,5	-7,4
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	430,2	-79,8	468,6	-81,0	37,2
Fritid och kultur	41,8	-4,3	45,4	-5,2	2,7
Arbetsmarknadsåtgärder	27,4	-18,2	32,5	-9,7	13,6
Ekonomiskt bistånd	172,8	-13,5	173,5	-18,3	-4,1
<i>varav handläggning</i>	33,5	-0,3	37,1	-3,1	0,8
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt drift	2 524,6	-370,9	2 650,2	-418,2	79,4
Investeringar i parker	15,2	-0,1	12,4	-1,3	-4,0
Övriga investeringar	1,1	0,0	3,7	-0,5	2,1

Tertialrapporter 2015

Under året har de prognostiserade underskotten ökat framför allt inom individ- och familjeomsorg, barn och unga till följd av det ökande inflödet av ärenden. Äldreomsorg visade ett förhållandevis stort underskott i tertialrapport 1 som minskades i tertialrapport 2 för att öka i bokslutet. Effekterna av genomförda insatser för att minska äldreomsorgen underskott samt prognoserna över den minskade andelen äldre i befolkning har varit svåra att prognostisera under året. Övriga verksamheter har ökat sina överskott under året.

I tertialrapport 1 och 2 prognostiserades att resultatenheterna skulle minska sina fonder med 5,1 mnkr respektive 2,9 mnkr. I bokslutet ökar resultatenheterna istället sina fonder med 1,2 mnkr. Större förändring återfinns inom äldreomsorg.

Tabell 4: Jämförelse prognoser – utfall (mnkr)			
Verksamhet	Bokslut	T 2	T 1
Nämnd och administration	4,5	3,4	2,1
Individ- och familjeomsorg, varav	-17,4	-14,8	-12,1
barn och ungdom samt vuxna	-17,5	-14,8	-11,0
socialpsykiatri	1,9	0,4	-0,8
<i>resultatöverföring</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>
Stadsmiljö	1,9	1,5	1,5
Förskola, varav	13,4	12,8	12,6
verksamhet	12,0	13,4	10,4
<i>resultatöverföring</i>	<i>-1,4</i>	<i>0,6</i>	<i>-2,2</i>
Äldreomsorg, varav	-10,1	-2,7	-15,0
verksamhet	-7,5	-5,9	-12,1
<i>resultatöverföring</i>	<i>2,6</i>	<i>-3,2</i>	<i>-2,9</i>
Funktionsnedsättning, varav	4,5	-2,0	0,6
verksamhet	4,5	-1,9	0,3
<i>resultatöverföring</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>
Fritid och kultur	4,2	3,8	3,8
Arbetsmarknadsåtgärder	3,1	1,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	-3,6	-3,0	-2,0
Resultat efter resultatöverföring	0,4	0,0	-8,5
Förändring av resultatfond totalt	1,2	-2,9	-5,1

Nedan följer redovisning och analys av resultat per verksamhetsområde.

Nämnd och gemensam administration

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Administration visar ett överskott på 4,4 mnkr. Överskottet beror på vakanta tjänster och högre intäkter än budgeterat.

Tabell 5: Utfall jämfört med budget Nämnd och gemensam administration (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Administration	49,2	0,0	45,1	-0,4	4,5	0,9
Facklig tid	7,8	-2,6	8,0	-2,8	0,0	1
Summa	57,0	-2,6	53,1	-3,2	4,5	1,9
<i>Avvikelse i %</i>					<i>8,1%</i>	

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 5)

Jämfört med utfallet för 2014 har nettokostnaderna för administrationen ökat med 3,0 mnkr. Ökningen beror bland annat på utbetalning av extra bidrag till föreningar, ökade vakt- och bevakningskostnader samt andra kringkostnader som ökat under året.

Individ- och familjeomsorg

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

För hela verksamhetsområdet individ och familjeomsorg och socialpsykiatri redovisas ett underskott om 17,5 mnkr efter resultatöverföringar.

Tabell 6: Utfall jämfört med budget Individ- och familjeomsorg (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Barn och unga	154,0	-28,6	199,3	-53,2	-20,7	-9,8
Vuxna	50,3	-7,3	45,6	-5,8	3,2	3,5
Socialpsykiatri	72,5	-9,0	74,5	-11,0	0,0	2,4
Summa	276,8	-44,9	319,4	-70,0	-17,5	-3,9
Resultatöverföring					0,0	-0,5
Summa efter resultatdisposition					-17,5	-4,4
Avvikelse i %					-7,5%	

Verksamhetsområde barn och unga redovisar ett underskott med 20,7 mnkr vilket i huvudsak beror på ökade kostnader för externa placeringar på HVB-hem, skyddat boende, externa familjehem och jourhem.

Avdelningen för barn och unga har under 2015 arbetat med att implementera organisation och rutiner som infördes hösten 2014. Personalläget stabiliserades något under våren, arbetsbelastningen förbättrades och det ekonomiska underskottet minskade något. Under hösten ökade inflödet av alla typer av ärenden, varav ensamkommande flyktingbarn utgjorde ca 130 nya ärenden. Totalt har utredningsenheten haft 1 808 pågående ärenden under 2015, vilket är en ökning med drygt 550 stycken jämfört med föregående år.

För hela året motsvarar kostnaderna för boende på HVB hem och jourhem för ensamkommande flyktingbarn ca 17,9 mnkr. Till detta kommer kostnader på ca 2,2 mnkr för närståendeplaceringar samt faktiska kostnader för ensamkommande flyktingbarn som har blivit placerade i familjehem.

Stora andel av de utredningar som görs gäller våld mot barn och våld i nära relationer. Under året har 30 barn omhändertagits enligt LVU, varav 19 omhändertogs under hösten. Därutöver är det fler barn än tidigare som placerats utanför hemmet enligt SoL då de inte längre kunnat bo hemma med anledning av svåra hemförhållanden. Sammantaget har detta lett till många nya placeringar av barn utanför hemmet.

Det ökade inflödet av ärenden har inte enbart kunnat mötas genom egen rekrytering utan fortsatt användning av inhyrd personal har varit nödvändig. Under året har bemanningen utökats med nio tjänster varav en mentor och fyra socialsekreterare, tre administrativa assistenter och en biträdande enhetschef.

Kostnaderna för inhyrd personal motsvarande 9,9 mnkr. Totala personalkostnader inklusive inhyrd personal uppgår till 108,7 mnkr, vilket är 6,1 mnkr mer i jämförelse med budget.

Omsättningen av personal och chefer är en orsak till att de åtgärder man beslutat vidta för att minska kostnaderna inte har kunnat fullföljas. Till exempel har uppföljning av insatser inte kunnat genomföras som önskat.

Missbruksvården för vuxna redovisar ett överskott på 3,3 mnkr, varav 1,0 mnkr avser de medel som avsattes i budget 2015 för att täcka verksamhetens eventuella underskott. Överskottet beror på vakanser och ej tillsatta vikariat samt en minskning av placeringskostnader.

Tabell 7: Nyckeltal, vuxna missbruk och barn och unga		
Nyckeltal	Snitt 2014	Snitt 2015
Vuxen missbruk		
Vård dygn (per månad)	2 758	2 639
Barn och unga		
Vård dygn (per månad)	1 962	3 743

Socialpsykiatrin visar ingen avvikelse mot budget efter överföring till resultatfond. Enheten för biståndsbedömning har arbetat med samsyn i bedömningarna och sökt kostnadseffektiva lösningar som även har brukarens behov och önskemål i fokus.

Tabell 8: Nyckeltal Socialpsykiatri		
Verksamhet	Snitt 2014	Snitt 2015
Bostad med särskild service	28	28
Stödboende och försökslägenhet	38	45
Boendestöd		0
Antal beslutade timmar	2 344	2 097
Antal personer	232	238
Sysselsättning		0
Antal beslutade timmar	290	260
Antal personer	110	104

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

I jämförelse med bokslut 2014 har nettokostnaderna för hela verksamhetsområdet ökat med 6,1 % vilket motsvarar 14,3 mnkr varav 12,4 mnkr återfinns inom vuxna och barn och unga.

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Totalt för verksamhetsområdet har utfallet försämrats jämfört mot tidigare prognoser vilket helt hänförs till barn och unga. Försämringen inom barn och unga beror främst på nya kostsamma placeringar samt ökad ärendetillströmning under andra halvåret. Överskottet inom vuxna har blivit högre än vad som prognostiserats i tertialrapport 2.

Utfallet inom socialpsykiatri har blivit bättre än prognosen i tertiärrapport 2, vilket främst beror på att en befarad ökning för placeringar uteblivit. Enheten har fått större tillgång till försöks- och träningslägenheter under året, vilket har möjliggjort att brukare kommer vidare i boendekedjan, vilket i sin tur minskar kostnaderna för placeringar. Antal beviljade sysselsättningspass och boendestödstimmar har minskat under året.

Stadsmiljö

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Stadsmiljö redovisar ett överskott om 1,9 mnkr. Av överskottet är 1,0 mnkr planerat för att täcka andra verksamheters underskott.

Tabell 9: Utfall jämfört med budget Stadsmiljö (mnkr)						
	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
Verksamhet	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Parkskötsel	17,1	-0,2	15,7	-0,2	1,4	0,9
Räntor och avskrivningar	13,0	0,0	13,7	0,0	-0,7	0,1
Handläggning	3,3	0,0	2,1	0,0	1,2	0,0
Summa	33,4	-0,2	31,5	-0,2	1,9	1,0
Avvikelse i %					5,7%	

Överskottet är hänförligt till vakanta tjänster under första halvåret 2015 och överskott för parkdrift. Genom nybyggnationer i stadsdelsnämndsområdet har entreprenörernas ytor för parkdriften minskat vilket också inneburit minskade kostnader med ca 0,5 mnkr. På grund av att entreprenören inte har levererat enligt kvalitetskriterierna i kontraktet har förvaltningen inte betalat ut kvalitetspengar motsvarande ca 0,4 mnkr. Tilläggsarbeten som förvaltningen beställt av entreprenören har tagit lång tid och vissa har inte utförts, vilket är också bidragit till överskottet.

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

Nettokostnaderna har ökat med 6,0 mnkr för driften, vilket beror på en ökad budgettilldelning för räntor och avskrivningar som i sin tur är en följd av gjorda investeringar samt att antalet investeringsprojekt har ökat. Intäkterna har ökat, vilket beror på att medel för nedlagda kostnader avseende boplatser, har erhållits från stadsledningskontoret.

Förskoleverksamhet

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Förskolan visar efter resultatöverföring ett överskott om 13,4 mnkr, varav 10,0 mnkr reserverades i verksamhetsplanen 2015 för att täcka andra verksamheters eventuella underskott. Enheterna minskar resultatfonderna med totalt 1,4 mnkr vilket betyder att totalt 15,8 mnkr förs vidare till resultatfonden för 2016.

Tabell 10: Utfall jämfört med budget Förskola (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Utgående peng	409,7	-34,9	416,7	-38,9	-3,0	-4,8
Barn i behov av särskilt stöd	44,5	0,0	46,8	-1,6	-0,7	0,4
Lokaler	77,5	-4,6	71,4	-5,6	7,1	4,5
Öppen förskola mm	5,0	0,0	4,9	0,0	0,1	0,0
Gemensamt	26,5	0,0	18,0	0,0	8,5	0,6
Summa	563,2	-39,5	557,8	-46,1	12,0	6,4
<i>Resultatöverföring</i>					1,4	1,3
Summa efter resultatdisposition					13,4	7,7
<i>Avvikelse i %</i>					2,6%	

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

Den totala nettokostnaden har ökat med 10,7 mnkr. Anledning är främst ökade lönekostnader, inköp av inventarier och kostnader för diverse lokalåtgärder. Nettokostnaden per barn har ökat med cirka 1 921 kr. Dessutom har kostnader för barn i behov av särskilt stöd ökat på grund av fler barn med diagnos.

Vårdnadsbidraget har betalats ut för 57 barn på heltid och 34 barn på deltid vilket motsvarat 1,2 mnkr.

Intäkterna har ökat med 6,0 mnkr, vilket i huvudsak beror på rekvirering av stimulansbidrag för start av nya förskoleavdelningar.

Statistiken i tabellen nedan är framtagen enligt förvaltningens beräkningar.

Tabell 11: Nyckeltal förskola		
Verksamhet	Snitt 2014	Snitt 2015
Antal barn	3 675	3 686
Antal avdelningar**	235	233
Antal nya avd.**		
Gruppstorlek, snitt		
1-3 år	14	13,9
4-5 år	17,8	17,8
Övriga	16,5	16,5
Snitt samtliga avd.	16	15,8
Antal barn per anställd	5	4,6
Andel förskollärare, %	35,7	38,2
Uppfylls garantin	Ja	Ja

Tabell 12: Utförarenheternas resultat Förskola (mnkr)			
Verksamhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Snösätra förskolor	25,7	-0,4	-1,6%
Rågsved 1 förskolor	33,6	0,4	1,2%
Rågsved 2 förskolor	34,6	0,0	0,0%
Örby förskolor	40,3	-0,1	-0,2%
Högdalens förskolor	40,9	0,0	0,0%
Hagsätra 2 förskolor	21,8	-0,1	-0,5%
Dalens förskolor	27,1	0,0	0,0%
Årsta 2 förskolor	47,0	0,0	0,0%
Enskede Gårds förskolor	52,6	0,4	0,8%
Östberga förskolor	34,2	-0,1	-0,3%
Blåsuts förskolor	27,4	-0,1	-0,4%
Årsta 3 förskolor	31,6	0,0	0,0%
Stureby förskolor	36,2	-0,9	-2,5%
Summa	453,0	-0,9	-0,2%

Totalt visar resultatenheterna ett underskott om 0,9 mnkr, men på enhetsnivå är resultaten varierande och två resultatenheter visar överskott. Då antalet inskrivna barn har minskat, särskilt under hösten har de särskilda medel om 3,7 mnkr som tilldelas stadsdelnämnden för att upprätthålla barnomsorgsgarantin, fördelats till resultatenheterna.

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Bokslutet visar marginellt bättre överskott än prognostiserat i tertialrapporterna. Förändringen mellan bokslut och tertialrapporterna beror främst på att förvaltningen har fått mer medel i form av stimulansbidrag än vad som prognostiserats.

Äldreomsorg

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Äldreomsorgen visar ett underskott efter överföring till resultatfonder om 10,1 mnkr. Resultatenheterna ökar fonderna med 2,6 mnkr. Beställarenheten visar ett underskott om 8,8 mnkr. Övrig äldreomsorg visar ett underskott om 0,1 mnkr.

Beställarenhetens underskott beror främst på att budgeten för hemtjänstinsatser har överskridits. I ersättningssystemet för hemtjänst har stadsdelnämnderna i budget kompenserats för att utförarna ska utföra och fakturera motsvarande 81 % av det totala antalet biståndsbedömda timmar. I år har utförarna fakturerat 85 % av biståndsbedömd tid, vilket innebär en merkostnad på ca 11,0 mnkr omräknat till helårskostnad.

Kostnaderna för tomgångshyror, för i huvudsak servicehuslägenheter, har uppgått till 4,5 mnkr vilket är 0,9 mnkr mer än för 2014 (3,6 mnkr 2014). Under året har 12 vård- och omsorgs platser omvandlats till gruppboende för LSS. En budgetkompensation på 0,4 mnkr har erhållits för dessa hyror.

Tabell 13: Utfall jämfört med budget Äldreomsorg (mnkr)						
	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
Verksamhet	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Vård och omsorg, varav	906,3	-173,1	928,0	-183,8	-11,0	-12,9
vård- och omsorgsboende	454,7	-85,2	480,8	-117,2	5,9	21,8
servicehus	154,4	-22,0	148,2	-23,7	7,9	1,4
öppen hemtjänst	233,6	-19,0	244,2	-17,6	-12,0	-17,4
dagverksamhet	11,8	-1,2	9,1	-1,1	2,6	3,8
Biståndsenheten	21,7	0,0	20,5	0,0	1,2	1,2
Ledning och övergripande kostnader	21,9	-0,5	19,7	-0,7	2,4	2,2
Summa	949,9	-173,7	968,2	-184,5	-7,5	-9,5
<i>Resultatöverföring</i>					-2,6	-2,1
Summa efter resultatdisposition					-10,1	-11,6
<i>Avvikelse i %</i>					-1,3%	-1,5%

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

Nettokostnaderna har minskat med 7,4 mnkr jämfört med förra året, vilket motsvarar 0,9 %.

Kostnaderna har ökat med 1,3 % jämfört med 2014. Ökningen beror främst på löneökningar och ökade ersättningsnivåer till utförare.

Intäkterna har ökat med totalt 12,0 %. Försäljningen av platser till andra förvaltningar har ökat med 28,5 % (13,6 mnkr) och övriga intäkter har ökat med 86,9 % (8,7 mnkr). Äldreomsorgsavgifterna har minskat med 6,6 %.

Utförarenheternas resultat

Tabell 14: Utförarenheternas resultat hemtjänst (mnkr)			
Enhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Bandhagen-Högdalen	36,3	-1,1	3,0 %
Stureby	24,7	-0,1	0,4 %
Enskede	32,1	-0,4	1,3 %
Årsta	29	0,4	1,3 %
Hagsätra-Rågsveds	1,2	-0,9	68,8 %
Nattpatrullen	0,9	0,0	0,8 %
Summa	124,2	-2,1	1,7 %

Tabell 15: Utföraenheternas resultat vård- och omsorgsboende (mnkr)			
Enhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Rågsveds servicehus	37,3	-0,3	0,8%
Enskede nya servicehus	29,3	1,2	4,1%
Stureby	134,4	1,3	0,9%
Högdalen	24	-0,6	2,4%
Mårtensgården	32,5	0,3	0,9%
Summa	257,6	1,9	0,7%

Tabell 16: Utföraenheter Övrig verksamhet (mnkr)			
Enhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Kostenheten	19,9	0,8	3,8%
Förebyggande verksamhet	12,4	1	8,0%
Summa	32,3	1,8	5,4%

Sammantaget visar utförarna i egen regi ett överskott om 0,5 mnkr. Resultatenheterna kommer att överföra 1,6 mnkr till resultatfonderna för 2016. Servicehusen och vård- och omsorgsboendena visar ett överskott om 1,9 mnkr medan hemtjänstutförarna, förutom Årsta hemtjänst, visar underskott.

Minskade beställningar både inom hemtjänst och servicehus och vård- och omsorgsboende har inneburit minskade intäkter för utförarna med ca 6,5 mnkr jämfört med 2014.

Vård- och omsorgsboendena har haft en relativ hög beläggning (ca 96 %). När antalet placeringar från vår egen beställare har minskat, har andelen placeringar från andra förvaltningar ökat från 31 % i januari till 34 % i december. Servicehusens beläggning har försämrats från 88 % i januari till 85 % i december. Utförarna av heldygnsomsorg har kontinuerligt sett över personalresurserna för att förbättra den interna samordningen och anpassa till vårdbehoven.

Kostenheten visar ett överskott.

Intraprenaderna ökar sina fonder med 2,3 mnkr.

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Det prognostiserade underskottet har minskat under året. I samband med första tertialen påbörjades extra åtgärder för att minska underskottet. Granskning av biståndsbeslut med omfattande insatser inom hemtjänst och servicehus, förstärkningen riktad till uppföljning av beviljade insatser inom beställarenheten och samarbete med andra förvaltningar som lyckats vända stora underskott till en budget i balans var några bland andra åtgärder.

Hemtjänstutförarna räknade med underskott i och med att beviljade insatser, och därmed utförda insatser, minskade under andra tertialet. Utförarna har erhållit 11,3 mnkr för att finansiera kvalitetssatsningar i verksamheten, till exempel stimulansbidrag för utökad bemanning och för sammanhållen vård och omsorg samt utbildningsvikarieersättning.

Tabell 17: Nyckeltal äldreomsorg			
Verksamhet	Snitt 2014	Budget 2015	Snitt 2015
Antal personer			
Särskilt boende	603	570	567
Hemtjänst			
Servicehus	305	315	296
Antal timmar och nattbesök			
Öppen hemtjänst:			
Hemtjänst, utförda dag-timmar/månad	51 435	48 375	49 742
Hemtjänst, utförda natt-besök/månad	4 651	4 557	3 790
larmkunder/månad	1 425	1 427	1 410
Servicehus:			
Servicehus, beviljade timmar	24 818	26 567	24 471
Dagvård, antal dagar	14 756	14 538	14 063

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Verksamheten har ett överskott om 4,5 mnkr. Beställarenheten redovisar ett underskott om 3,2 mnkr. Underskottet uppvägs av överskott för utförarenheterna och avdelningsgemensamma kostnader.

Tabell 18: Utfall jämfört med budget (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Verksamheter inkl lokaler	449,1	-78,0	448,0	-80,8	3,9	2,9
Ledning/biståndshandläggning	18,1	0,0	17,6	-0,2	0,7	0,6
Svedmyrabadet	2,9	0,0	3,0	0,0	-0,1	0,1
Summa	470,1	-78,0	468,6	-81,0	4,5	3,6
<i>Resultatöverföring</i>					0	-3,9
Summa efter resultatdisposition					4,5	-0,3
<i>Avvikelse i %</i>					1,1%	

Underskottet för det så kallade fasta anslaget som ska täcka kostnader för insatser enligt socialtjänstlagen beror på en del dyra SoL-placeringar och flera kostsamma hjälp- och stödinsatser efter allt kortare vårdtider på sjukhus. Antalet brukare har ökat från januari till september men minskat något sedan tills i slutet av året.

Inom prestationsrelaterade insatser har vissa privata utförare inte anslutit sig till valfrihets-systemet och därmed inte accepterat LSS-pengen som fastställts av staden. Det medför att vissa enskilda avtal ger högre kostnader jämfört med tilldelad budget.

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

Nettokostnaderna har ökat med 37,2 mnkr (10,6 %) beroende på prestations- och prisökningar samt ökning av personalkostnader. Kostnaderna har ökat med 38,4 mnkr och intäkterna med 1,2 mnkr.

Intäktökningen beror på extern försäljning av platser på dagligverksamhet som förvaltningen driver i egenregi från 1 september i år.

Av kostnadsökningen avser 31,2 mnkr i ökade kostnader för köp av vård och tjänster inklusive resor och transporter. Personalkostnaderna har ökat med 7,2 mnkr vilket beror främst på löneökningar samt ny verksamhet inom egenregi. Tabellen nedan visar förändringen i genomsnittligt antal personer mellan 2014 och 2015.

Tabell 19: Nyckeltal stöd och service till funktionsnedsättning			
Verksamhet	Snitt 2014	Budget 2015	Snitt 2015
Antal personer			
Dag-/Daglig verksamhet	273	289	297
Korttidsvistelse, barn	58	63	62
Bostad med särskild service, vuxna	134	147	146

Utförarenheternas resultat

Utförarna redovisar totalt ett överskott om 3,8 mnkr. Resultatenheterna har överskott om 3,9 mnkr men har redan uppnått resultatfondens maxnivå om 10 % av sin totala omslutning. Därför kan de inte överföra årets överskott till nästa år.

Tabell 20: Utförarenheternas resultat (mnkr)			
Verksamhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Gruppboheter Enskede-Årsta-Vantör	39,4	2,4	6,1%
Assistansenheten	76,7	1,5	2,0%
Daglig verksamhet	6,3	-0,1	-1,6%
Summa	122,4	3,8	3,1%

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Det prognosticerade underskottet i tertiärrapport 2 berodde på några nya placeringar som avslutats senare under året. Prognoserna för utförarnas överskott har ökat under året. Inom resultatenheterna har prognoserna varit försiktiga bland annat på grund av ett vikande underlag inom assistansenheten. Vad gäller beställaren har ökningen av antalet brukare under första delen av året lett till osäkerheter och försiktiga prognoser.

Fritid och kultur

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Verksamhetsområdet visar ett överskott om 4,2 mnkr, varav 3,8 mnkr har reserverats för att täcka andra verksamheters eventuella underskott. Dessutom har försäljning av tjänster till skolan ökat och lokalkostnaderna har varit lägre än budgeterat.

Tabell 21: Utfall jämfört med budget Fritid och kultur (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Kultur	1,3	0,0	1,3	0,0	0,0	0,2
Konsument	0,4	0,0	0,5	0,0	-0,1	0,0
Fältassistenter	4,9	0,0	4,7	0,0	0,2	0,6
Öppna mötesplatser	28,3	-2,0	28,1	-2,2	0,4	1,1
Kollo	4,6	-1,3	4,7	-1,5	0,1	0,4
Simpvik/Sävnäs (bla dagkollo)	2,1	0,0	1,3	0,0	0,8	0,6
Gemensamt inom avdelningen	2,8	-0,5	4,8	-1,5	-1,0	1,4
Övergripande (buffert)	3,8	0,0	0,0	0,0	3,8	2,7
Summa	48,2	-3,8	45,4	-5,2	4,2	3,0
Avvikelse i %					9,5%	

Kostnads- och intäktsutveckling (tabell 3)

Nettokostnaderna är 2,7 mnkr högre än 2014. Personalkostnaderna har ökat med 0,8 mnkr samtidigt som kostnader för utökade kultur och fritidsaktiviteter för medborgarna har ökat med 1,4 mnkr.

Utförarenheternas resultat

Utförarna redovisar totalt överskott på 0,4 mnkr vilket främst beror på högre intäkter för mellanstadiebarn än budgeterat.

Tabell 22: Utförarenheternas resultat (mnkr)			
Verksamhet	Budgetomslutning	Resultat 2015	Resultat i % av omslutning
Fritid område 3 (Rågsved, Hagsåtra, Stacken, Stureby, Rågdalen)	8,7	0,0	0,5%
Fritid område 4 (Örby, Högdalen, Bandängen, Stamparken, Enskede)	8,4	0,4	4,3%
Summa	17,1	0,4	2,3%

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Utfallet visar 0,4 mnkr bättre resultat än vad som redovisades i tertialrapport 2, vilket beror på högre intäkter för mellanstadiebarn inom utförarenheterna.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Utfall jämfört med budget (tabell 2)

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder redovisar ett sammanlagt underskott på 0,5 mnkr, varav ekonomiskt bistånd inklusive handläggning visar ett underskott på 3,6 mnkr, i jämförelse med budget.

Tabell 23: Utfall jämfört med budget Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2014
Arbetsmarknadsåtgärder	35,9	-10,0	32,5	-9,7	3,1	0,5
Ekonomiskt bistånd	131,5	-14,5	136,4	-15,2	-4,2	-5,9
Handläggning	34,6	0,0	35,6	-3,1	2,1	0,5
Gemensamt inom avdelningen	0,0	0,0	1,5	0,0	-1,5	0,7
Summa	202,0	-24,5	206,0	-28,0	-0,5	-4,2
Avvikelse i %					-0,3%	

Antalet bidragshushåll har minskat från 1 341 i början av året till 1 239 i december. Medelbidraget per hushåll har under året varit 8 870 kr vilket är 220 kr högre än 2014. Bistånd till tillfälliga boenden såsom hotell, vandrarhem och härbärge, har minskat med 840 tkr (9 %) jämfört med 2014. För att minska boendekostnaderna har en socialsekreterare avdelats för särskilt arbeta med de klienter som är bostadslösa och detta har gett resultat. Arbete med sjukskrivna klienter är ett långsiktigt arbete men förvaltningen bedömer att även detta på sikt ska leda till minskade kostnader.

Tabell 24: Nyckeltal ekonomiskt bistånd		
Verksamhet	Snitt per mån 2014	Snitt per mån 2015
Antal bidragshushåll	1 327	1 297
Antal arbetslösa utan A-kassa	479	322
Antal socialmed./rehab	281	309
Antal sjukskrivna 0-klassad	312	311
Antal ungdomar under 25 år	131	121
Utbetalt bidrag mnkr	11,5	11,5
Utbetalt bidrag för boendekostnad, mnkr	0,8	0,8
Medelbidrag, kronor	8 650	8 654

Arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott om 3,1 mnkr vilket beror på lägre kostnader för OSA-anställda och visstidsanställda än budgeterat. Nya riktlinjer för OSA-anställningar har lett till att vissa platser periodvis stått tomma. Intäkterna har blivit större än prognostiserat när det gäller de kommunala visstidsanställningarna då många av dem har haft rätt till stöd från AF genom nystartsjobb.

Förvaltningen har haft en kostnad motsvarande 8,2 mnkr för feriearbete. Av de totalt cirka 1 900 sökande erbjöds 801 ungdomar jobb varav 709 ungdomar anställdes.

Av dessa tillträdde 698 sina anställningar. Inför jullovet inkom 52 ansökningar, varav 49 tillträdde.

Kostnads- och intäktsutveckling

För ekonomiskt bistånd, inklusive handläggning, har nettokostnaderna minskat med 3,3 mnkr. För arbetsmarknadsåtgärder har kostnader ökat och intäkterna minskat jämfört med föregående år. Både kostnaderna och intäkterna för OSA-anställda har ökat.

Arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott om 3,1 mnkr, varav 2,6 mnkr är överskott inom individ och familjeomsorg och överskott om 0,5 mnkr inom fritidsområdet. Detta beror på lägre kostnader och intäkter för OSA-anställda och visstidsanställda.

Jämförelse prognoser – utfall (tabell 4)

Resultatet 2015 blev sämre än vad förvaltningen rapporterade i tertialrapport 2. Arbetet med att minska boendekostnaderna har ännu inte gett effekt. Kostnaderna för boende gick ner i augusti och september för att sedan öka i oktober. För december blev kostnaderna för ekonomiskt bistånd de högsta för året.

Resultatenheter

Resultatenheterna ökar resultatfonderna med 1,2 mnkr till totalt 45,4 mnkr. En resultatfond inom hemtjänsten med underskott om 1,0 mnkr har avvecklats inför 2015. Avdelningen egen regi täcker upp för förlusten i samband med bokslutet. En enhet inom förskolan, båda enheterna inom stöd och service till funktionsnedsättning samt enheten inom socialpsykiatri har nått maxtaket, om 10 % av budgetomslutningen, i resultatfonderna och får därför inte föra med sig mer överskott till 2016. En sammanställning över samtliga resultatenheter finns i bilaga 1.

Investeringar

Tabell 26: Utfall jämfört med budget – Parkinvesteringar (mnkr)

Verksamhet	Justerad budget 2015		Utfall 2015		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Triangelparken G:a Enskede	2,2		1,4		1,4
Parkplan	0,2		0,3		0,3
TG motorikbana Rågsved	0,9		1,0		1,0
TG lätt avhjälpna hinder	0,1		0,0		0,0
TG Bandängens parklek	0,3		0,0		0,0
TG14 Utegyr	0,2		0,0		0,0
TG14 Parkvägar	1,3		0,8		0,8
TG14 Trappor	0,5		0,5		0,5
TG14 Lekplatser	0,6		0,6		0,6
Backen i Östberga	0,8		0,7		0,7
Vättersdälden	0,5		0,5		0,5
Egna parkinvmedel 15	2,6		1,8		1,8

Tabell 26: Utfall jämfört med budget – Parkinvesteringar (mnkr)					
Dalenparken	0,0		1,1	-1,3	-0,2
Lastbilens lekplats 2015	0,7		0,2		0,2
TG15 Parkvägar	1,0		0,2		0,2
TG15 Trappor	2,0		0,2		0,2
TG15 Vattenanläggning Bandängen	1,0		0,0		0,0
TG15 Lekplatser	1,0		0,0		0,0
TG15 Belysning	1,0		0,2		0,2
TG15 Belysning Högdalens motionsspår	0,5		0,5		0,5
RE15 Parkvägar	2,4		1,1		1,1
RE15 Trappor	0,7		0,3		0,3
RE15 Murar	0,6		0,0		0,0
RE15 Plaskdammar	0,2		0,1		0,1
RE15 Bänkar	0,5		0,1		0,1
RE15 Skräpkrogar	0,2		0,1		0,1
RE15 Övrig utrustning	1,0		0,3		0,3
RE15 Övrigt grönt	1,0		0,8		0,8
Summa	24,0		12,8	-1,3	12,5
Avvikelse i %					52,1%

Investeringar i parker

Utfallet för investeringar i parker visar ett överskott med 12,5 mnkr. Orsaken till detta är personalbrist bland nyckelpersoner i de projekt som bedrivs i samarbete med trafikkontoret. Bland annat har trafikkontoret inte haft någon landskapsarkitekt under året kopplad till stadsdelen, vilket medfört att trafikkontoret fått ta in konsulter vid akuta behov. I vanliga fall får stadsdelen stöd av två landskapsarkitekter. Vakanser och nödvändiga omprioriteringar på förvaltningen har även medfört att investeringsprojekt har försenats samt uteblivit under året. Förvaltningen har haft full bemanning från halvårsskiftet 2015. Förvaltningen begär ombudgetering avseende investeringsprojekt om 12,5 mnkr till 2016.

Förvaltningen erhöll medel om 6,6 mnkr i mars för reinvesteringar, vilket var nytt och resurser för att arbeta med projekten har saknats under en del av året. Inför 2016 kommer förstärkning göras med en projektledare på heltid för att säkerställa att nämndens åtaganden kan genomföras.

Investeringar och reinvesteringar i stadsmiljön har genomförts i hela stadsdelsområdet, bland annat i syfte att skapa platser för lustfylld och pedagogisk lek samt för att tillgänglighetsanpassa parker och lekplatser. Investeringar har genomförts i Dalenparken. Även upprustningen av Triangelparken har slutförts. Förstudier och projektering pågår i Backens parklek samt Vättersdälden. Arbetet med ta fram en ny parkplan har fortsatt, men försenats något på grund av frånvaro hos nyckelpersoner på trafikkontoret. Motionsspår har upprustats med ny belysning samt nytt ytskikt. En ny klätterställning har byggts i Lastbilens lekplats Vantör.

Förvaltningen har arbetat för att områdets lekplatser och parkområden ska vara tillgängliga och trygga för framförallt barn, ungdomar och äldre. Under året har förvaltningen gjort tillgänglighetsanpassande åtgärder i form av ombyggnationer av trappor och gångvägar. Ny utrustning till lekplatser har monterats upp. Förvaltningen har inventerat och börjat byta ut undermålig belysning på mindre planer för bollspel. Inventering har även genomförts av övriga belysningar som stadsdelen har ansvar för. Förvaltningen har friställt värdefulla träd och ersatt utgående träd med nya samt förnyat slitna planteringar.

Utbyggnad av en motorikbana i Rågsved har startat och etapp 1 kommer slutföras under 2016. Detta är ett samarbetsprojekt mellan idrottsförvaltningen och stadsdelen samt Riksidrottsförbundets satsning *Idrottslyftet*.

Investeringar i maskiner och inventarier

Investeringsbudgeten och kostnaderna för maskiner och inventarier har under 2015 uppgått till 3,2 mnkr. Under året har förvaltningen investerat i en bil till stadsmiljö och två till bilpoolen, kostenheten inom äldreomsorgen har uppdaterat sin utrustning och möbler har köpts in till förvaltningshuset Slakthusplan 4. Därutöver har möbler och maskiner införskaffats till nyetablerade verksamheter.

Ombudgeteringar

Ombudgetering begärs med 12,5 mnkr för investeringar i parkmiljön. Investeringarna har inte kunna slutföras i tid på grund av personalbrist och sjukskrivningar bland nyckelpersoner på trafikkontoret och på förvaltningen.

Medel för lokaländamål

Under året har stimulansbidrag för utbyggnad av förskolelokaler på Skagersvägen 38-40 Svärdlångsvägen 22 och Skedviksvägen 9, erhållits med 5,6 mnkr samt 1,8 mnkr för inrättande av ett gruppboende inom socialpsykiatri på Tussmötevägen.

Analys av balansräkning

I balansräkningen redovisas stadsdelsnämndens tillgångar och skulder vid början och slutet av året. I nedanstående tabeller redovisas en sammanfattning. I bokslutsbilagan finns balansräkningen i sin helhet.

Tillgångar

Förvaltningens balansomslutning är 12,9 mnkr högre än 2014. Likvida medel är oförändrade. Kundfordringar har minskat med 1,2 mnkr. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har minskat med 7,2 mnkr, vilket bland annat beror på att större poster fakturerats för innevarande år. Övriga kortfristiga fordringar har ökat med 20,9 mnkr. Detta beror på den ökade flyktingmottagningen under andra halvåret av 2015 där alla sökta medel från Migrationsverket ännu inte kommit förvaltningen till handa.

Anläggningstillgångar har minskat med 1,2 mnkr som en följd av översyn av avskrivningstider i samband med uppdatering av anläggningsregistret.

Skulder och eget kapital

Leverantörsskulder har minskat med 22,8 mnkr. Detta beror i huvudsak på en eftersläpning av leverantörsfakturer 2014 vilket innebär att fakturor avseende tidigare perioder låg kvar i reskontran över årsskiftet 2014/2015. För 2015 låg faktureringen i fas med verksamheten. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har ökat med 1,3 mnkr. Inom äldreomsorgen kan bokföringen variera beroende på hur de externa utförarna väljer att fakturera samt hur mycket handläggarna hinner attestera.

Diverse långfristiga skulder om 0,4 mnkr har tillkommit 2015, dessa utgörs av miljöbilsbidrag från staten som skrivs av i takt med bilarnas avskrivning.

Eget kapital har ökat med 34,0 mnkr. Eget kapital för en stadsdelsförvaltning har inte samma innebörd som eget kapital i ett vanligt företag.

Årets avsättning till resultatfonder uppgår till 1,2 mnkr. I samband med bokslutet har en resultatfond men en omslutning om 1,0 mnkr inom hemtjänsten lösts upp. Stadsdelsförvaltningens limit för förskottskassor uppgår till 0,4 mnkr.

Tabell 27: Tillgångar (mnkr)	2015	2014
Likvida medel, klientmedel och förskottskassa	0,2	0,2
Kundfordringar, bl.a. hemservice- och barnomsorgsavgifter	30,0	31,2
Förutbetalda kostnader, bl.a. hyror och upplupna intäkter	52,2	59,4
Övriga kortfristiga fordringar	21,2	0,3
Summa omsättningstillgångar	103,6	91,1
Anläggningstillgångar	92,6	92,2
Summa tillgångar	196,2	183,3

Tabell 28: Skulder och eget kapital (mnkr)	2015	2014
Leverantörsskulder	105,3	128,1
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	67,0	65,4
Diverse kortfristiga skulder	0,2	0,2
Övriga långfristiga skulder	0,4	0,0
Summa skulder	172,9	193,7
Eget kapital	23,3	-10,4
Summa skulder och eget kapital	196,2	183,3

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Under 2015 har stadsmiljöverksamheten mottagit 1 932 synpunkter, klagomål, idéer och beröm genom de två webbaserade verktygen Synpunktsportalen (688) respektive Tittskåpet/Trafik Stockholm (1244). De vanligaste klagomålen/synpunkterna rör nedskräpning, parkskötsel, trädvård och vinterväghållning. Ett stor del av dessa ärenden skickas vidare direkt till entreprenörer, men många hanteras inom verksamheten som också har uppföljningsansvar för samtliga ärenden. Till dessa ärenden kan läggas uppskattningsvis runt 400 telefonsamtal, och ungefär lika många ärenden som inkommer direkt till handläggarna genom e-post. Totalt sett handlägger stadsmiljöverksamheten på ett eller annat sätt ca 3 000 ärenden under ett år.

Inom individ och familjeomsorgen, barn och unga, har det under året inkommit 85 klagomål från 62 personer. De flesta som inkommer med klagomål är brukare och närstående. Klagomål berör oftast bristande tillgänglighet, bemötande, bristande information samt synpunkter om att socialtjänsten fattat ett felaktigt beslut. Enhetschef svarar på de flesta klagomål skriftligt eller muntligt. Juridiska avdelningen har konsulterats vid några tillfällen. Avdelningen har erhållit 30 beröm under året som berör trevligt bemötande, bra möten och rätt insatser.

Inom individ och familjeomsorgen, vuxna, har det under året inkommit 54 klagomål från 41 personer och sex beröm. Klagomålen har i de flesta fall handlat om brister i bemötande och tillgänglighet, i några fall om bristande kompetens, utebliven/försenad insats, brister i information och i enstaka fall om felaktigt utförd insats, den fysiska miljön och felaktigt beslut. Åtgärder som vidtagits utifrån klagomålen har bland annat varit samtal med den berörde, diskussion med handläggare kring bemötandefrågor och hur man ska hantera vissa frågor i stressiga situationer, nätverksmöte med anhöriga, samarbetskontrakt kring hur man bemöter varandra, i något fall har handläggbyte gjorts. Klagomålen har behandlats på möten och på APT. Inkomna beröm har gällt bra stöd och samverkan, bra kompetens och gott bemötande av handläggare. En samverkanspart har uttryckt att samarbetet fungerar bra med förvaltningen.

Totalt har 243 klagomål inkommit gällande egen regi avdelningens verksamheter, varav 37 av dessa avsett äldreomsorgens kostenhet. Dessa har bland annat handlat om brister i utförandet, brister i bemötande, tillgänglighet, brist på information, och kontinuitet samt felaktigt utförd insats. Översyn av rutiner, uppmaning till personal att bära namnskylt, skriftliga svar till anhöriga om vad som hänt på enheten och kontakt med fastighetsägaren är några exempel på åtgärder som vidtagits utifrån inkomna klagomål. Samtal har förts med berörd personal och resonemang om bemötandefrågorna har förts i olika forum. På en enhet har återkommande möten med anhöriga hållits för att samla in synpunkter på verksamheten. 99 beröm har inkommit till avdelning egen regi, vilka bland annat har avsett kvaliteten i utförandet samt ett gott och respektfullt bemötande.

Klagomål som varit hänförliga till kostenheten har bland annat berört konsistens och smak på maten. Rutiner har säkerställts, tillagningen och vissa recept har ändrats. Kostenheten får dagligen beröm av gäster i restaurangen.

Inom avdelningen förskola och fritid har totalt 149 klagomål/synpunkter inkommit under 2015. De flesta klagomålen handlar om bemötande (32), brister i information (24), den fysiska miljön (20) och under kategorin annat (36).

Brukarna har fått återkoppling i 125 av fallen och 54 klagomål/synpunkter har behandlats på APT. Återkoppling har skett personligen vid möte eller via e-post/telefon/brev. Exempel på åtgärder som genomförts är diskussion med personal om bemötande och gemensamma förhållningssätt, genomgång och förtydligande av rutiner och handlingsplaner, översyn av organisation, tydligare information till föräldrarna, uppdelning av barnen i mindre grupper under dagen, förstärkningsinsatser och förändringar i utemiljön. Ett flertal beröm har inkommit under året, vilka bland annat avsett bra kost i förskolan, kompetenta pedagoger samt den pedagogiska verksamheten.

Under året har 29 klagomål inkommit som gällt den egna verksamheten inom beställaravdelningen. Flertalet klagomål har handlat om brister i bemötande, tillgänglighet, brister i kommunikation samt synpunkter på handläggares bemötande och handläggning. Återkoppling har i de flesta fall skett genom samtal med den enskilde brukaren eller dess företrädare. Vid önskemål har den klagande fått skriftlig återkoppling. I tre fall har klagomål inlämnats till IVO som begärt yttrande från förvaltningen, varav två berörde synpunkter på biståndshandläggarens bemötande och utförarens agerande. Ett klagomål avsåg synpunkter på bristfällig handläggning av utomkommunal ansökan om boende i Stockholm. Utifrån de yttranden som förvaltningen överlämnat till IVO om de aktuella klagomålen har IVO meddelat att ärendena avslutas då de inte funnit några brister i handläggningen eller handläggarens agerande.

De sex beröm som framförts har avsett nöjdhet med genomförd vårdplanering och tack för bifall av vård- och omsorgsboende samt om bra bemötande. De beröm och uppskattning som erhållits gentemot den egna verksamheten har nämnts på APT. Samtal har förts med berörda handläggare om bemötande och vikten av att arbeta enligt antagna rutiner. Arbetet med bemötandefrågor och vikten av att förmedla rätt information på ett tydligt sätt pågår fortlöpande. Ofta har klagomålen handlat om att anhöriga inte riktigt förstått informationen eller att de haft förhoppningar som inte infriats. I vissa fall har byte av handläggare skett då kommunikationen inte fungerat. I samband med detta har berörda brukare erhållit information om det.

Utifrån synpunkterna om bristande tillgänglighet inom beställarenheten äldreomsorg har direktkopplingen till stadens kontaktcenter Äldre direkt tagit bort och därmed öppnat upp telefonerna så att den enskilde mannen eller kvinnan/deras företrädare kan ta direktkontakt med sin handläggare vilket inte var möjligt tidigare.

Totalt 21 klagomål på privata utförare har hanterats inom de båda beställarenheterna. Klagomålen har handlat om brister i utförandet av insatser gällande städning och att personal varit försenad. De åtgärder som vidtagits är att rutiner vid försening tydliggjorts för personal samt att förbättra kontinuiteten genom att begränsa antalet personal hos brukarna. Bristerna gällande städning har åtgärdats vid nästkommande städtillfälle som också föregåtts av en kvalitetsuppföljning av städningen. Samtliga inkomna klagomål har delgetts berörd utförare som vidtagit åtgärder och återkopplat om dessa till beställaren.

Sammantaget har 190 klagomål inkommit hittills under året till de verksamheter som drivs på entreprenad inom äldreomsorg, omsorg om funktionsnedsatta och socialpsykiatri. Flertalet har handlat om bristande bemötande, brister i information samt utebliven/försenad insats. Synpunkterna avseende utebliven/försenad insats har rättats till direkt och har även lett till revidering och säkring av de rutiner som tillämpas. Bemötandefrågorna har hanterats genom enskilda samtal med berörd personal och på APT. Bristerna gällande information och kommunikation har lösts genom samtal mellan personal och boende samt företrädare.

Flera klagomål har handlat om synpunkter på kalla boenderum och på persontransporter. Synpunkterna om kalla boenderum har framförts till Micasa och synpunkterna gällande transporter har framförts till Samtrans. Kontakt med dessa externa instanser sker fortlöpande för att få rättelse på problemen. Gällande synpunkter på den fysiska miljön har åtgärder utifrån de boendes önskan vidtagits.

Inom gruppboendena inom socialpsykiatri har synpunkter på maten framförts. Matsedeln har setts över och dialog om de boendes önskemål förts vid boendemöten. Nya rutiner för extern kommunikation och samverkan med gode män införts. Synpunkterna har tilldelats berörda enheter med begäran om underlag för skriftligt besvarande. Skriftliga svar har lämnats. Gällande klagomålen från en och samma person om situationen inom vård- och omsorgsboendet har ledningen för boendet även haft fortlöpande avstämningsmöten med den klagande för att reda ut problemen. Kontinuerlig dialog har även förts med beställaravdelningens ledning kring frågorna som bedömer att situationen är under kontroll. Avstämningsmöte har också genomförts med ledningen för Svedmyrabadet och fastighetsägaren för att komma tillrätta med de ventilationsproblem som indirekt påverkar vattentemperaturen. 123 beröm har framförts, vilka har gällt att anhöriga uttryckt en stark tillit till personalens arbete, deras engagemang, bra bemötande samt bra och trygg omvårdnad av brukarna.

Övrigt

Brucarundersökningar, inspektioner och granskningar

Inom avdelningen individ och familjeomsorg, barn och unga, har Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomfört en verksamhetstillsyn på utrednings- och mottagningsenheterna. Enligt IVO:s mall fick socialsekreterarna först granska ett antal slumpmässigt utvalda ärenden som sedan granskades av IVO. Beslutet blev att ärendet avslutades med kritik. Kritiken kommer från att nämnden brister i sin skyldighet att inom 14 dagar fatta beslut om en utredning ska inledas eller inte samt att genomföra utredningar inom fyra månader. Rörande barns delaktighet framgår det att de äldre barnen får information medan något yngre barn lämnas till viss del utanför, vilket utgör ett förbättringsområde. I förhandsbedömningar har endast två barn kommit till tals och i flera fall dokumenteras inte varför mottagningsenheten inte har samtalat med barnet. IVO avslutar granskningen och förutsätter att nämnden åtgärdar de konstaterade bristerna.

En interngranskning av 16 slumpmässigt utvalda ärenden har genomförts inom familjevårdsenheten. Granskningen visade på vissa brister som bland annat att vissa överväganden och omprövningar inte alltid gjorts i tid, brister i beslutsdokumentationen i datasystemet samt att handläggaren inte träffat barnet i den utsträckning som lagstiftningen anger. Åtgärder har vidtagits för att komma tillrätta med bristerna som till exempel en utbildning i datasystemet/dokumentationssystemet samt att ett verktyg/arbetsredskap för ärendeuppföljning införts i syfte att få kontroll på att överväganden och träffar med barnet sker som det ska enligt gällande lagstiftning.

Under hösten genomfördes en brukarundersökning på barn och ungas samtliga enheter. Totalt svarade 301, varav 217 kvinnor, 79 män och fem "annat", på enkäten. Svarefrekvensen på några enheter var för låg för att kunna redovisas och dra några slutsatser av men i den totala sammanställningen räknas deras åsikter in. 83 % av de svarande ansåg att bemötandet var mycket bra och 95 % ansåg att personalen de mötte var kunnig.

Ett förbättringsområde är dock tillgängligheten där 33 % menade att det var svårt eller ganska svårt att komma i kontakt med den personal man efterfrågade.

Inom individ och familjeomsorg, vuxna, gjordes under hösten en brukarundersökning inom missbruksvården och budget- och skuldrådgivningen. På missbruksvårdens brukarenkät svarade 103 personer, 40 kvinnor, 59 män, fyra har ej angett kön. Svaren visade på stor nöjdhet med framförallt bemötandet och tillgängligheten. Svaren var något sämre avseende information, personalens kompetens, delaktighet och nöjdhet med insatsen, dock svarade minst 85 % att de var nöjda eller mycket nöjda på de frågorna.

På budget- och skuldrådgivningens enkät svarade 35 personer, 20 kvinnor och 53 män. Svaren visade stor nöjdhet med bemötandet, kompetensen hos rådgivaren, informationen, delaktigheten och med rådgivningen de fått. Resultaten var något sämre gällande tillgänglighet och information, men även i de frågorna var de flesta mycket nöjda.

Internkontroller har genomförts i form av aktgranskningar under året. Dessa har visat att det finns utvecklingsbehov avseende att förtydliga bedömningen till grund för beslut inom försörjningsstödet, planer för att uppnå egen försörjning, beskrivning av barnens situation, att ASI används vid utredningar inom missbruksvården samt hanteringen av sekretesshandlingar vid arbetsdagens slut.

Verksamhetsuppföljningar har gjorts på alla egen regi-enheter under året. Några utvecklingsområden som framkommer i alla uppföljningar är att den sociala dokumentationen behöver utvecklas och likaså enhetens egenkontroll. Kommentar finns också om att det saknas lokalt anpassade ledningssystem. Avtalsuppföljning har gjorts på Mårtensgården, Stureby vård- och omsorgsboende och på Kostenheten. På Stureby vård- och omsorgsboende har en kvalitetsobservation utförts av äldreförvaltningen. I rapporten redovisas områden som behöver utvecklas och där nämns bland annat att omvårdnadsarbetet måste utgå från ett personcentrerat förhållningssätt samt att måltiderna måste utvecklas när det gäller social samvaro och samtal.

Arbetsmiljöverket har under året gjort inspektion hos Enskededalens hemtjänst och hos Rågsveds servicehus. Vid båda inspektionerna framkom att det saknades en tydlig skriftlig fördelning av de arbetsmiljöuppgifter som ska fördelas. Avdelningen har efter inspektionerna tagit fram ett gemensamt underlag för detta som alla enheter kommer använda och anpassa efter respektive verksamhet. Annat som framkom under inspektionstillfällena var att enheterna hade bra rutiner för tillbud men att det ändå inkommer få tillbud.

Egen regi utför varje år en egen brukarundersökning. Under vecka 43 och 44 delades enkäter ut till avdelningens brukare. Svarsfrekvensen inom hemtjänsten var 80,7 % (varav 70 % kvinnor och 30 % män) och 45,2 % (varav 64 % kvinnor och 36 % män) inom vård- och omsorgsboenden tillsammans med servicehusen. Svarsfrekvensen inom gruppboendestäder enligt LSS var 65,9 % (54 % kvinnor och 46 % män), inom boendestöd för personer med funktionsnedsättning 64 % (varav 40 % kvinnor och 60 % män) och 56,8 % (varav 63 % kvinnor och 37 % män) inom assistansen. Inom socialpsykiatrins boendestöd svarade 104 brukare av 187 utdelade enkäter (55,6%). Inom socialpsykiatrins sysselsättning svarade 41 av 52 brukare och på socialpsykiatrins stödboende svarade tio av 15 brukare. Verksamheterna inom området funktionsnedsättning har ett högt resultat när det kommer till brukarens möjlighet till delaktighet, 91,4 % i snitt. Verksamheterna har också höga resultat när det gäller trygghet.

Ur brukarundersökningen för egen regis hemtjänst framgår av de fria kommentarerna att flertalet brukare vill poängtera att de är mycket nöjda med hemtjänstens arbete och stöd.

Några brukare vill framhålla vikten av kontinuitet av personal och det finns kommentarer där brukare inte tycker kontinuiteten håller den nivå de önskar. Bland kommentarer i undersökningen på avdelningens vård- och omsorgsboende och servicehus betonar flera vikten av sällskap och någon att samtala med samt att promenader är uppskattat. Inom socialpsykiatri ställs nyckelfrågor till alla enhetens brukare vid två tillfällen per år där det mäts om brukarna upplever att stödet de får inneburit en positiv skillnad. Inom boendestödet svarade 103 "ja" av 104 tillfrågade. Inom sysselsättning svarade 40 av 41 brukare ja på frågan om sysselsättningen inneburit någon positiv skillnad för denne. Tio av 15 brukare på stödboende tyckte att stödet de får där har en positiv inverkan på deras liv och situation.

Stadens brukarundersökning inom funktionsnedsättning visar att nöjdhetsindex fortsätter att öka på egen regis gruppboende, 87 % under 2015 (2014; 84 % och 2013; 79 %). Den fråga som får högst resultat är "Jag får det stöd (hjälp) jag behöver i mitt boende" där 100 % av egen regis brukare svarat ja.

Socialstyrelsens brukarundersökning som görs inom äldreomsorg visar att Mårtensgårdens brukare är trygga på sitt äldreboende och får ett bra bemötande från personalen. Båda frågorna hade ett resultat på 93 % nöjdhet. Stureby vård- och omsorgsboende får bra resultat på frågan om personalens bemötande (93 %). Fortsatta utvecklingsområden inom vård- och omsorgsboendena är bland annat utemiljö och möjlighet till utevistelse. Frågan om bra bemötande från personalen var den fråga som alla egen regis hemtjänstenheter hade sitt bästa resultat (97 %-100 %). Fortsatta utvecklingsområden är "Kan påverka vilken tid man får hjälp" och "Vet vart man vänder sig med synpunkter och klagomål".

Stadens revisorer har under oktober genomfört en granskning av avdelning egen regis förebyggande enhet för att bedöma om styrning och uppföljning av förebyggande och hälsofrämjande insatser för äldre sker på ett ändamålsenligt sätt. Resultatet väntas komma i början av 2016.

I oktober genomförde miljöförvaltningen en årlig kontroll av kostenheten. Enheten fick synpunkter på tre punkter, bland annat att information på matsedel kan upplevas som vilseledande gällande allergener. Enheten har åtgärdat alla tre punkter.

Inspektion av arbetsmiljöverket har genomförts på förskolan Bäverbäcksgränd 5 som fick i uppdrag att undersöka upplevelsen av hot och våld. Detta resulterade i en handlingsplan, som redovisades till arbetsmiljöverket. Inspektion av arbetsmiljöverket på förskolan Trollberget omfattade att förskolan fick i uppdrag att undersöka och riskbedöma arbetsförhållanden i verksamheten som kan leda till stress. Detta resulterade i en handlingsplan som redovisades till arbetsmiljöverket. Inspektion av arbetsmiljöverket har även genomförts på förskolan Ripsavägen 44 med uppdraget att undersöka och riskbedöma arbetsförhållanden i verksamheten som kan leda till stress. Detta resulterade i en handlingsplan samt rutiner för att förebygga arbetsrelaterad stress som redovisades till arbetsmiljöverket.

Brukarundersökningen för förskolan är en enkät som går ut till samtliga vårdnadshavare i förskolan. De kommunala förskolorna i Enskede-Årsta-Vantör har förbättrat resultaten i undersökningen inom alla delområden. Ett medvetet utvecklingsarbete har medfört fortsatt förbättrat resultat. Viss skillnad kan ses i andel nöjda för de olika påståendena beroende på om barnet är flicka eller pojke. Svarsfrekvensen är ett fortsatt utvecklingsområde för förskolorna.

Inför årets undersökning beslutade förvaltningen tillsammans med enhetscheferna att alla utskick skulle gå till förskolorna och att personalen personligen delade ut kuverten till vårdnadshavarna i ett försök att höja svarsfrekvensen. En liten ökning om 1 % från 76 % 2014 till 77 % 2015 visar att en fortsatt dialog med enhetscheferna om arbetsätt och hur informationen till vårdnadshavarna kan förbättras och tydliggöras för att höja svarsfrekvensen ytterligare. Variationen i svarsfrekvensen inom förvaltningens 13 förskoleenheter var 58 % - 86 %. Särskild redovisning har lämnats till nämnden som ett anmälningsärende.

Fritiden och fältgruppen har genomfört egna enkätundersökningar för sina målgrupper. Resultaten finns redovisade under nämndmålen.

Inom beställarenheten för funktionsnedsatta och socialpsykiatri har tre granskningar genomförts. Stadens funktionshinderinspektörer granskade uppföljning av insatsen bostad med särskild service LSS 9§9. Genomgång gjordes av 133 ärenden varav 59 % avsåg män och 41 % kvinnor. Flera positiva delar påtalades, bland annat god ordning i akter, arbetet med jämställda beslut, handläggarnas årshjul för planering, uppföljningar av boende är i fas, kollegial granskning årligen, vägledning beställare-utförare, information om klagomål på lättläst och att utveckling av individuella mål är påbörjat. Fortsatt utveckling behövs bland annat gällande enhetliga former för DUR-utredningar, att aktivt fortsätta arbetet med nya DUR- uppföljningssystemet, tydliggöra brukarperspektivet i utredning och uppföljning samt dokumentation och att det ska gå att följa ärendet i dokumentationen. Motsvarande granskning har genomförts av IVO och resultatet delgavs förvaltningen på en återföringsdialog på IVO tillsammans med övriga granskade kommuner och stadsdelar. Enligt IVO:s bedömning påvisades inga brister.

Stadens revisorer genomförde i juni en uppföljande granskning av persontransporter och skolskjutsar. Den tidigare granskningen som genomfördes 2011 visade på brister i framförallt stadsdelsnämndernas hantering av persontransporter. Det gällde bland annat kontroll av att restiderna var rimliga i förhållande till resans längd eller att fakturerade resor hade genomförts. Revisorernas bedömning av den uppföljande granskningen väntas.

I december 2015 genomfördes en granskning av återsökning av assistansmedel från försäkringskassan för utförare i egen regi och hantering av LASS-kostnader. Resultatet av denna granskning väntas.